

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒
**THE ADMINISTRATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS BASED
ON BRAHMAVIHARA IV IN BASIC EDUCATIONAL SCHOOLS
UNDER KALAESIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE II**

พระใบฎิการณกิจ นริสโร (เทือกทอง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เพื่อถกกอง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

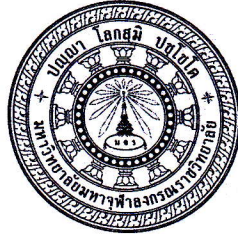
**The Administration of Educational Institutions based on
Brahmavihara IV in Basic Educational Schools under
Kalaesin Primary Educational Service Area Office II**

Phrabaidika Tanakit Narissaro (Thuakkong)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ.ดร.สำเริง ยूरชัย)

กรรมการ

(ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระใบฎิกานนกิจ นริสโร)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒
- ผู้วิจัย** : พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว, กศ.บ. (เคมี-บริหารการศึกษา),
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)
 - : ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม, ป.ธ. ๕, กศ.บ. (ภาษาไทย-บริหารการศึกษา),
กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา),
พร.ด. (การบริหารการศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นรูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น ๙๔๒ คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น ๒๗๘ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี และมอร์แกน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .๙๘ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ๑๒ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D. = .๑๔) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุก

ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๔) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = .๒๕)

๒. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีดังนี้ ๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง แนะนำและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรมเสมอ ๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน และ ๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ

Thesis Title : The Administration of Educational Institutions based on Brahnavihara IV in Basic Educational Schools under Kalaesin Primary Educational Service Area Office II

Researcher : Phrabaidika Tanakit Narissaro (Thuakkong)

Degree : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Dr. Sompong Chasingkaew, B.Ed. (Chem-Educational Administration), M.Ed. (Educational Administration), Ph.D. (Educational Administration)

: Asst. Dr. Theerasak Bungmoom, Pali V, B.Ed. (Thai-Educational Administration), M.A. (Counseling Psychology), Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : February 27, 2019

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the conditions of the educational institution administration based on the concept of Four Brahnavihara Dhamma (Pāli: *brahmavihāra*, sublime states of the mind); 2) to compare the perspectives of the administrators and teachers towards the educational institution administration based on Four Brahnavihara Dhamma; 3) to study the ways to promote the educational institution administration based on Four Brahnavihara Dhamma under Kalasin Primary Educational Service Area Office II. This study employed the mixed methods research to collect the data. For the quantitative research, the population included 992 administrators and the samples were 278 of the educational administrators and teachers selected based on simple sampling of Krejcie and Morgan method. The tool used to collect the data was the questionnaire with its reliability of .96 and the statistics used were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. T-test and F-Test. For the qualitative research, the key informants were 12 of the samples selected by purposive sampling and the tool used in this stage was a structured interview form and an in-depth

interview form. The data in this stage were analyzed by the statistics: Frequency and Percentage, before being interpreted through the content analysis technique.

The research results were as follows:

1) The overall statistic score of the conditions of the educational institution administration based on the concept of Four Brahmavihara Dhamma was rated at a high level ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .14). The scores of all aspects were rated at a high level also. The highest can be seen in the financial management based on Four Brahmavihara Dhamma ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .24), followed by that of the personal management ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .23) and academic management ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .24); the least can be seen in the aspect of the general management ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .25)

2) The overall comparative results of the opinions of the administrators and teachers towards the education institutions classified by their duties, education and working experiences are different with the statistical significance level of .01.

3) The ways to promote the educational institution administration based on Four Brahmavihara Dhamma under Kalasin Primary Educational Service Area Office II can be made by: 1) in the aspect of academic management, the administrators should monitor the personnel virtue, honesty, right and should give them recommendations and problem solution; 2) in term of the financial management, the administrator should clearly appoint the person responsible to the financial system, accounting, and office supplies; 3) in the aspect of personnel administration, the administrators should praise and encourage their subordinates equally; 4) in the general management, the should provide help and listen to the teachers' and educational staff' opinions regularly.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันประกอบด้วย ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา และ ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ปรับปรุง แก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จด้วยดี จึงขออนุโมทนาบุญขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ (๑) พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ. ดร. คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒) พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขออนุโมทนาบุญขอบคุณประธานและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ รศ. ดร.สำเร็จ ยूरชัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย พระครูสมิธานเขตคณารักษ์, ดร., ดร.สังวาล เพี้ยยุระ, ผศ. ดร.รัชนิ จรุงศิริวัฒน์, พระครูสุธีคัมภีรญาณ, วิ., ผศ. ดร. และ ผศ. ดร.ประยูร แสงใส

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณ ท่านธนาตุล พาฬี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, ท่านอนันต์ ทิพย์อาสน์ ประธานบริหารกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายอำเภอยางตลาด ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา และท่านผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์อนุญาตให้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ขออนุโมทนาบุญขอบคุณ คุณพ่อบุญส่ง - คุณแม่อภิญา เทือกกอง และญาติโยมชาวบ้านโคกใหญ่ทุกท่าน ที่สนับสนุนทุนในการศึกษา ตลอดถึงให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พระมหาพิสิฐ วิสิฐฐปญโญ, ดร., ป.ธ. ๙ ผู้ช่วยเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรฯ และเพื่อนนิสิตทุกรูป/ท่าน ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตา คุณแก่ บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหาย ที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกกอง)

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ ปัญหาของการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑
๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	๑๑
๒.๑.๑ ความหมายของการบริหารสถานศึกษา	๑๑
๒.๑.๒ หลักการของการบริหารสถานศึกษา	๑๔
๒.๑.๓ แนวคิดของการบริหารสถานศึกษา	๒๔
๒.๑.๔ ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา	๓๒
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร ๔	๕๐
๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักพรหมวิหาร ๔	๕๐
๒.๒.๒ องค์ประกอบของหลักพรหมวิหาร ๔	๕๗
๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔	๕๙

๒.๓.๑	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	๕๙
๒.๓.๒	ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔	๖๐
๒.๓.๓	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๖๑
๒.๓.๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	๖๒
๒.๔	บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒	๖๔
๒.๕	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๙
๒.๗	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๐
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๘๑
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๘๑
๓.๒	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย	๘๒
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๓
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๘
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๙
๓.๖	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๐
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๙๒
๔.๑	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๒
๔.๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๓
๔.๓	สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๐
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๔
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๒๔
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๓
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๓๙
บรรณานุกรม		๑๔๑
ภาคผนวก		๑๕๑
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๕๒
	ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๖๓
	ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๖๘
	ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๗๑

	ซู
	๑๗๑
ภาคผนวก จ ผลการหาค่า (IOC: Index of Consistency)	๑๗๗
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	๑๘๔
ภาคผนวก ช ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)	๑๘๗
ภาคผนวก ซ หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย	๑๘๙
ประวัติผู้วิจัย	๒๑๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	แผนผังวงจรเดมมิ่ง กระบวนการของ PDCA	๔๒
ตารางที่ ๒.๒	การควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกระดับที่เชื่อมโยงกัน	๔๔
ตารางที่ ๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๘๓
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพ	๙๓
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้าน	๙๔
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ	๙๕
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหาร งบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ	๙๗
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงาน บุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ	๙๙
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงาน ทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๗	การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน	๑๐๓
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนก ตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน	๑๐๔

ตารางที่ ๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนก ตามประเภทผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	๑๐๕
ตารางที่ ๔.๑๐	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	๑๐๖
ตารางที่ ๔.๑๑	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน	๑๐๗
ตารางที่ ๔.๑๒	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้น ด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน	๑๐๘
ตารางที่ ๔.๑๓	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหาร งบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน	๑๐๘
ตารางที่ ๔.๑๔	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการ บริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน	๑๐๙
ตารางที่ ๔.๑๕	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการบริหาร สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการ บริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน	๑๑๐
ตารางที่ ๔.๑๖	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๑๑
ตารางที่ ๔.๑๗	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๑๒
ตารางที่ ๔.๑๘	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๑๓
ตารางที่ ๔.๑๙	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	๑๑๔

สารบัญแผนภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพประกอบที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๐
ภาพประกอบที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

(๑) การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์ต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙ และ พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๔ เรียงตามลำดับ คัมภีร์ ดังนี้

(๒) การระบุหมายเลขย่อ

๒.๑ การอ้างอิงคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ เล่ม / ข้อ / หน้า ตามลำดับ เช่น วิ.ม. (บาลี) ๔/๑๓/๑๓, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๖/๘๗. หมายถึง วินยปิฎก มหาวรรคปาลิ ภาษาบาลี เล่ม ๔ ข้อ ๑๓ หน้า ๑๓ และ ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ภาษาไทย เล่ม ๑๑ ข้อ ๑๑๖ หน้า ๘๗

๒.๒ การอ้างอิงคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ระบุชื่อคัมภีร์ เล่มที่ / เล่ม / ภาค / ตอน / หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ม.อ. (ไทย) ๒/๑/๙๔ หมายถึง สมังคลวิลาสินี ทีฆนิกาย มหาวรรค อรรถกถา ภาษาไทย เล่มที่ ๑๓ เล่ม ๒ ภาคที่ ๑ ตอน - หน้า ๙๔

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ข.ป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก สมันตปาสาทิกา มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสูตรตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
อง.เอกก.อ. (ไทย) = อังคุตตรนิกาย	มโนรณปุรณี เอกกนิบาตอรรถกถา	(ภาษาไทย)
อง.ทุก.อ. (ไทย) = อังคุตตรนิกาย	มโนรณปุรณี ทุกนิบาตอรรถกถา	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.อ. (บาลี) = อังคุตตรนิกาย	มโนรณปุรณี สตตกนิปาตอฏฐกถาปาติ	(ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๑ ซึ่งการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ช่วยฝึกทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง^๒

การบริหารสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายมีคุณภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ และเข้าใจแบบแผนวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องตามมาตรา ๒๒ ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๓), หน้า ๓.

และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ มาตรา ๓๙^๓ ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของโรงเรียน^๔ โดยกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการภาวะงานทั้งระบบของสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ และมีความชัดเจนในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ^๕ และการบูรณาการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ^๖

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๕ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่าสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ผ่านการประเมิน ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร^๗ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จึงได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมเข้ามาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทุกคน ได้จัดกิจกรรมและพัฒนาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้อัตลักษณ์ ๒๙ ประการ เป็นเกณฑ์ตัวชี้วัด และดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่น เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติชมเชยให้คนทำดีได้รับรางวัล ยกย่องโรงเรียนวิถีพุทธด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็น

^๓ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔.

^๔ รุ่ง แก้วแดง, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๘.

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^๗ พระครูศรีปริยัติโพธิคุณ (สมควร หนตาจาโร), “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายคุณภาพการศึกษาอำเภอขามเฒ่า กลุ่ม ๒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๕), หน้า ๗.

แบบอย่างให้สถานศึกษาอื่นต่อไป^๘ ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการบริหารก็จะทำให้การบริหารจัดการหรือการบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอ้างอิงจาก พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า^๙(๑) การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ ทิพย์พัศ คลังแสง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า^{๑๐}ระดับความคิดเห็นของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ในฐานะเป็นครูพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

^๘ ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, “การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙): ๑๙.

^๙ พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์), “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

^{๑๐} ทิพย์พัศ คลังแสง, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

๑.๒ ปัญหาของการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ มีการปฏิบัติในระดับใด

๑.๒.๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ เพื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ๔ ด้าน^{๑๑} คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป โดยบูรณาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ประกอบด้วย ๔ ด้าน^{๑๒} คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมูทิตา และด้านอุเบกขา ดังนี้

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๕๓ คน และครูผู้สอน จำนวน ๘๓๙ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๙๙๒ คน^{๑๓}

๑.๔.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน และครูผู้สอน จำนวน ๑๔๘ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๒๒๘ คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี และมอร์แกน และทำการสุ่มแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพและเทียบสัดส่วนจากประชากรตามระดับการศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก (Stratified Random Sampling)

^{๑๑} กระทรวงศึกษาธิการ, “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา ๑๒๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=829.0> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖๑.

^{๑๓} ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒, ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑, (อัตสำเนา).

๑.๔.๒.๓ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖ คน และ ครูผู้สอน จำนวน ๖ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๑๒ คน โดยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๓.๑ ตัวแปรต้น

ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๔.๓.๒ ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ โรงเรียนมีทั้งหมด จำนวน ๑๗๑ แห่ง

๑.๔.๕ ขอบเขตระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ รวม ระยะเวลา ๕ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ มีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลัก พรหมวิหาร ๔ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกับงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

๑.๖.๑ สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารในสถานศึกษาเกี่ยวกับภารกิจงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยบูรณาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาประกอบไปด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

(๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมูทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

(๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมูทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

(๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ และเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริม

พัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

(๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๑.๖.๒ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ความเชื่อที่มีต่อการปฏิบัติงานในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๑.๖.๓ ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง หน้าที่การงานที่กำหนดขึ้นตามขั้นในการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ ได้แก่

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้คือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒

(๒) ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒

๑.๖.๔ ระดับการศึกษา หมายถึง การกำหนดจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อกำหนดคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการสถานศึกษาประกอบด้วย ๒ ระดับ ดังนี้

(๑) **ปริญญาตรี** หมายถึง คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

(๒) **สูงกว่าปริญญาตรี** หมายถึง คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

๑.๖.๕ ประสพการณ์การทำงาน หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ แบ่งเป็น ๓ ระยะ

(๑) **ระยะ ๕ ปีลงมา** หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันรวมเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี

(๒) **ระยะ ๖ – ๑๐ ปี** หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ระหว่าง ๖ – ๑๐ ปี

(๓) **ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป** หมายถึง การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาตั้งแต่ ๑๑ ปีขึ้นไป

๑.๖.๖ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในเวลาเรียน ๖ ปี

๑.๖.๗ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดตั้งขึ้น ตามมาตราที่ ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุม ๕ อำเภอ ดังนี้ (๑) อำเภอยางตลาด (๒) อำเภอฆ้องชัย (๓) อำเภอห้วยเม็ก (๔) อำเภอหนองกุงศรี และ (๕) อำเภอท่าคันโท

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ สถานศึกษาได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๑.๗.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศผลการเปรียบเทียบ และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสพการณ์การทำงาน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๑.๗.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ และสถานศึกษา ได้
ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ปัญหา ในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร
๔ เพื่อนำไปบูรณาการใช้พัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ สำหรับนำไปพัฒนา
องค์กรเพื่อเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๑.๗.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลพื้นฐานไปประยุกต์ใช้พัฒนาในการบริหาร
สถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ สำหรับนำไปพัฒนาองค์กรเพื่อเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นนี้อา

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ผู้วิจัยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๓.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๓.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอและสรุป ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามค่านิยามนี้ การบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนวิสุทธิโพธิ์เริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญญาธิราชซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้นเมื่อมีพระสังฆรัตนะเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธรูปศาสนาอย่างนี้ พระพุทธรูปเจ้าก็ต้องบริหารการศึกษา คณะสงฆ์ วิธีการที่พระพุทธรูปเจ้าทรงใช้ในการบริหารการศึกษากิจการคณะสงฆ์ซึ่งดำรงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า ๒,๕๐๐ ปีเป็นข้อมูลให้เราได้ศึกษาเรื่องพระพุทธรูปวิธีบริหารการศึกษา นอกจากนี้

ยังมีพุทธพจน์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษากระจายอยู่ในพระไตรปิฎก การศึกษาพุทธพจน์เหล่านั้นก็จะทำให้ทราบถึงพุทธวิธีบริหารการศึกษาในครั้งนี้ขอใช้หน้าที่ของนักบริหารการศึกษาเป็นกรอบในการพิจารณา หน้าที่ (Function) ของนักบริหารการศึกษามีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ดังนี้^๑ คือ

(๑) P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางองค์กร

(๒) O คือ Organization หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

(๓) S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะกับงาน

(๔) D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผนผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

(๕) C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

พะยอม วงศ์สารศรี^๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเชิงพุทธ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)^๓ กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความตระหนักแน่นมั่นคง

^๑ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีในการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓ – ๕.

^๒ พะยอม วงศ์สารศรี, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^๓ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), คนสำราญงานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕ – ๓๒.

และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

นิคม แก้วสา^๔ ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ คือ การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมีงานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้ นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุนและเป็นงานเสริมให้งานวิชาการประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

มนตรีพิทย์ ทรงกิตติพิศาล^๕ ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการส่งเสริมช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้องที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

บุญจันทร์ จันทร์เจียม^๖ ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

อุบล เพียรพิทักษ์^๗ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารในสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน สำหรับรูปแบบและวิธีการในการบริหารงานแต่ละสถานศึกษาจะแตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานของผู้บริหารแต่ละภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา

^๔ นิคม แก้วสา, “การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนบ้านเพชรละคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑.

^๕ มนตรีพิทย์ ทรงกิตติพิศาล, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑.

^๖ บุญจันทร์ จันทร์เจียม, “การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑.

^๗ อุบล เพียรพิทักษ์, “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารในสถานศึกษา เกี่ยวกับภารกิจงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

๒.๑.๒ หลักการของการบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการวิเคราะห์ภารกิจที่รับผิดชอบ และกำหนดขอบข่ายงานให้ครอบคลุมภารกิจนั้น พร้อมทั้งใช้กระบวนการและวิธีการจัดการดังกล่าวดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการจัดโครงสร้าง และขอบข่ายงานครอบคลุมภารกิจต่าง ๆ เหมือนกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ คือจะแบ่งงานครอบคลุมภารกิจ ๖ ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน^๔

๑. งานวิชาการ

งานด้านวิชาการ สถานศึกษาโดยทั่วไปมีฝ่ายวิชาการทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการ ควบคุมการเรียนการสอน จัดครูเข้าสอน จัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือ วัสดุ นิเทศการสอน การวัดผลประเมินผล จัดโปรแกรมการใช้เครื่องมือโสตทัศนศึกษา การใช้ห้องสมุด ส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียน จัดโปรแกรมการเรียน ประเมินผลงานด้านวิชาการ สรรหาและจัดการใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคล และสิ่งของเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานด้านวิชาการให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สมคิด บางโม ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า กิจกรรมทุกอย่างภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้ได้ผลดี และก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น^๕

^๔ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ), ๒๕๔๕), หน้า ๑๖๒ – ๑๗๔.

^๕ สมคิด บางโม, **การบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔), หน้า ๓๕.

๒. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

งานธุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติโดยยึดกฎหมาย ระเบียบหลักเกณฑ์ ข้อบังคับ เจื่อนไข และตามหนังสือสั่งการ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ มีการตรวจสอบ การควบคุมกำกับ ติดตามให้เป็นไปตามกำหนดเวลา ซึ่งงานในขอบข่ายของงานธุรการ การเงิน และพัสดุ ได้แก่ งานสารบัญ งานทะเบียนและรายงาน งานรักษาความปลอดภัยสถานที่ราชการ งานประชาสัมพันธ์ งานการเงิน ซึ่งได้แก่รายรับรายจ่ายของส่วนราชการทั้งที่เป็นเงินงบประมาณ และควบคุมพัสดุ การตรวจสอบพัสดุประจำปี งานจำหน่ายพัสดุ

สมคิด บางโม ให้ความหมายของงานการบริหารงานบุคคลไว้ว่า หมายถึงการบริหารในด้านที่เกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้คนให้เกิดประโยชน์เต็มที่ เพื่อรักษากำลังแรงงาน บำรุงส่งเสริมสมรรถภาพ และกำลังใจผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้อาจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. งานบุคลากร

งานบุคลากร หรืองานบริหารงานบุคคล เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้งานบริหารการศึกษา ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่สามารถดำเนินงานด้านนี้ได้มีประสิทธิภาพ จะสามารถใช้บุคลากรเท่าที่มีอยู่ให้เป็นกำลังสำคัญในการบริหารงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมคิด บางโม ให้ความหมายของงานการบริหารงานบุคคลไว้ว่า หมายถึงการบริหารในด้านที่เกี่ยวกับตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้คนให้เกิดประโยชน์เต็มที่ เพื่อรักษากำลังแรงงาน บำรุงส่งเสริมสมรรถภาพและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้อาจปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์^{๑๐}

กระบวนการในการบริหารงานบุคคลโดยทั่วไปมี ๗ ขั้นตอน คือการวางแผนกำลังคนและกำหนดเงินเดือน การแสวงหา การบำรุงรักษา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคลและการให้พ้นจากงาน และการจัดสวัสดิการ ซึ่งงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนโดยทั่วไปมีดังนี้

- ๑) การปฐมนิเทศ
- ๒) การควบคุมการทดลองปฏิบัติราชการ
- ๓) การโอนย้าย

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖.

- ๔) การจัดทำทะเบียนประวัติ
- ๕) การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น
- ๖) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ๗) การพิจารณาความดีความชอบ
- ๘) การพัฒนาบุคคล
- ๙) การจัดสวัสดิการ
- ๑๐) การให้ออกจากงาน

กระบวนการบริหารงานบุคคลมีขอบข่ายดังนี้ คือการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน การพัฒนา
งาน และธำรงรักษาบุคลากร การรักษาระเบียบวินัย การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

งานบุคลากรหรืองานบริหารงานบุคคล จึงหมายถึงการวางแผนบุคคลและอัตรากำลังใน
การปฏิบัติงานในสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพในการจัดการ
เรียนการสอนให้เหมาะสม การประเมินผลการทำงานเพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนการสอน และ
เพื่อพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมทั้งการทำโทษทางวินัยตามความ
เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียในการปฏิบัติงานของบุคลากร

๔. งานกิจการนักเรียน

งานบริหารกิจการนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับนักเรียน เช่น การปฐมนิเทศ
นักเรียน การปกครองนักเรียน การจัดบริการแนะแนว การบริการเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน การจัด
กิจกรรม และการบริการต่าง ๆ เป็นต้น การบริหารกิจการนักเรียนถือว่าการพัฒนาบุคคลให้เป็น
คนดี คนเก่ง ได้อย่างมากเช่นกัน เช่น การปกครองให้เด็กมีระเบียบวินัย การจัดกิจกรรม กีฬา
กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ การจัดบริการแนะแนว เหล่านี้ล้วนทำให้นักเรียนเป็นคนดี
คนเก่ง ยิ่งขึ้น ในมหาวิทยาลัยจะมีบุคลากรที่ทำหน้าที่นี้โดยตรง คือ รองอธิการบดีฝ่ายนิสิต หรือรอง
อธิการบดีฝ่ายนักศึกษา ในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปจะมี ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หรือ ผู้ช่วยอาจารย์
ใหญ่ฝ่ายปกครอง ถ้าหากจะเปลี่ยนมาใช้ “ฝ่ายกิจการนักเรียน” ก็น่าจะตรงกับการบริหารงาน
กิจการนักเรียน อย่างยิ่ง

สมคิด บางโม ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียนว่า การดำเนินกิจกรรม
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ไม่ว่ากิจกรรมนั้น

จะทำให้สถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา นับตั้งแต่นักเรียนเข้ามาเรียนในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียนไป^{๑๑}

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ได้กำหนดงานกิจการนักเรียนไว้ ๔ อย่าง คือ การกิจด้านสวัสดิการ ด้านการควบคุม ด้านกิจกรรม และด้านการสอน^{๑๒}

๕. งานอาคารสถานที่

งานอาคารสถานที่ เป็นงานบริการด้านการใช้สถานที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การบริหารสถานที่ ถ้าบริหารได้ดี สถานที่เหมาะสมการใช้อาคารและตกแต่งอาคารเอื้อให้อำนวยต่อการเรียนการสอนแล้วย่อมทำให้การบริหารงานด้านอื่น ๆ ดีไปด้วย

สมคิด บางโม ได้กล่าวว่า สถานที่ตั้งของอาคาร ห้องเรียน อาคารประกอบ การดูแลบำรุงรักษา และการปรับปรุงอาคารสถานที่ การบริหารอาคารสถานที่ การวางแผนการใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างและการจัดหาอาคารเพิ่มเติม เป็นคณะกรรมการการควบคุมการก่อสร้างอาคารให้ความรู้เรื่องการใช้อาคารสถานที่ แต่งตั้งเวรยามในการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ ประดับตกแต่งบริเวณสถานศึกษาให้ดูสะอาด มีบรรยากาศที่ดี ประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ สรุปปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และหาข้อเสนอแนะพร้อมแนวทางแก้ไข^{๑๓}

กล่าวได้ว่าการจัดอาคารสถานที่ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ การพิจารณาสถานที่ตั้งที่เหมาะสมกับอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน สอดคล้องกับสภาพความต้องการใช้ ตลอดจนการดูแลบำรุงรักษา ปรับปรุงให้สามารถใช้งานได้สม่ำเสมอ รวมทั้งการดูแลให้สาธารณูปโภคใช้งานได้ดีตลอดมา

๖. งานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น การสอนให้นักเรียนนำความรู้ที่เรียนไปใช้ที่บ้านที่ชุมชน และเผยแพร่แก่คนรอบข้างคนในชุมชนด้วย การช่วยแก้ปัญหาในชุมชน การให้นักเรียนเข้าไปเรียนหรือฝึกงานในชุมชน การเชิญ

^{๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

^{๑๒} เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, การวิจัยการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๑๓๗.

^{๑๓} สมคิด บางโม, การบริหารการศึกษา, หน้า ๓๘.

ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่าง ๆ ในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนี้ จะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้เช่นกัน เพราะการให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ที่บ้านและในชุมชน จะมีคุณภาพดีกว่าการเรียนเพื่อรู้อย่างเดียว การเชิญผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่าง ๆ ในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน หรือการให้นักเรียนเข้าไปเรียนหรือฝึกงานในชุมชน ย่อมจะให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น แสดงว่า การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีส่วนพัฒนาคนให้มีคุณภาพด้วย เช่นกัน ส่วนบุคลากรที่ดำเนินงานด้านนี้ ย่อมมีหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายกิจการนักเรียน

สมคิด บางโม กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะโรงเรียนจะต้องระดมทรัพยากรจากชุมชนมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ อาคารเรียน ตลอดจนการสนับสนุนด้านการเงิน การใช้แหล่งวิทยากร สถานประกอบการต่าง ๆ ในชุมชนจึงมีความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยเหตุผลที่ว่าโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ชุมชน เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นแหล่งรวมของศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้ เพื่อพัฒนาชุมชนเป็นศูนย์รวมของชุมชนในการให้บริการอาคาร บริเวณประกอบพิธีต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชน มีเป้าหมายสร้างความสันติสุขร่วมกัน คือสร้างคนให้เป็นคนดีของสังคม^{๑๔}

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง บริสุทธิ์ใจ รอบคอบ ตรงไปตรงมา เชื่อถือได้ เป็นภารกิจที่ต้องกระทำต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกด้าน เป็นงานสร้างสรรค์ส่งเสริมภาพพจน์ของสถาบัน ควรติดต่อสื่อสารสองทาง โดยคำนึงถึงความต้องการและพัฒนาการของชุมชน ดำเนินงานในวิถีแห่งชาวพุทธโดยตั้งมั่นอยู่ในระบอบประชาธิปไตย^{๑๕}

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน จึงหมายถึง การบริหารการจัดการให้บริการและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ด้วยการสัมพันธ์สร้างภาพพจน์ที่ดี โดยส่งเสริมการตั้งมั่นอยู่ในศีล ในธรรม การจัดตั้งชมรมหรือสมาคม เพื่อระดมทรัพยากรมาช่วยสนับสนุนในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙.

^{๑๕} พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๔๑.

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ในมาตรา ๓๙ ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาไว้ ๔ ด้าน^{๑๖} คือ

- ๑) ด้านการบริหารวิชาการ
- ๒) ด้านการบริหารงบประมาณ
- ๓) ด้านการบริหารงานบุคคล
- ๔) ด้านการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ^{๑๗} ได้กำหนดว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงนำหลักการว่าด้วยบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งที่เรียกทั่วไปว่า ธรรมาภิบาล มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าว ได้แก่

- ๑) หลักนิติธรรม
- ๒) หลักคุณธรรม
- ๓) หลักความโปร่งใส
- ๔) หลักการมีส่วนร่วม
- ๕) หลักความรับผิดชอบ
- ๖) หลักความคุ้มค่า

สุรัฐ ศิลปะอนันต์ ได้เสนอแนะว่า นักผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำ เป็น “ผู้นำ – ผู้บริหาร” ผู้นำสามารถสร้างคนได้ พัฒนาได้ ความสามารถในการนำที่ดีเกิดจากหลายฐาน เช่น ความเชี่ยวชาญทางเทคนิค ความสามารถในการทำให้งานสำเร็จการมีคุณสมบัติที่คนเคารพนับถือได้ ความสามารถในการฝึกและพัฒนาผู้อื่นซึ่ง ไอเซนฮาว ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำ

^{๑๖} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๓), หน้า ๖๓.

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘.

หมายถึง ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ต้องการโดยที่เขาเองก็อยากทำ ซึ่งพฤติกรรมของนักบริหารมี ๙ ประการ^{๑๘} คือ

- ๑) นักบริหารจะต้องมั่นคง ยุติธรรม โดยไม่ลืมเรื่องสถานการณ์และรู้จักยืดหยุ่น
- ๒) นักบริหารจะต้องใช้ประสบการณ์และความสามารถของผู้อื่นให้เป็นประโยชน์
- ๓) นักบริหารต้องไม่โอวดอำนาจ เพราะคนทำงานกับท่านไม่ใช่เขามาทำงานให้ท่าน
- ๔) นักบริหารต้องยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง ไม่โยนความผิดให้คนอื่น
- ๕) นักบริหารต้องตรงไปตรงมาแม้บางครั้งจะต้องทนต่อความเจ็บปวดก็ตามต้องบอกถูก ผิดยกย่อง สรรเสริญเป็น
- ๖) นักบริหารต้องมีหลักมนุษยสัมพันธ์การให้ความสำคัญกับสังคมมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา
- ๗) นักบริหารต้องริเริ่มทำเอง หัดแปลงความคิดออกมาเป็นการกระทำให้ผู้อื่นชื่นชอบยอมรับให้ได้
- ๘) นักบริหารต้องไม่กลัวที่จะฝึกผู้ช่วยไว้แทนตำแหน่งเมื่อท่านเลื่อนสูงขึ้นไป บอกให้เขารู้ ไม่เก็บเรื่องเงียบไว้เพื่อนร่วมงานรู้ว่าอะไรเป็นอะไรและให้ความมั่นใจแก่เพื่อนร่วมงาน
- ๙) นักบริหารต้องอ่านเรียนเสมอๆ ต้องใช้ความรู้เทคนิคแนวคิดใหม่ๆ เพื่อความก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป

วราส ประสมสุข กล่าวถึงหลักพุทธธรรมในการบริหารการศึกษาว่า การศึกษา มีทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาสอดคล้องกับสมัยปัจจุบันนั้น ได้แก่หลักธรรมซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมที่ทางการนำมาเป็นนโยบายวางกรอบทฤษฎีจัดการศึกษาเชิงพุทธ นั่นคือ ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วยศีล อันเป็นการศึกษาหลักบริหารกาย วาจา สมาธิ เป็นการศึกษาลึกบริหารจิต และปัญญาเป็นการศึกษาหลักพัฒนาปัญญาให้รู้ถึงหลักพุทธธรรมตามที่เสนอเป็นความสัมพันธ์และสอดคล้องกับการครองตน ครองคน และครองงาน^{๑๙}

^{๑๘} สุรัสวดี ศิลปะอนันต์, **นักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๒๐๗.

^{๑๙} วราส ประสมสุข, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”, **วารสารศึกษาศาสตร์** ปีที่ ๑๘, ฉบับที่ ๒, (พฤศจิกายน – มีนาคม ๒๕๕๐): ๘๐.

กมล ฉายาวัดนะ กล่าวถึงหลักของการบริหารการศึกษาด้วยคุณธรรมว่า คุณธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารได้ดังนี้^{๒๐} คือคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนา ที่เป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลกำหนดวิถีชีวิตในการทำมาหากิน ค่านิยม และพิธีกรรม ตลอดจนการศึกษาไทยมาโดยตลอดสืบมาเป็นเวลาช้านานโดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารการศึกษา จริยธรรม คุณธรรมที่เป็นประโยชน์ สำหรับการบริหารการศึกษามีอยู่มากที่สามารถนำมาใช้กับการบริหารการศึกษา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๒๑} ได้กล่าวถึง คุณธรรมที่นักบริหารพึงมี คือ อปรีหานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วัชชี หรือ วัชชีอปรินิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

- ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
- ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
- ๕) บรรดากุลสตรี กุลกุมารทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำครวญใจ
- ๖) เคารพสักการะเจดีย์ ปุชนิยสถานและปุชนิยวัตถุ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ ของวัชชีประจำชาติทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
- ๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นโดยผาสุก

อปรีหานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลาย ผู้ปกครองรัฐ โดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะการใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแหย่ให้แตกสามัคคี

^{๒๐} กมล ฉายาวัดนะ, การบริหารการศึกษาค้นและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพชรประกาย จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓.

^{๒๑} อ.ส.ต.ด. (ไทย) ๒๓/๑๐/๑๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง นักบริหารแบบธรรมาธิปไตย ควรยึดหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่า พละ ๔ ประการ^{๒๒} คือ

- ๑) ปัญญาพละ กำลังความรู้หรือความฉลาด
- ๒) วิริยพละ กำลังแห่งความเพียร
- ๓) อนวัชชพละ กำลังการงานที่ไม่มีโทษหรือความสุจริต
- ๔) สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์

พละหรือกำลังแห่งคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ ช่วยทำให้นักบริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ นักบริหารจะสามารถวางแผน จัดองค์การ แต่งตั้งบุคลากร อำนาจการ และควบคุมได้ดีต้องมีความฉลาด ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ ยิ่งเขามีคุณธรรมทั้ง ๔ ข้อนี้เพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น ตรงกันข้ามถ้าใครคนใดขาดคุณธรรมทั้ง ๔ ประการ แม้เพียงบางข้อ เขาก็เป็นนักบริหารที่ดีไม่ได้

คณะอง วังฝ่ายแก้ว^{๒๓} กล่าวถึงหลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสนาว่า พระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นส่วนพระธรรม คือ คำสอน และพระวินัย คือ คำสั่ง มีคุณค่าต่อการปกครองทั้งในด้านการปกครองโลกอยู่มาก กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมให้บุคคลหมั่นสำรวจ ผิดแผก ปรับปรุง เคารพควบคุมบังคับภายใน คือ จิตใจ เชื้อมั่นรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นการปกครองตนเอง รู้จักรักรัษชาติและความต้องการของผู้อื่น ใช้พระคุณควบคุมกับการใช้พระเดช เป็นการปกครองหมู่คณะและปกครองประเทศหรือสังคมโดยรวม ตลอดมีการใช้ธรรมเป็นโลกบาล คือ หิริและโอตตปปะ ซึ่งเป็นธรรมปกครองโลก สังคมไทยได้รับอิทธิพลคำสอนของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการปกครอง โดยเฉพาะที่นำมาจากคัมภีร์ชาดก เช่น ทศพิธราชธรรม พละ ของกษัตริย์ เว้นจากอคติซึ่งเป็นธรรมของพระราชา ผู้นำ ผู้ปกครองโดยตรง เมื่อมองในแง่รัฐศาสตร์ ก็คือหลักแห่งการบริหารการศึกษาและการปกครองกายและใจ ซึ่งเมื่อนำมาปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนทั้งหมดของพระพุทธเจ้า เป็นประมวลความรู้ทางศาสนาระบบหนึ่ง เช่นเดียวกับประมวลความรู้ทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่เรียนรู้กันอยู่ตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ประมวลความรู้ทางพระพุทธศาสนา

^{๒๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๔๔ – ๔๕.

^{๒๓} คณะอง วังฝ่ายแก้ว, **รัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.vitheeabuddha.com>, [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

พระมหาสมัย ผาสุโก^{๒๔} ได้กล่าวถึงหลักบริหารในเอกสารประกอบการสอน พระพุทธศาสนากับการบริหารการศึกษาว่า การใช้คำสอนในพระพุทธศาสนาเพื่อการบริหาร (การบริหารการศึกษา) ทั้งจากข้อเขียนวิชาการ จากตำรา และจากผลงานวิจัย เชื่อมโยงกับทฤษฎีการจัดการ (Management) ทฤษฎีการบริหารการศึกษา (Educational Administration Theories) ทฤษฎีภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational leadership) และอื่นๆในรายวิชาพื้นฐานทางการบริหารการศึกษา (Theory in Educational Administration) และรายวิชาทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (Theory in Educational Administration) ที่ศึกษาเพื่อการศึกษาต่อยอด เพื่อการปฏิบัติ หรือเพื่อการวิจัย

อุทัย บุญประเสริฐ ได้กล่าวสรุปหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ อยู่ ๕ ประการ^{๒๕} คือ

(๑) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) คือการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวง และส่วนกลางให้ลงไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด

(๒) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) คือการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การตัดสินใจ และร่วมกันจัดการศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจะมีความรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

(๓) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) คือการให้อำนาจแก่ท้องถิ่น และประชาชนได้จัดการศึกษาอีกครั้ง เพราะในอดีตครอบครัวและชุมชนบางแห่งก็มีวัดหรือองค์กรในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาได้ให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบเพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา ประชาชนก็ได้เพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการคืนอำนาจในท้องถิ่น ได้มีการจัดการศึกษา โดยให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ครอบครัว องค์กรชุมชน สถานประกอบการ มีสิทธิในการจัดการศึกษาได้

^{๒๔} พระมหาสมัย ผาสุโก, “พุทธศาสนากับการบริหารการศึกษา”, เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ๒๕๕๖). (อัดสำเนา).

^{๒๕} อุทัย บุญประเสริฐ, **เทคนิคการบริหาร สำหรับนักบริหารมืออาชีพ**, เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บ. วิพรัตน์ (๑๙๙๑) จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔๘ – ๔๙.

(๔) หลักการบริหารตนเอง (Self - Management) คือกระบวนการจัดการศึกษาทั่วไป มักจะให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง สำหรับการบริหารโดยใช้นโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่า วิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี การที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงการกำหนดนโยบาย และเป้าหมาย แล้วให้สถานศึกษาได้มีระบบการบริหารด้วยตนเอง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับศักยภาพความพร้อม และสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษา ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๕) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) คือส่วนกลางมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้บริหารและการจัดการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน เป็นไปตามข้อกำหนด หรือนโยบายของประเทศชาติ โดยมรคคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา^{๒๖} กล่าวถึงหลักการการบริหารในหลักคุณธรรมว่า เป็นหลักที่ต้องยึดมั่นในความถูกต้อง ดึงมาโดยแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำตัว

สรุปได้ว่า หลักการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ เป็นหลักการนำเอาหลักพุทธวิธีการบริหารการศึกษา นำมาใช้ในการบริหารการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา หรือการปฏิบัติงาน และทำให้งานที่ทำนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ การที่ผู้บริหารการศึกษาจะบริหารสถานศึกษาได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องรู้หลักการบริหารการศึกษาแนวพุทธด้วย และควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น

๒.๑.๓ แนวคิดของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารโดยทั่ว ๆ ไป จะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธี หรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร ซึ่งในการบริหารนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์การก่อนหลัง

^{๒๖} สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อคุณภาพการศึกษา เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

ว่าจะต้องทำสิ่งใดก่อนและต่อ ๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดว่าเป็นหลักเกณฑ์วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขต และหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน^{๒๗}

นักวิชาการ และนักบริหารต่างประเทศตลอดจนนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารไว้ดังนี้

องค์สมเด็จพระสันมาสัมพุทธเจ้า ทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และ จุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่น ๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่นในตัวตน (อัตตา) ทำให้คนเรารู้สึกถึงความสำคัญต่อสังคมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคมเสียใหม่ แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงได้เสนอหลักการบริหารทาง พระพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นต้นแบบของการบริหารที่มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ดังนี้

๑) ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลัก ปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระวินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติ อย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยไม่ จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็ เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและกิเลสต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็น เครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติ สิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความ สำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มผู้เกียติ ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะ อันจักบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสในชุมชนที่ยัง ไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อ ถือตามพระวินัย ๑”

๒) ในด้านการบริหารพระวินัยในสมัย เมื่อยังมีพระสาวกไม่มากนัก พระพุทธองค์ทรง บริหารพระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เอง โดยมีสาวกที่สำคัญ เช่น พระสารีบุตร และพระมหาโมคคัล ลานะ ช่วยแบ่งเบาภาระบ้างตามความจำเป็น ต่อมาเมื่อมีพระสาวกเพิ่มขึ้น และมีผู้ขอเข้าอุปสมบทใน พระพุทธศาสนามากขึ้น ก็ได้ทรงอนุญาตให้พระสาวกให้อุปสมบทผู้ที่เข้ามาขอบวชได้ โดยให้ผู้ขอบวช เปล่งวาจาถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ครั้นต่อมาเมื่อภิกษุเพิ่มขึ้นอีก ทรงมอบความเป็นใหญ่ให้แก่สงฆ์

^{๒๗} พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์”, หน้า ๔๒.

ในการทำกิจกรรมทั้งปวงของพุทธศาสนา เช่น การให้บรรพชาอุปสมบท การกรานกฐิน การกำหนดเขตสีมา การระงับอธิกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเท่ากับมอบให้สงฆ์เป็นผู้บริหารงานพระพุทธศาสนาตามระเบียบที่ได้ทรงกำหนดไว้นั้นเอง ส่วนการบริการ คณะสงฆ์ในรูปแบบองค์กร เช่น มหาเถรสมาคมนั้น ไม่บัญญัติในพระวินัยแต่ก็ได้ขัดพระวินัยเป็นต้น

๓) ด้านอธิกรณ์ของสงฆ์ สถาบันตุลาการทางพระพุทธศาสนามีลักษณะบางอย่างคล้ายกับสถาบันตุลาการทางอาณาจักร มีกฎหรือระเบียบที่สังคมวางไว้เป็นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของบุคคลในสังคม ป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำหรือความประพฤติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสงบสุขของสังคม ฝ่ายอาณาจักรมีกระบวนการพิจารณาคดีหรืออธิกรณ์ และมีวิธีลงโทษตามโทษานุโทษ แต่ลักษณะการลงโทษตามพระวินัยกับโทษทางอาณาจักรมีข้อแตกต่างกันมาก ความผิดที่ร้ายแรงบางอย่างของบรรพชิต เช่น ความผิดทางเพศ สำหรับฝ่ายทางอาณาจักรอาจไม่ถือว่าเป็นผิด เป็นต้น^{๒๘}

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้กล่าวถึงแนวคิดของ ฟาโย (Henry Fayol) นักวิชาการเหมืองแร่ชาวฝรั่งเศส ผู้เป็นต้นกำเนิดในการเสนอองค์ประกอบมูลฐานของการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC^{๒๙} ไว้ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒. การจัดองค์กร (Organization) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓. การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง กล่าวคือ การยอมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕. การควบคุม (Controlling) การติดต่อการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

^{๒๘} อก.พท. (ไทย) ๒๐/๔๓๖/๑๑๐.

^{๒๙} คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

เสนาะ ตีเยาวว์^{๓๐} ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

๑) การบริหารเป็นการทำงานกับคน และโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การบริหาร จะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น มิฉะนั้นจะทำงานไม่สำเร็จสาระสำคัญของการบริหารในข้อนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นทีมได้ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ และมีความสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้

๒) การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคน จึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ เป้าหมายต้องสูงแล้วสามารถทำให้สำเร็จ เป้าหมายสูงเกินไปก็ทำให้สำเร็จไม่ได้ เป้าหมายต่ำเกินไปก็ไม่ท้าทายไม่มีคุณค่า ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าหมายจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพ ประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

๓) การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด การทำงานให้สำเร็จอย่างเดียวไม่พอแต่จะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ประหยัดอีกด้วย การทำให้ได้ทั้งสองอย่างนั้น งานบรรลุผลตามที่ต้องการ และการใช้ทรัพยากรต่ำสุดจึงเป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผล และประสิทธิภาพ

๔) การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ ๆ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้สิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการบริหารกับเศรษฐศาสตร์จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างไร ส่วนผู้บริหารในองค์การจะต้องผลิตสินค้า และบริหารให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

^{๓๐} เสนาะ ตีเยาวว์, **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑ – ๒.

๕) การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

นิตย สัมมาพันธ์ ได้กล่าวถึงคุณธรรมสำหรับผู้บริหารไว้ว่า นักบริหารทุกประเภทตั้งแต่ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับองค์กร หน่วยงาน ครอบครัว ตลอดจนถึงตนเอง ควร มีวินัยและควรก่อให้เกิดวินัยในหมู่คณะที่ตนรับผิดชอบในฐานะผู้นำด้วย ในทางพระพุทธศาสนาวินัยสำหรับฆราวาสก็คือ ศีล ๕ ซึ่งการที่จะรักษาศีลให้ได้ผลดี ควรจะต้องมีเบญจธรรมประกอบด้วย ผู้บริหารที่ดี ควรจะต้องมีวินัยดังกล่าว เพื่อที่จะนำหมู่คณะไปสู่การพัฒนาในระยะยาว ในการปฏิบัติ นักบริหารนอกจากจะต้องรักษาศีล ๕ ให้บริสุทธิ์แล้วจะต้องมีธรรมอื่น ๆ ประกอบอีก เช่น ความ ยุติธรรม ซึ่งหมายถึงความเที่ยงตรง ไม่ผิดหรือบิดเบือนไปจากความจริง นักบริหารจะต้องประพฤติ ปฏิบัติให้ตรงตามนิยมของสังคมอยู่เสมอ โดยไม่มีอคติเข้ามาประกอบการตัดสินใจตัดสินเป็นอันขาด ซึ่งอคตินั้นได้แก่ความลำเอียงมี ๔ ประการ^{๓๑} คือ

- ๑) ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก
- ๒) โมหาคติ ลำเอียงเพราะชัง
- ๓) โทสาคติ ลำเอียงเพราะเกลียด
- ๔) ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว

และนอกจากนี้นักบริหารจะต้องมีธรรมประจำใจอีกประการหนึ่ง คือ ขันติ ความอดทน นักบริหารจะต้องมีความอดทนต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ๓ ประการ คือ

- ๑) อดทนต่อความลำบาก
- ๒) อดทนต่อความตรากตรำ
- ๓) อดทนต่อความเจ็บใจ

ธรรมข้อนี้ทำให้เกิดความงามทางจรรยา ทำให้ไม่มีพฤติกรรมอันทุจริตทั้งหลาย ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพราะสามารถทนต่อ โลภะ โทสะ โมหะ ได้เป็นอย่างดี

พุทธทาสภิกขุ^{๓๒} กล่าวว่า การบริหารในทางพระพุทธศาสนา คือการบริหารในการพัฒนา ฝึกอบรมจิต เพราะจิตใจของคนเราเป็นสิ่งปรับปรุงฝึกอบรมแก้ไขได้ นิสสัยเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ เลิกพริก

^{๓๑} นิตย สัมมาพันธ์, การบริหารเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๔๔ – ๔๖.

^{๓๒} พุทธทาสภิกขุ, ธรรมทัศนะของพุทธทาสอยู่อย่างพุทธ เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๖.

ถอนได้ ถ้าทำให้ถูกวิธี สิ่งที่เราเรียกว่า นิสสัยเป็นสิ่งที่แก้ได้ เพิกถอนได้ คนโง่เท่านั้นมันพุดอย่างตันหลัง กลับตา ว่านิสสัยเปลี่ยนไม่ได้ แต่ถ้าพุดถึงในหลักธรรมแล้ว ไม่มีอะไรเปลี่ยนไม่ได้ นิสสัย สันดานก็เปลี่ยนได้ แต่ก็ต้องใช้หลักธรรมที่ถูกต้อง มันก็เปลี่ยนได้ และมันก็ได้รับผลประโยชน์อย่างแน่นอน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ชีวิตและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แยกออกเป็น ๓ ด้าน^{๓๓} ดังนี้

(๑) ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตต้องติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กับโลก หรือสิ่งแวดล้อมนอกตัว คือ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ

(๒) ด้านจิตใจ การสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แสดงออกทุกครั้งจะมีความทำงานของจิตใจ และมีองค์ประกอบด้านจิตเกี่ยวข้อง เริ่มแต่ต้องมี เจตนา ความตั้งใจ ตั้งใจ และมีแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งมีความรู้สึกสุข ทุกข์ สบาย หรือไม่สบาย และปฏิกิริยา ต่อจาก สุข – ทุกข์นั้น

(๓) ด้านปัญญา ในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แสดงออกทุกครั้งก็ตาม มีภาวะอาการทางจิตใจ อย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม องค์ประกอบอีกด้านหนึ่งของชีวิต คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความเชื่อถือ เป็นต้น ที่เรียกรวม ๆ ว่าด้านปัญญาก็เข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทด้วย

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร) การบริหารการศึกษาเชิงพุทธ คือการนำเอาหลักธรรมที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้แก่ มรรค อันประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ที่มีประสิทธิภาพหลากหลาย และนำไปให้ถึงพระนิพพานได้นั้น จะต้องปรากฏมีพร้อมบริบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ^{๓๔} มีลักษณะดังต่อไปนี้

มรรค (สันสกฤต: มรค; บาลี: มคค) คือ หนทางสู่ความดับทุกข์ เป็นหนึ่งในอริยสัจ ๔ จึงเรียกอีกอย่างว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากทุกข์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการ ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้เป็นทางสายกลาง^{๓๕} คือเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น^{๓๖} ตามวิมังคสูตร พระพุทธเจ้าทรงอธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้^{๓๗}

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ดุสิต กราฟิค ดีไซน์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๘.

^{๓๔} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), **โพธิธรรมที่ปณี**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๖๖ – ๖๘.

^{๓๕} วิ.ม. (ไทย) ๑๓-๑๗/๒๐-๒๕.

^{๓๖} พุ.ป. (ไทย) ๓๑/๓๐/๔๘๔-๔๘๘.

^{๓๗} อจ.เอกก.อ. (ไทย) ๑/๓๙๐/๔๔๐.

อริยมรรค หนทางของผู้ไกลจากกิเลส, หนทางอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมืองค์ ๘ อันเป็นหนทางอย่างประเสริฐ เพราะทำให้ผู้อบรมบรรลุถึงความเป็นพระอริยเจ้า พ้นจากความเป็นปุถุชน และพ้นจากการเกิดในอบายภูมิโดยเด็ดขาด ซึ่งประกอบด้วยอริยมรรค ๘ ประการดังนี้ ครับ

สัมมาทิฐิ ความเห็นถูก, ความเห็นชอบ ได้แก่ ปัญญาเจตสิก ซึ่งมีลักษณะที่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง สัมมาทิฐิมีหลายระดับ ตั้งแต่กัมมสกตาสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูกเรื่องความมีกรรมเป็นของ ๆ ตน) ฌานสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูกที่เกิดกับฌานจิต) วิปัสสนาสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูกที่เกิดกับวิปัสสนา) ซึ่งขณะที่เป็นสติปัญญานักเป็นมรรคมืองค์ ๕ แต่ขณะที่มรรคจิตเกิดขึ้นประหาณ กิเลสเป็นสมุจเฉทก็เป็นมรรคมืองค์ ๘ เป็นต้น

สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ หมายถึง วิตกเจตสิกที่ตรึกที่ลักษณะของนามธรรมหรือรูปธรรมที่กำลังปรากฏ เพื่อสติจะได้ระลึกรู้ปัญญาจะได้ศึกษา ในลักษณะของนามรูป สัมมาสังกัปปะมีอาการ ๓ อย่าง คือ

๑. ดำริในการออกจากกาม
๒. ดำริในการไม่พยาบาท
๓. ดำริในการไม่เบียดเบียน

สัมมาวาจา คำพูดชอบ หมายถึง วิรติเจตสิกดวงหนึ่งที่ทำกิจให้เกิดการงดเว้นจากวจีทุจริต ๔ อย่าง คือ

๑. งดเว้นจากการพูดปด
๒. งดเว้นจากการพูดส่อเสียด
๓. งดเว้นจากการพูดคำหยาบ
๔. งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

สัมมากัมมันตะ การงานชอบ หมายถึง วิรติเจตสิกดวงหนึ่งที่ทำกิจให้เกิดการงดเว้นจากกายทุจริต ๓ อย่าง คือ

๑. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์
๒. งดเว้นจากการลักทรัพย์
๓. งดเว้นจากการประพฤติดินในกาม

สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ หมายถึง วิรติเจตสิกดวงหนึ่งที่ทำกิจให้เกิดการงดเว้นจากมิจฉาชีพซึ่งเป็นไปทางกายหรือวาจาที่ทุจริต

สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึง วิริยเจตสิกที่เกิดกับกุศลจิตที่เป็นไปพร้อมกับสติ ปัญญา และวิปัสสนาญาณ เป็นความเพียรที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง

สัมมาสติ การระลึกชอบ หมายถึง สติเจตสิกที่ระลึกที่ลักษณะของนามธรรมหรือรูปธรรม จนปัญญามีกำลังประจักษ์แจ้งสภาพธรรมไปตามลำดับ และเมื่อมีคคจิตเกิดขึ้น สัมมาสติก็ระลึกที่ลักษณะของนิพพาน

สัมมาสมาธิ ความตั้งมั่นชอบ หมายถึง เอกัคคตาเจตสิกที่เกิดกับกุศลจิต ในขณะที่สติปัญญานและวิปัสสนาญาณเกิด สัมมาสมาธิทำจิตและเจตสิกอื่นให้ตั้งมั่นในอารมณ์ คือ นามธรรมหรือรูปธรรมที่กำลังปรากฏ เพื่อที่ปัญญาจะได้รู้ชัดลักษณะของนามรูปนั้น ๆ และเมื่อมีคคจิตเกิดขึ้น สัมมาสมาธิก็ทำให้จิต และเจตสิกอื่นตั้งมั่นในอารมณ์คือนิพพาน การที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรม ดับกิเลสได้ตามลำดับขั้นนั้น ต้องดำเนินตามหนทางที่ถูกต้อง คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ เท่านั้น ซึ่งก็ต้องเริ่มตั้งแต่ในขั้นของการอบรม ด้วยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ ในขณะที่สติปัญญานเกิดระลึกรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง ขณะนั้นมรรคมีองค์ กล่าวคือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ เกิดขึ้นพร้อมกันและถ้ามีวิริยเจตสิกหนึ่งเจตสิกใดเกิดด้วย ก็เป็นมรรคมีองค์ ๖ เป็นการอบรมมรรคอันเป็นโลกิยมรรค ยังไม่ถึงขั้นที่เป็นโลกุตตระ เพราะมรรคทั้ง ๘ องค์จะประชุมพร้อมกันในขณะที่มรรคจิต ผลจิตเกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งถ้าไม่เดินทางตามที่ถูกต้องแล้ว ก็ย่อมไม่มีวันถึงขณะที่มรรคจิตและผลจิต จะเกิดได้เลยครับ แต่อย่างไรก็ดี สำหรับ อริยมรรค มีองค์ ๘ นั้นเป็นเรื่องที่ยาก และไกลมาก สำคัญที่การอบรมเหตุ คือ การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่ถูกต้อง เพื่อเป็นเหตุให้เกิดปัญญา ปัญญานั้นเอง จะปรุงแต่ง และ ปฏิบัติหน้าที่ให้กุศลธรรมประการอื่น ๆ เจริญขึ้น และ ทำให้ถึงการรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ในที่สุด อันมีปัญญาเป็นหัวหน้านำทางไปสู่หนทางที่ดับกิเลส สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า สัมมาทิฏฐิ ปัญญา เป็นเบื้องต้น เป็นทางที่จะนำไปสู่การดับกิเลส

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ เป็นการบริหารที่นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนานำมาใช้ให้เข้ากับการบริหารงานในองค์การต่าง เพื่อทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารงานแบบพุทธจะเน้นที่การบริหารด้านจิตใจของคนให้สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา พร้อมความรู้ความสามารถคู่กับคุณธรรม จริยธรรม สิ่งที่สำคัญในการบริหารตามหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ การบริหารด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านการพัฒนาตนเอง และผู้อื่นให้เป็นผู้มีศีลหรือพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบด้วยศีล ดำรงคงธรรม วินัยและข้อปฏิบัติตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้วนั้น

๒.๑.๔ ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็น เซต (Set) ของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนาและอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์ และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏทั่วไปและชี้แนะการวิจัย^{๓๘}

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมผู้เขียนจะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมุมมองในการบริหารสถานศึกษายิ่งขึ้นต่อไป

คำจำกัดความคำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหารส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีผู้กำหนดความหมายหลายท่านได้ระบุไว้ดังนี้ Peter F Drucker คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๓๙} Herbert A. Simon: กล่าวว่าคือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็น ผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

(Simon) การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

(Sergiovanni) การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

^{๓๘} อ่างแล้ว.

^{๓๙} ภาวิตา ธาราศรีวิสุทธิ และวิบูลย์ ไทวณะบุตร, **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒, หน้า ๖.

(Barnard) การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

คำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่^{๔๐}

คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบัน หรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง^{๔๑}

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) เป็นศาสตร์สังคม ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะ ทำงาน ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts) ปัจจัยสำคัญ การบริหารที่สำคัญมี ๔ อย่าง ที่เรียกว่า 4 Ms ได้แก่

๑. คน (Man)
๒. เงิน (Money)
๓. วัสดุสิ่งของ (Materials)
๔. การจัดการ (Management)

^{๔๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

^{๔๑} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๗), หน้า ๒๓.

๒.๑.๔.๑ กระบวนการบริหารการศึกษา

การบริหารโดยทั่ว ๆ ไปจะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีหรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน หรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร คือ ในการบริหารจะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและต่อ ๆ ไปจะทำอะไร ซึ่งจัดไว้ว่าหลักเกณฑ์ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้อย่างชัดเจน

จากหลักการบริหารทั่วไป ๑๔ ข้อของ Fayol ทำให้ต่อมา Luther Gulick ได้นำมาปรับต่อยอดเป็นที่รู้จักกันดีในตัวย่อที่เรียกว่า “POSDCoRB” กลายเป็นคัมภีร์ของการจัดการองค์การในต้นยุคของศาสตร์การบริหารซึ่งมีความหมายดังนี้

หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพสหรัฐได้รวบรวมนักวิชาการเพื่อประเมินข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการในกองทัพที่ผ่านมา เพื่อใช้ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ลูเธอร์ กุลลิค และ ลินดัล เออร์วิค ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มนักวิชาการที่ได้มาร่วมตัวกันครั้งนั้น ในปี ค.ศ. ๑๙๓๗ ลูเธอร์ กุลลิค และ ลินดัล เออร์วิค เสนอแนวคิด ภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร POSDCoRB ในบทความ Paper on the Science of Administration: Notes on the Theory of Organization” POSDCoRB เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร POSDCoRB คือ หลักในการบริหารจัดการองค์การที่ใช้กันทั้งในภาครัฐ และ เอกชน ที่ผู้มีอำนาจบริหารมีหน้าที่ และ บทบาทการบริหารอยู่ ๗ ประการ^{๔๒} กุลลิคและเออร์วิค (Gulick L. and Urwick J.) ได้กล่าววาทะกระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้

๑) P คือ Planning หมายถึง การวางแผน ได้แก่ การจัดวางโครงการและแผนงานต่าง ๆ ขึ้นมาไว้ล่วงหน้า

๒) O คือ Organizing หมายถึง การจัดการ ได้แก่ การแบ่งงาน การกำหนดส่วนงาน โครงสร้างขององค์การ การกำหนดตำแหน่งงานต่าง ๆ พร้อมกับอำนาจหน้าที่

๓) S คือ Staffing หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับบุคคลในองค์การ นับตั้งแต่ การจัดสรรกำลัง การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้งบุคคล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน การโยกย้าย การพัฒนาบุคคลในองค์การเรื่อยไปจนกระทั่งการให้บุคคลพ้นจากตำแหน่ง

^{๔๒} ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick), หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://adisony.blogspot.com/2012/10/luther-gulick.html> [๙ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๔) D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ ได้แก่ การทำหน้าที่ในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ การออกคำสั่ง มอบหมายภารกิจการทำงานไปให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หลังจากนั้นต้องใช้ ภาวะของการเป็นผู้นำในการกระตุ้นจูงใจคนให้ยอมรับในผู้บริหาร

๕) Co คือ Coordinating หมายถึง การประสานงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ในการ ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนงานย่อย ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถ ทำงานประสานสอดคล้องกัน และมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๖) R คือ Reporting หมายถึง การรายงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ในการรับฟังรายงาน ผลการปฏิบัติงานของบุคคลและหน่วยงานที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้รายงานมา การรายงานถือเป็น มาตรการในการตรวจสอบและควบคุมงานด้วย

๗) B คือ Budgeting หมายถึง การงบประมาณ ได้แก่ หน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดทำ งบประมาณ การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงินและการตรวจสอบควบคุมด้านการเงิน การบัญชีของ หน่วยงานนั่นเอง^{๔๓}

POSDCoRB ใช้เพื่อสร้างกลไก และ โครงสร้างให้กับองค์กร จัดเตรียมบุคลากรที่มีความ ความชำนาญต่างกันให้อยู่ในแผนกที่เหมาะสมกับองค์กร บุคลากรรู้หน้าที่ และ ผู้บริหารสามารถ บริหาร และ สั่งการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วางกรอบการทำงานให้องค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการ บริหาร ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันภายในองค์กร

ข้อดีข้อเสียของ POSDCoRB

ข้อดี

- องค์กรมีไ้การประสพผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย มีสายบังคับบัญชาเดียว
- สมาชิกองค์กรมีความเข้าใจวัตถุประสงค์องค์กร และ แบ่งสายงานชัดเจน ไม่สับสน
- ในหน่วยงานเดียวกัน มีความเข้มแข็ง เพราะเลือกสายอาชีพเดียวกันมาร่วมกัน

ทำงาน

- ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ถูกที่ถูกต้อง
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานมีความสะดวก
- จัดเตรียมงบประมาณสนับสนุนแต่ละส่วนได้อย่างเหมาะสม

^{๔๓} Gulick L, and Urwick J, **Papers on the Science of Administration**, (New York: Institute of Public Administration, 1973), pp.18-19.

ข้อเสีย

- เมื่อมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน บางหน่วยงานอาจเสี่ยงปฏิบัติงานจนกว่าผู้บริการจะสั่งการลงมาโดยตรง
- อุปกรณ์หรือเครื่องมือบางชนิดที่อยู่นอกเหนือหน่วยงานตนเอง อาจต้องรอจนกว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบมาเป็นเมื่อการดำเนินงานให้
- ทุกคนล้วนอยากอยู่ในหน่วยงานบริหารหลัก ทำงานใกล้ชิดผู้บริหาร อาจเกิดความขัดแย้ง

การนำไปใช้ประโยชน์

- ๑) หลักสเกลาร์ หรือสายการบังคับบัญชา
- ๒) หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา
- ๓) หลักช่วงการบังคับบัญชา
- ๔) หลักการเน้นที่จุดสำคัญ
- ๕) หลักการจัดแบ่งแผนกงาน
- ๖) หลักการเกี่ยวกับหน่วยงานหลักและหน่วยอำนวยการ
- ๗) หลักการเกี่ยวกับศูนย์กำไร

การนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ในส่วนของการบริหารงานส่วนใหญ่มักจะเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารของโรงเรียน หลักในการบริหาร ลำดับแรกครูต้องมีการวางแผน (Planning) เช่นในรายวิชานั้น ครูจะสอนเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง มีการจัดให้ในห้องเรียนนั้น (Organizing) หาหัวหน้าห้องหรือตัวแทนของนักเรียนในแต่ละคาบ (Staffing) เพื่อเป็นผู้ช่วยครู (Directing) ให้คอยควบคุมดูแลนักเรียนคนอื่น ๆ ช่วยเช็คชื่อ ประสานงาน (Coordinating) ระหว่างครูกับนักเรียน ติดตามเรื่องงานและเรื่องกิจกรรมอื่น ๆ ที่ครูอาจจะมีการสั่งไปให้ (Reporting) การที่ครูสามารถใช้นักเรียนเป็นผู้ช่วยจะทำให้ผู้คุมทิศทางใจกับเพื่อนมากกว่า ทำให้นักเรียนที่ทำงานอย่างตั้งใจประกอบการทำงานเต็มความสามารถและทำด้วยความกระตือรือร้น

๒.๑.๔.๒ วิวัฒนาการทางการบริหารการศึกษา

ระยะที่ ๑ ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๗ - ๑๙๔๕^{๔๔} ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

^{๔๔} ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิ และวิบูลย์ ไทฉะบุตร, *หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา*, หน้า ๑๐.

๑. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของเฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์คือจัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์กรได้ เจ้าของตำรับ “The one best way” คือประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ ๓ อย่างคือ

๑.๑ เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection)

๑.๒ ฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)

๑.๓ หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation)

เทย์เลอร์ ก็คือผลผลิตของยุคอุตสาหกรรมในงานวิจัยเรื่อง “Time and Motion Studie s” เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติระดับล่างต้องรับผิดชอบต่อระดับบน เทย์เลอร์เสนอ ระบบการจ้างงาน (จ่ายเงิน) บนพื้นฐานการสร้างแรงจูงใจ สรุปหลักวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์สรุปง่าย ๆ ประกอบด้วย ๓ หลักการดังนี้

๑. การแบ่งงาน (Division of Labors)

๒. การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy)

๓. การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive payment)

๒. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือทฤษฎีบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของเฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหารทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงาน + วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา”^{๔๔}

Fayol ได้เสนอแนวคิดในเรื่องหลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป ๑๔ ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังนี้

๒.๑ หลักการทำงานเฉพาะทาง (Specialization) คือ การแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง

๒.๒ หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด

๒.๓ หลักเอกภาพของบังคับบัญชา (Unity of Command)

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

๒.๔ หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อ ๖ คนที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด

๒.๕ การสื่อสารแนวดิ่ง (Vertical Communication) การสื่อสารโดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง

๒.๖ หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชาที่ยืดยาว หลายระดับมากเกินไป

๒.๗ หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ (Line and Staff Division)

๓. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ (Bureaucracy) มาจากแนวคิดของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย

๓.๑ หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย

๓.๒ การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์

๓.๓ การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง

๓.๔ การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว

๓.๕ มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

จะอย่างไรก็ตามระบบราชการก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในด้าน ข้อเสีย คือ สายบังคับบัญช้ายืดยาวการทำงานต้องอ้างอิงกฎระเบียบ จึงชักช้าไม่ทันการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เรียกว่าระบบ “Red tape” ในด้านข้อดี คือ ยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก การบังคับบัญชา การเลื่อนขั้นตำแหน่งที่มีระบบระเบียบ แต่ในปัจจุบันระบบราชการกำลังถูกแทรกแซงทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ทำให้เริ่มมีปัญหา

ระยะที่ ๒ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๕๘^{๔๖} ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) ไว้ ๓ แนวทางดังนี้

๑. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ ไม่คืนัก

๒. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

๓. **Integration** คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง ๒ ทาง (ชนะ-ชนะ) นอกจากนี้ Follette ให้ทัศนะน่าฟังว่า “การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงานเป็นความบกพร่องของการบริหาร”^{๔๗}

การวิจัยหรือการทดลองฮอว์ธอร์น (Hawthon Experiment) ที่ เมโย (Mayo) กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลองคือมีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์กร ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์ มีความสำคัญมาก ซึ่งผลการศึกษาทดลองของเมโยและคณะ พอสรุปได้ดังนี้

๑. คนเป็นสิ่งมีชีวิต จิตใจ ขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน
 ๒. เงินไม่ใช่ สิ่งล่อใจที่สำคัญแต่เพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน
 ๓. การทำงานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- ค้ำที่อยู่ที่คับคั่งใจอยู่อย่าง

ข้อคิดที่สำคัญ การตอบสนองคน ด้านความต้องการศักดิ์ศรี การยกย่อง จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษย์สัมพันธ์”

ระยะที่ ๓ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๕ – ปัจจุบัน^{๔๘} ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงาน + ความสัมพันธ์ของคน + พฤติกรรมขององค์กร ซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่หลาย ๆ คนได้แสดงไว้ดังต่อไปนี้

๑. เชสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) เขียนหนังสือชื่อ The Function of The Executive ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความร่วมมือองค์กร และเป้าหมายขององค์กร กับความต้องการของบุคคลในองค์กรต้องสมดุลกัน

๒. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow -Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพ - นับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization) คือ

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

มีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้น

๓. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคกรีเกอร์ (Douglas MC Gregor Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน

ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐานดังนี้

- ๑) คนไม่ชอบทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ
- ๒) คนไม่ทะเยอทะยาน และไม่คิดริเริ่ม ชอบให้การสั่ง
- ๓) คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์กร
- ๔) คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
- ๕) คนมักโกง และหลอกง่าย

ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน วัตถุ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น

ทฤษฎี Y (The integration of Individual and Organization Goal) ทฤษฎีข้อนี้เกิดจากข้อสมมติฐานดังนี้

๑. คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยัน
๒. คนไม่เกลียดคร่ำและไว้วางใจได้
๓. คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง
๔. คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ค่อนข้างให้อิสราภาพ

๔. วิลเลียม อูชิ (William Ouchi)^{๔๔} ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory) (William G. Ouchi) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UCLA (University of California at Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X , Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์กรต้องมี

^{๔๔} William Ouchi, **Organization and Management**, (Eaglewood Cliffs: Prentice Hill, 1971), p. 283.

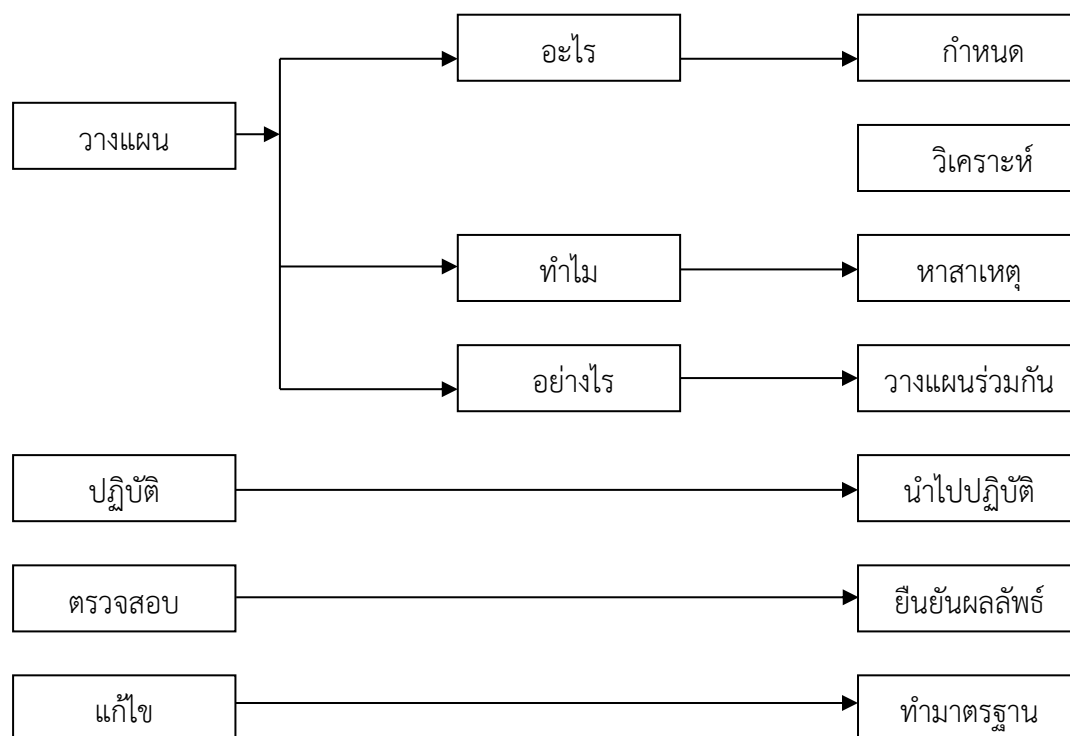
หลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร โดยมีแนวคิดด้านการบริหาร ดังนี้

๑. การจ้างงานระยะยาว
๒. การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์
๓. ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล
๔. การประเมินผลและการเลื่อนตำแหน่งแบบค่อยเป็นค่อยไป
๕. การควบคุมในตัวเองไม่ปนทางการโดยมีการวัดผลอย่างชัดเจนและปนทางการ
๖. เส้นทางอาชีพแบบเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับปานกลาง
๗. มีความเกี่ยวของในลักษณะครอบครัว

เอดวาร์ด เดมมิง การบริหารตามวงจรเดมมิง (Deming Cycle) วงจรเดมมิงหรือวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA ย่อมาจาก Plan – Do – Check - Act แปลว่า วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง เป็นวงจรที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยตรง วงจรเดมมิง กล่าวว่าแนวคิดของวงจรนี้ ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1939 และ ดร.เอดวาร์ด เดมมิง เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี ค.ศ.1950 จนเป็นที่เผยแพร่หลายในชื่อวัฏจักรเดมมิง (Deming Cycle) หรือวงจรคุณภาพหรือวัฏจักรแห่งการบริหารคุณภาพ ซึ่งกระบวนการบริหารงานตามแนวของเดมมิง (Plan – Do – Check - Act) PDCA)^{๕๐} ดังนี้

- ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน (Plan – P)
- ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติตามแผน (Do – D)
- ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบ (Check – C)
- ขั้นตอนที่ ๔ การปรับปรุง (Act – A)

^{๕๐} สมเดช สีแสง, คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ, (ชยันนาท: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙๘ - ๑๙๙.

แผนภาพที่ ๒.๑ กระบวนการของ PDCA^{๕๑}

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน (Plan) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาโดยละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๒ การปฏิบัติ (DO) ประกอบด้วยการทำงาน ๓ ระยะ คือ

๑. การวางแผนการกำหนดการ

- การแยกแยะกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ
- กำหนดเวลาที่ต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
- การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

๒. การจัดแบบเมทริกซ์ (Matrix Management) การจัดแบบนี้ สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาได้และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

๓. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

^{๕๑} สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙๐.

- ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ
- ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม
- พัฒนาจิตใจให้รักการร่วมมือกัน

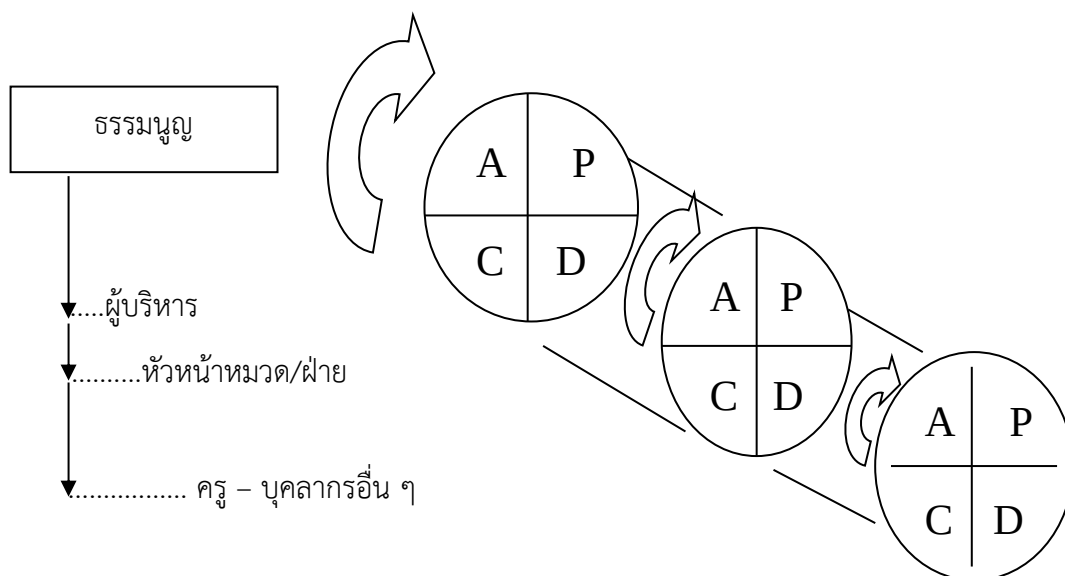
ขั้นตอนที่ ๓ การตรวจสอบ (Check) ทำให้รู้สภาพการของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้

๑. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
๒. รวบรวมข้อมูล
๓. พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
๔. การรายงาน จัดแสดงผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว โดยรายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ ๔ การปรับปรุงแก้ไข (Act) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดความบกพร่องขึ้นทำให้งานที่ได้ไม่ตรงเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติตามแก้ไขปัญหาลักษณะที่ค้นพบ ดังนี้

๑. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
๒. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกในการแก้ปัญหาเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้
 - การย้ายนโยบาย
 - การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน
 - การประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

นอกจากนี้ยังสามารถแสดงการควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกระบบที่เชื่อมโยงกัน ดังแผนภาพประกอบ

แผนภาพที่ ๒.๒ การควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกระดับที่เชื่อมโยงกัน^{๔๒}

จากภาพประกอบจะเห็นได้ว่า การควบคุมคุณภาพตามกระบวนการ PDCA จะต้องมีการกระทำในทุกะบอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดหรือฝ่าย ครูและบุคลากรอื่น ๆ และมีการเชื่อมโยงกันจึงจะเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอันจะส่งผลให้ผลผลิตมีคุณภาพตามมาด้วย นอกจากนี้ยังต้องการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการประเมินตนเองไปพร้อมกันด้วย กล่าวคือในกระบวนการปฏิบัติ หรือ D (Do) ควรจะมีวงจร PDCA หมุนอยู่ด้วยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือในขณะที่มีการทำงานก็จะมีการประเมินตนเองไปพร้อมกันนั่นเอง

สรุปว่า การบริหารงานด้วยวงจรเดมมิง (Deming Cycle) เป็นกระบวนการบริหารคุณภาพที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรหรือหน่วยงาน และเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานด้วยกระบวนการวงจรเดมมิง จะต้องประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑.๔.๓ ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

ขอบข่ายภาระหน้าที่การบริหารงานสถานศึกษา ๔ ด้าน ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๑.

แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้^{๕๓} ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ ๑๗ อย่าง คือ

๑.๑ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

๑.๒ การวางแผนงานด้านวิชาการ

๑.๓ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

๑.๔ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

๑.๕ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

๑.๖ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๗ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

๑.๘ การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

๑.๙ การนิเทศการศึกษา

๑.๑๐ การแนะแนว

๑.๑๑ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

๑.๑๒ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

๑.๑๓ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

๑.๑๔ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๑.๑๕ การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

๑.๑๖ การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

๑.๑๗ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๒. ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ ๒๒ อย่าง คือ

๒.๑ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

^{๕๓} กระทรวงศึกษาธิการ, “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐”, **ราชกิจจานุเบกษา** ๑๒๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=829.0> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

๒.๒ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจาก
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

๒.๓ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

๒.๔ การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

๒.๕ การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

๒.๖ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

๒.๗ การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

๒.๘ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

๒.๙ การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

๒.๑๐ การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

๒.๑๑ การวางแผนพัสดุ

๒.๑๒ การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ
สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

๒.๑๓ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

๒.๑๔ การจัดหาพัสดุ

๒.๑๕ การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

๒.๑๖ การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

๒.๑๗ การเบิกเงินจากคลัง

๒.๑๘ การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

๒.๑๙ การนำเงินส่งคลัง

๒.๒๐ การจัดทำบัญชีการเงิน

๒.๒๑ การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

๒.๒๒ การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ ๒๐ อย่าง คือ

๓.๑ การวางแผนอัตรากำลัง

๓.๒ การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๓.๓ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

๓.๔ การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

๓.๕ การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน

- ๓.๖ การลาทุกประเภท
- ๓.๗ การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ๓.๘ การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๙ การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- ๓.๑๐ การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- ๓.๑๑ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- ๓.๑๒ การออกจากราชการ
- ๓.๑๓ การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- ๓.๑๔ การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ๓.๑๕ การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๓.๑๖ การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- ๓.๑๗ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- ๓.๑๘ การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษา

- ๓.๑๙ การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- ๓.๒๐ การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

๔. ด้านการบริหารทั่วไป มีภาระหน้าที่ ๒๑ อย่าง คือ

- ๔.๑ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔.๒ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๔.๓ การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- ๔.๔ งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- ๔.๕ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- ๔.๖ การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ๔.๗ งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- ๔.๘ การดำเนินงานธุรการ
- ๔.๙ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๔.๑๐ การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- ๔.๑๑ การรับนักเรียน

- ๔.๑๒ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- ๔.๑๓ การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
- ๔.๑๔ การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- ๔.๑๕ การทัศนศึกษา
- ๔.๑๖ งานกิจการนักเรียน
- ๔.๑๗ การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- ๔.๑๘ การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- ๔.๑๙ งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น (ท) การรายงานผลการ
ปฏิบัติงาน
- ๔.๒๐ การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- ๔.๒๑ แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^{๔๔} ให้ความหมายของ SBM (School based Management หรือ Site – based Management) ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติ โดยมีสถานศึกษาเป็นฐานหรือองค์กรในการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มีความอิสระคล่องตัวในการจัดการบริหาร ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารงานทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการสถานศึกษา (School Board, Committee, or School Council) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม และตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด

^{๔๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “รายงานการประชุม แนวคิดและประสบการณ์การบริหาร”, อ้างใน พระมหาสุรชัย ปันณาโร (สารสิน), “การบริหารการจัดการโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖.

เดวิด (David)^{๕๕} ได้กล่าวว่า การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานเป็นทางหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา โดยการกระจายอำนาจจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยมีข้อสมมติฐานว่า การให้สถานศึกษามีอำนาจมากขึ้น จะทำให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมีผลผลิตมากขึ้น การบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานจะมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑) สถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจที่ดีควรอยู่ที่หน่วยปฏิบัติ ดังนั้นจึงเพิ่มอำนาจการบริหารและจัดงบประมาณให้กับสถานศึกษามากขึ้น และลดการควบคุมจากส่วนกลางลง

๒) การมีส่วนร่วมและการเป็นเจ้าของ เป็นปัจจัยสำหรับการปฏิรูปสำเร็จ การปฏิรูปไม่ใช่เกิดจากการควบคุมจากภายนอก หากเกิดจากการที่สมาชิกให้ความร่วมมือในการตัดสินใจจะเห็นได้ว่าการปฏิรูปการศึกษา และการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจหรือเป็นหลักสำคัญสำหรับการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว^{๕๖} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารสถานศึกษา มุ่งพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถขั้นสูง มีประสบการณ์วิชาชีพ และสามารถประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติวิชาชีพในการบริหารการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และเตรียมผู้นำทางบริหารการศึกษาขั้นสูง

สรุปว่า ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษามีอำนาจมากขึ้น จะทำให้ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงขึ้น ด้วยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยในสถานศึกษามีภารกิจ คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารงานทั่วไป มีการกำหนดขั้นตอนการบริหารงานไปตามลำดับ และเปิดให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานนั้น ๆ

^{๕๕} พระมหาสุรชัย ปนนาโร (สารสิน), “การบริหารการจัดการโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖.

^{๕๖} สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว, “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑๑๒.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๒.๑ ความหมายและความสำคัญของหลักพรหมวิหาร ๔

คำว่า “พรหมวิหาร” เป็นภาษาบาลีแปลว่าธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐมี ๔ ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุpekขา^{๕๗} พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของพรหมวิหาร ๔ ว่า เป็นธรรมหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามีความหมายนัยคือ (๑) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหม และธรรมให้เป็นพรหมเสมอด้วยพรหม โดยมุ่งประเด็นที่ว่า เมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิ เจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุpekขาแล้ว ย่อมส่งผลให้บรรลุญาณได้ตามลำดับ (๒) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อมีธรรม ๔ ประการนี้ ประจำใจย่อมมีความรักสรรพสัตว์ที่ประสบทุกข์ให้พ้นทุกข์ ไม่ริษยาในความได้ดี มีสุขของสรรพสัตว์ และวางใจเป็นกลางได้เมื่อช่วยสรรพสัตว์นั้น ๆ ไม่สำเร็จ (๓) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือผู้นำหรือผู้ปกครอง โดยมุ่งให้ผู้นำหรือผู้ปกครองมีความรักความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาเมื่อเขาประสบความทุกข์ ยินดีด้วยเมื่อเขาได้รับความสำเร็จ และวางใจเป็นกลาง ไม่ตกอยู่ในอคติ พรหมวิหาร ๔ เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัญญา ๔ เพราะมุ่งประเด็นที่ว่า แผ่ไปไม่จำกัดในมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายเป็นพรหมวิหารของพระอรหันต์^{๕๘} อนึ่งเพื่อให้เข้าใจความหมายของพรหมวิหาร ๔ มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจำนำความหมายของพรหมวิหาร ๔ ในทัศนะของนักวิชาการ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท มาแสดงไว้ดังนี้

เมตตสูตร พรหมวิหาร ๔^{๕๙}มีใจความ ดังนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ นิคมของชาวโกถียะ ชื่อ หลัททว- *สันนะ ในโกถียชนบท ครั้นนั้น ภิกษุหลายรูปด้วยกัน เวลาเช้า นุ่งแล้ว ถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังหลัททวสันนนิคม ครั้นนั้น ภิกษุเหล่านั้น มีความดำริว่า เวลานี้เราจะเที่ยวไปบิณฑบาตยังหลัททวสันนนิคมก่อน ก็ยังเข้านัก ถ้ากระไร เราพึงเข้าไปยังอารามของพวกอัญญ- *เดียรถียปริพาชกเถิด

^{๕๗} ประยุทธ์ หลงสมบูรณ์, พจนานุกรม มคอ – ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕๒๓.

^{๕๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์), หน้า ๑๒๐ – ๑๒๑.

^{๕๙} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๕๗๓-๖๐๐/๑๔๐-๑๔๖.

ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้น เข้าไปยังอารามของพวกอัญญเดียรเถียรปริพาชก ได้ปราศรัยกับอัญญเดียรเถียรปริพาชกเหล่านั้น ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พวกอัญญเถียรปริพาชกได้พูดกะภิกษุเหล่านั้นว่า

ผู้มีอายุทั้งหลาย พระสมณโคตมแสดงธรรมแก่สาวกทั้งหลายอย่างนี้ว่า มาเถิด ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายละนิวรรณ์ ๕ อันเป็นอุปกิเลสของใจ ทอนกำลังปัญญา แล้วจะมีใจประกอบด้วยเมตตา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จะมีใจประกอบด้วยเมตตาอันไพบุลย์ เป็นมรรคหาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่า อยู่เกิด

จะมีใจประกอบด้วยกรุณา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จะมีใจประกอบด้วยกรุณาอันไพบุลย์ เป็นมรรค หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่าอยู่เกิด

จะมีใจประกอบด้วยมุทิตา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จะมีใจประกอบด้วยมุทิตา อันไพบุลย์ เป็นมรรค หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่าอยู่เกิด

จะมีใจประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จะมีใจประกอบด้วยอุเบกขา อันไพบุลย์ เป็นมรรค หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่า อยู่เกิด

ผู้มีอายุทั้งหลาย แม้พวกเราก็แสดงธรรมแก่สาวกทั้งหลายอย่างนี้ว่า มาเถิด ผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายละนิวรรณ์ ๕ อันเป็นอุปกิเลสของใจ ทอนกำลังปัญญาแล้วจะมีใจประกอบด้วยเมตตา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน ฯลฯ

จะมีใจประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จะมีใจประกอบด้วยอุเบกขา อันไพบุลย์ เป็นมรรค หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่าอยู่เกิด

ผู้มีอายุทั้งหลาย ในการแสดงธรรมของพวกเรานี้ อะไรเป็นความแปลกกัน อะไรเป็นประโยชน์อันยิ่ง อะไรเป็นความแตกต่างกัน ของพระสมณโคดมหรือของพวกเรา คือว่า ธรรมเทศนาของพวกเรากับธรรมเทศนาของพระสมณโคดม หรืออนุศาสน์ของพวกเรากับอนุศาสน์ของพระสมณโคดม

ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้นไม่ชื่นชม ไม่คัดค้านคำพูดของอัญญเดียรธีย์ปริพาชกเหล่านั้น ครั้นแล้วลุกจากอาสนะหลีกไป ด้วยตั้งใจว่า เราทั้งหลายจักทราบเนื้อความแห่งคำพูดนี้ในสำนักของพระผู้มีพระภาค

ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้น ครั้นเที่ยวไปบิณฑบาตในหลิหวาสันนิคม เวลาปัจฉิมภัต กลับจากบิณฑบาตแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส เมื่อเช้านี้ ข้าพระองค์ทั้งหลายนั่งแล้ว ถือบาตรและจีวร เข้าไปบิณฑบาตยังหลิหวาสันนิคม ข้าพระองค์ทั้งหลายได้มีความดำริว่า เวลานี้ เรา จะเที่ยวไปบิณฑบาตยังหลิหวาสันนิคมก่อน ก็ยังเข้าอยู่ ถ้ากระไรเราพึงเข้าไปยังอารามของพวกอัญญเดียรธีย์ปริพาชกเถิด

ครั้งนั้น ข้าพระองค์ทั้งหลาย เข้าไปยังอารามของพวกอัญญเดียรธีย์ปริพาชกได้ปราศรัยกับอัญญเดียรธีย์ปริพาชกเหล่านั้น ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว จึงนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พวกอัญญเดียรธีย์ปริพาชกได้พูดกะข้าพระองค์ทั้งหลายว่า

ผู้มีอายุทั้งหลาย พระสมณโคดมแสดงธรรมแก่สาวกทั้งหลายอย่างนี้ว่ามาเถิด ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายละนิวรณ์ ๕ อันเป็นอุปกิเลสของใจ ทอนกำลังปัญญา แล้วจงมีใจประกอบด้วยเมตตา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จงมีใจประกอบด้วยเมตตาอันไพบุลย์ เป็นมรรคหาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่าอยู่เกิด

จงมีใจประกอบด้วยกรุณา

จงมีใจประกอบด้วยมุทิตา

จงมีใจประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เกิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จงมีใจประกอบด้วยอุเบกขานันไพบุลย์ เป็นมรรคหาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มี ความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่า อยู่เกิด

ผู้มีอายุทั้งหลาย แม้พวกเราแสดงธรรมแก่สาวกทั้งหลายอย่างนี้ว่า มาเถิด ผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายละนิวรรณ์ ๕ อันเป็นอุปกิเลสของใจ ทอนกำลังปัญญา แล้วจงมีใจประกอบด้วยเมตตา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เถิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ เหมือนกัน ฯลฯ

จงมีใจประกอบด้วยกรุณา

จงมีใจประกอบด้วยมุทิตา

จงมีใจประกอบด้วยอุเบกขา แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่เถิด ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็เหมือนกัน โดยนัยนี้ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง เบื้องขวาง จงมีใจประกอบด้วยอุเบกขาอันไพบุลย์เป็นมรรคต หาประมาณมิได้ ไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียน แผ่ไปทั่วโลก ในที่ทุกสถาน อันมีสัตว์ทุกหมู่เหล่า อยู่เถิด

ผู้มีอายุทั้งหลาย ในการแสดงธรรมของพวกเรานี้ อะไรเป็นความแปลกกัน อะไรเป็นประโยชน์อันยิ่ง อะไรเป็นความต่างกัน ของพระสมณโคดมหรือของพวกเรา คือว่าธรรมเทศนาของพวกเรากับธรรมเทศนาของพระสมณโคดม หรืออนุศาสน์ของพวกเรากับอนุศาสน์ของพระสมณโคดม

ครั้งนั้น ข้าพระองค์ทั้งหลายไม่ชื่นชม ไม่คัดค้านคำพูดของอัญญเดียรถีย์ ปริพาชกเหล่านั้น ครั้นแล้วลุกจากอาสนะหลีกไป ด้วยตั้งใจว่า เราทั้งหลายจักทราบเนื้อความแห่งคำพูดนั้นในสำนักของพระผู้มีพระภาค

เมตตาเจโตวิมุตติ มีอะไรเป็นคติ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกอัญญเดียรถีย์ปริพาชกผู้มีวาตะอย่างนี้ ควรเป็นผู้อันเธอทั้งหลายพึงถามอย่างนี้ว่า ดูกรผู้มีอายุทั้งหลาย ก็เมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นคติ มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด กรุณาเจโตวิมุตติ มุทิตาเจโตวิมุตติ อุเบกขาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นคติ มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด พวกอัญญเดียรถีย์ปริพาชกถูกเธอทั้งหลายถามอย่างนี้แล้ว จักแก้ไม่ได้เลย และจักถึงความอึดอัดอย่างยิ่ง ชื่อนั้นเพราะเหตุไร เพราะเป็นปัญหา ที่ถามในฐานะมิใช่วิสัย ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรายังไม่เห็นบุคคลในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ ที่จะยังจิตให้ยินดีด้วยการแก้ปัญหาเหล่านี้ เว้นเสียจากตถาคต สาวกของตถาคต หรือผู้ที่ฟังจากตถาคตหรือจากสาวกของตถาคต

ภิกษุทั้งหลาย ก็เมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นคติ มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ย่อมเจริญสติสัมโพชฌงค์ อันสหระคตด้วยเมตตา ฯลฯ ย่อมเจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์อันสหระคตด้วยเมตตา อาคัยวิเวก อาคัยวิราคะ อาคัยนิโรธ น้อมไปในการสละ ถ้าเธอหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิกุศลในสิ่ง

ที่ไม่ปฏิภาณอยู่ เธอก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งที่ไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งที่ไม่ปฏิภาณและสิ่งปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณและสิ่งปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณและสิ่งไม่ปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณและในสิ่งไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงแยกสิ่งไม่ปฏิภาณและปฏิภาณทั้งสองนั้นออกเสียแล้ววางเฉยมีสติสัมปชัญญะอยู่ ก็ย่อมวางเฉย มีสติสัมปชัญญะในสิ่งทั้งสองนั้นอยู่ หรืออีกอย่างหนึ่งเธอย่อมเข้าถึงสุภาวิโมกข์อยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเมตตเจโตวิมุตติว่า มีสุภาวิโมกข์เป็นอย่างยิ่ง เพราะภิกษุนั้นยังไม่แทงตลอดวิมุตติอันยวดยิ่งในธรรมวินัย ปัญญาของเธอจึงยังเป็นโลกีย์

ภิกษุทั้งหลาย ก็กรุณาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญสติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ย่อมเจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์ อันสหระคตด้วยกรุณา อาศัยวิเวกอาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปในการสละ ถ้าเธอหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณอยู่ เธอก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ฯลฯ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงแยกสิ่งไม่ปฏิภาณและปฏิภาณทั้งสองนั้นออกเสียแล้ว วางเฉย มีสติสัมปชัญญะอยู่ ก็ย่อมวางเฉยมีสติสัมปชัญญะอยู่ในสิ่งทั้งสองนั้น หรืออีกอย่างหนึ่ง เพราะล่วงรูปสัญญาเสียโดยประการทั้งปวงเพราะปฏิขสัญญาดับไป เพราะไม่กระทำไว้ในใจซึ่งนานัตตสัญญา เธอค้ำนั่งอยู่ว่า อากาศไม่มีที่สุดย่อมบรรลुอากาศอันญายตนะอยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวกรุณาเจโตวิมุตติ ว่ามีอากาศาณญ- *ายตนะเป็นอย่างยิ่ง เพราะภิกษุผู้ยังไม่แทงตลอดวิมุตติอันยวดยิ่งในธรรมวินัยนี้ ปัญญาของเธอจึงยังเป็นโลกีย์

ภิกษุทั้งหลาย ก็มูทิตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นคติ มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญสติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ย่อมเจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์ อันสหระคตด้วยมูทิตาอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปในการสละ ถ้าเธอหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณอยู่ เธอก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ฯลฯ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงแยกสิ่งไม่ปฏิภาณและปฏิภาณทั้งสองนั้นออกเสียแล้ว วางเฉย มีสติสัมปชัญญะอยู่ก็ย่อมวางเฉยมีสติสัมปชัญญะในสิ่งทั้งสองนั้นอยู่ หรืออีกอย่างหนึ่ง เพราะล่วงอากาศาณญายตนะเสียโดยประการทั้งปวง เธอค้ำนั่งอยู่ว่า วิญญาณไม่มีที่สุด ย่อมบรรลुวิญญาณญายตนะอยู่ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวมูทิตาเจโตวิมุตติว่า มีวิญญาณญายตนะเป็นอย่างยิ่ง เพราะภิกษุนั้นยังไม่แทงตลอดวิมุตติอันยวดยิ่ง ในธรรมวินัยนี้ ปัญญาของเธอจึงยังเป็นโลกีย์

ภิกษุทั้งหลาย ก็อุเบกขาเจโตวิมุตติอันบุคคลเจริญแล้วอย่างไร มีอะไรเป็นคติ มีอะไรเป็นอย่างยิ่ง มีอะไรเป็นผล มีอะไรเป็นที่สุด ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญสติ

สัมโพชฌงค์ ฯลฯ ย่อมเจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์ อันสหระด้วยอุเบกขาอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปในการสละ ถ้าเธอหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณอยู่ เธอก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่าเราพึงมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณนั้นอยู่ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งไม่ปฏิภาณและสิ่งปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าปฏิภาณในสิ่งที่ไม่ปฏิภาณและสิ่งปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณและไม่ปฏิภาณอยู่ ก็ย่อมมีความสำคัญว่าไม่ปฏิภาณในสิ่งปฏิภาณและในสิ่งไม่ปฏิภาณนั้นอยู่ ถ้าหวังอยู่ว่า เราพึงแยกสิ่งไม่ปฏิภาณและปฏิภาณทั้งสองนั้นออกเสียแล้ว วางเฉย มีสติสัมปชัญญะอยู่ก็ย่อมวางเฉย มีสติสัมปชัญญะในสิ่งทั้งสองนั้นอยู่ หรืออีกอย่างหนึ่ง เพราะล่วงวิญญูณญาณจนเสียโดยประการทั้งปวง เธอคำนึงอยู่ว่า อะไรใดหนึ่งไม่มี ย่อมบรรลุมหาปัญญาญาณตนอยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวอุเบกขาเจโตวิมุตติว่า มีอาภิญญาญาณตนเป็นอย่างยิ่ง เพราะภิกษุนี้ยังไม่แทงตลอดวิมุตติอันยวดยิ่งในธรรมวินัยนี้ ปัญญาของเธอจึงเป็นโลกีย์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พรหมวิหารธรรม หมายถึง คุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ นักปกครองหรือผู้บริหาร ๔ ประการ^{๖๐} ดังนี้

๑. เมตตา (ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษยสัตว์ทั่วหน้า - loving-kindness; friendliness; goodwill)

๒. กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ - compassion)

๓. มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป - sympathetic joy; altruistic joy)

๔. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขาธิบดีชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบของตน - equanimity; neutrality; poise)

^{๖๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๑.

ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตา กรุณา และย่อมรักษาศรัมไวได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้นแม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาคด้วยที่จะมิให้เสียธรรม

พรหมวิหารนี้ บางทีแปลว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม, ธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม, ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม, หรือธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่ - (abidings of the Great Ones)

พรหมวิหาร ๔ เรียกอีกอย่างว่า อัปมัณญา ๔ (unbounded states of mind; illimitables) เพราะแผ่สม่ำเสมอโดยทั่วไปในมนุษย์สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต พรหมวิหารมีในผู้ใด ย่อมทำให้ผู้นั้นประพฤติปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่น ด้วยสังคหวัตถุเป็นต้น

พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของพรหมวิหาร ๔ ว่าเป็นธรรมหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา มีความหมายหลายนัย^{๖๑}คือ

(๑) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหม และทำให้พรหมเสมอด้วยพรหม โดยมุ่งประเด็นที่ว่า เมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิ เจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้ว ย่อมส่งผลให้บรรลุนิพพานได้ตามลำดับ

(๒) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อมีธรรม ๔ ประการนี้ประจำใจ ย่อมมีความรักสรรพสัตว์ ปราศณาช่วยสรรพสัตว์ที่ประสบทุกข์ให้พ้นทุกข์ ไม่ริษยาในความได้ดีมีสุขของสรรพสัตว์ และวางใจเป็นกลางได้เมื่อช่วยสรรพสัตว์นั้น ๆ ไม่สำเร็จ

(๓) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือ ผู้นำหรือผู้ปกครอง โดยมุ่งให้ผู้นำหรือผู้ปกครองมีความรัก ความปราศณาต่อผู้ได้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาเมื่อประสบทุกข์ ยินดีด้วยเมื่อเขาได้รับความสำเร็จ และวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ พรหมวิหาร ๔ เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัณญา ๔ เพราะมุ่งประเด็นที่ว่า แผ่ไปไม่จำกัดในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เป็นพรหมวิหารของพระอริยะ

สรุปได้ว่า หลักพรหมวิหาร ๔ หมายความว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม, ธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม, ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม, หรือธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่มี ๔ ประการ คือ เมตตา คือ ความรักใคร่ กรุณา คือ ความปราศณาต้อยากให้เขามี

^{๖๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, หน้า ๑๒๓.

ความสุข กรุณา คือ ความสงสาร คิดอยากช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข อุpekha คือ ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

๒.๒.๒ องค์ประกอบของหลักพรหมวิหาร ๔

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน) ทรงเรียบเรียงหนังสือชุดรวมธรรมะ ตอนที่ว่าด้วยพรหมวิหาร ๔ สามารถสรุปความได้ว่า พรหมวิหาร ๔ เป็นคุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม คือผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ ดังนี้ ขั้นแรกให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสัตว์บุคคลทั้งหลาย คือเมตตา ซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้ คือ กรุณา ซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์ จากนั้นครั้งใดเห็นเขามีความสุข ไม่ทุกข์ ก็พลอยยินดีบันเทิงใจ คือ มุทิตา ซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจควรจะทำต่อไป ก็อุpekha คือ ดูอยู่เฉย ๆ^{๖๒}

ปัญญานันทภิกขุ (ปิ่น ปญฺญานนฺโท) กล่าวถึง พรหมวิหารว่า^{๖๓} เป็นหลักใจ ได้แก่ผู้ใหญ่ที่ดีย่อมดำรงตนมั่นคงอยู่ในพรหมวิหาร ๔ ประการเป็นประจำในผู้น้อยเป็นนิจ คือมีเมตตารักใคร่ปรารถนาให้ผู้น้อยได้รับความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วกัน ๑ กรุณา ความสงสารช่วยเหลือผู้ที่ยาก ที่ทุกข์ยากจนเต็มความสามารถ ๑ มุทิตา ความพลอยยินดีที่มีความเจริญยิ่งขึ้น แม้จะได้รับยกย่องดีกว่าตนก็ไม่คิดริษยา ๑ อุpekha วางตนเป็นกลาง ความวางเฉย ในเวลาที่เห็นผู้น้อยต้องได้รับโทษหรือรับความวิบัติที่ตนไม่สามารถจะช่วยให้หรือตนช่วยแล้วแต่ไม่สำเร็จ ๑

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พรหมวิหาร ๔ ประการ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องให้มีอยู่ประจำในจิตใจ และเป็นท่าทีของจิตใจ ที่จะทำให้แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้อง โดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้ง ๔ ที่เขาประสบมา^{๖๔} กล่าวคือ

๑. ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติเราก็มิ เมตตา คือความเป็นมิตรไมตรี ความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แต่ละคนๆ ที่เราเกี่ยวข้องขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลก เมตตานี้เป็น

^{๖๒} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), รวมธรรมะ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๕ – ๑๙๖.

^{๖๓} ปัญญานันทภิกขุ (ปิ่น ปญฺญานนฺโท), **หน้าที่ของคน (ฉบับสมบูรณ์)**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๘.

^{๖๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, หน้า ๒๔.

คุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมี ซึ่งใช้ในยามปกติ เราก็มียเมตตาปรารภนาดี คิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้แก่เขาเรื่อยไป

๒. ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำเดือดร้อนเราก็มีย กรุณา คือความพลอยรู้สึกไหวตามความทุกข์ความเดือดร้อน หรือปัญหาของเขา และต้องช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนนั้น กรุณานี้ต่างไปจากเมตตา คือเมตตาใช้ในยามปกติ แต่เมื่อเขาตกต่ำลงไปกลายเป็นเดือดร้อนเป็นทุกข์ เราก็มียกรุณา ใฝ่ใจช่วยบำบัดทุกข์ให้

๓. ในสถานการณ์ที่เขาขยับสูงขึ้นในความดีงาม ความสุข ความสำเร็จ เราก็มีย มุทิตา หมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางที่สูงขึ้น ได้ดีมีสุขทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประสบความสำเร็จเราก็มียย้ายไปเป็นมุทิตา คือพลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในวงการงานตลอดจนการเป็นอยู่ทั่วไปนั้น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ขาดแคลน ก็ต้องมีกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำอะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุน แต่ในยามปกติก็ต้องไม่ปล่อยปละละเลย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะให้เขาอยู่ดีมีสุข เช่น มีสุขภาพดี อยู่ในวิถีทางความสุขความเจริญและการพัฒนาสืบต่อไป คือต้องมีเมตตาปรารภนาดี ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จะทำให้กิจการงานและประโยชน์สุขที่มุ่งหมายพร้อมที่จะสำเร็จอย่างแท้จริง และเมื่อปฏิบัติตามหลักการอย่างนี้ คุณสมบัติอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้นำคือ “ ปิโย ” แปลว่า “ ผู้เป็นที่รัก ” กล่าวคือ ผู้ร่วมงานหรือผู้ร่วมไปด้วยกัน หรือจะเรียกผู้ตามก็แล้วแต่ ก็จะมีความรัก มีความรู้สึกสนิทสนม สบายใจต่อผู้นำนั้นเสริมความรู้สึกร่วมไปด้วยให้หนักแน่นมากขึ้น ทั้งร่วมใจและร่วมมือ อย่างไรก็ตาม ปิโยเท่านั้นไม่พอ ปิโยนั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา แต่ยังคงต้องมีอีกข้อหนึ่ง คือ พรหมวิหารข้อสุดท้าย ได้แก่

๔. ในสถานการณ์ที่เขาทำผิดหลักหรือละเมิดธรรมเราก็มีย อุเบกขา หมายความว่า เมื่อใดเขาทำอะไร ไม่ถูกต้องโดยละเมิดธรรม คือละเมิดต่อหลักการ หรือละเมิดต่อความถูกต้อง ทำให้เสียหลัก เสียกฎเกณฑ์ เสียความเป็นธรรม เสียความชอบธรรม ทำลายกติกากฎเป็นต้น ผู้นำจะต้องตั้งอยู่ในหลักที่เรียกว่าอุเบกขา อุเบกขาก็คือ รักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้าง หยุดการขวนขวายในการที่จะปฏิบัติตามข้อ ๑-๒-๓ คือ จะต้องเอาธรรมเป็นใหญ่แล้วก็รักษาหลักการ กฎเกณฑ์กติกากฎหรือรักษาทวัตรธรรมไว้ อุเบกขานี้เป็นตัวรักษาดุล เป็นตัวจำกัดหรือคุมการปฏิบัติตามข้อ ๑-๒-๓ (เมตตา – กรุณา – มุทิตา) ไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรม คือ การปฏิบัติต่อคนหรือช่วยเหลือคนจะต้องไม่ให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์กติกากฎที่ชอบธรรม

๒.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔

การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ เป็นการบริหารที่นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนานำมาใช้ให้เข้ากับการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารงานแบบพุทธจะเน้นที่การบริหารด้านจิตใจของคนให้สมบูรณ์ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา พร้อมความรู้ความสามารถคู่กับคุณธรรม จริยธรรม สิ่งที่สำคัญในการบริหารตามหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ การบริหารด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านการพัฒนาตนเอง และผู้อื่นให้เป็นผู้มีศีลหรือพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบด้วยศีล ดำรงคุณธรรม วินัยและข้อปฏิบัติตามที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แล้วนั้น การบริหารสถานศึกษาโดยคำนึงถึงคุณภาพของการเรียนการสอนในสถานศึกษา และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ที่ดีของผู้เรียน ตลอดจนสถานศึกษาสามารถดำเนินงานและภารกิจต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยบูรณาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจประกอบไปด้วย ๔ ด้าน แต่ละด้านนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้ ดังนี้

๒.๓.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในการบริหารจัดการสูงสุด๖๕การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารวิชาการ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด และต้องให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและขอบข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรในการเรียนการสอนโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการ

^{๖๕} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๙.

บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งมีผู้ให้ความหมายกับการบริหารงบประมาณ ดังนี้

บุญส่ง เจริญศรี^{๖๖} ได้ให้ความคิดเห็นว่า การบริหารวิชาการโดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสถานภาพ และความต้องการของชุมชน และสังคม โดยมีผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐาน

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมูทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๒.๓.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารงบประมาณ มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและขอบข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนในการจัดหาทรัพยากร การจัดท่างบประมาณ การจัดทำบัญชี และการจ่ายงบประมาณที่ได้รับ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพิจารณาให้ความเห็นชอบ การตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานให้คณะกรรมการการศึกษาทราบอย่างโปร่งใส ต้องมีระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๖๗} โดยบูรณาการใช้กับ

^{๖๖} บุญส่ง เจริญศรี, “การศึกษาการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ – ๗”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครราชสีมา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๒.

^{๖๗} ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

หลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งมีผู้ให้ความหมายกับการบริหารงบประมาณ ดังนี้

พุทธา โพธิ์มะฮาด^{๖๘} ได้กล่าวถึง การบริหารงบประมาณ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร การจัดทำงานงบประมาณ การจัดทำบัญชี และการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพิจารณาให้ความเห็นชอบ การตรวจสอบติดตาม และประเมินผล

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๒.๓.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารงานบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการและข้อข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง มีการกำหนดตำแหน่ง สรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รักษาระเบียบวินัยข้าราชการ และการออกจากราชการ ต้องมีระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานบุคคลด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดีต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขปัญหามูลาการ และมีใจที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงานบุคลากรเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและ

^{๖๘} พุทธา โพธิ์มะฮาด, “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๘), หน้า ๓๑.

ประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และชีวิตอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข^{๖๙} ซึ่งมีผู้ให้ความหมายกับการบริหารงานบุคคล ดังนี้

ปกรณ์กฤษ อินทร์มงคล^{๗๐} ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการในการบริหารกำลังคนขององค์กรผ่านทางกรวางนโยบาย กฎ ระเบียบ และขั้นตอนการทำงาน เป็นงานที่เกี่ยวกับสมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลาที่เหมาะสม

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ และเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยบูรณาการเข้ากับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมฤตยา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๒.๓.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารงานทั่วไปที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความ

^{๖๙} กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๖), หน้า ๗๘.

^{๗๐} ปกรณ์กฤษ อินทร์มงคล, “ความพร้อมของข้าราชการครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐), หน้า ๒๙.

รับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๗๑} โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งมีผู้ให้ความหมายกับการบริหารงานบุคคล ดังนี้

ศิรินารถ นันทวัฒน์กริรมย์^{๗๒} ได้แสดงความคิดเห็นว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่มีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนด มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อสาธารณชน

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ หมายถึง กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา โดยบูรณาการใช้กับหลักพรหมวิหาร ๔ คือ หลักเมตตา หลักกรุณา หลักมุทิตา และหลักอุเบกขา ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาที่ต้นนี้ จะส่งผลให้เกิดความประทับใจต่อผู้ร่วมงานเกิดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานอย่างดียิ่ง อันจะนำไปสู่การทำงานให้เกิดความสำเร็จผล ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และดำเนินการไปได้ด้วยดี

ในขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำเอาหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านอุเบกขามาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพราะด้านอุเบกขา เป็นหลักสำคัญที่สุดในการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เพื่อปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนเสมอภาคกันด้วยความยุติธรรมอีกอย่างหนึ่ง ผู้บริหารต้องรู้เท่าทันของผู้ร่วมงานทุกคน และในบางสถานการณ์จำเป็นต้องวางแผนเป็น

^{๗๑} ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”, หน้า ๒๑.

^{๗๒} ศิรินารถ นันทวัฒน์กริรมย์, “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙.

กลางอย่างรู้เท่าทัน ดังนั้น เพื่อให้สามารถครองใจคนในการปฏิบัติงานใด ๆ ผู้บริหารโรงเรียน จึงต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาอย่างครบถ้วน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปความว่า “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔” หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยนำเอาหลักพรหมวิหาร ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อนำหลักธรรม ๔ ประการนี้มาบูรณาการเข้ากับการบริหารภาระงานทางการศึกษาทั้ง ๔ ด้าน เพื่อส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

- (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔
- (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตราที่ ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๕๖ ดำเนินการบริหารจัดการโดย ดร.ภูมิพัธ เรืองแหล่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ และคณะรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมด้วยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ ๓๑๒ หมู่ ๔ ถนนย่องฮี – กระนวน ตำบลห้วยเม็ก อำเภอยางน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ ๔๖๑๗๐ โทร. ๐-๔๓๘๘ - ๙๕๔๖ - ๔๙ โทรสาร. ๐-๔๓๘๘ - ๙๕๓๔ เว็บไซต์ <http://kalasin2.go.th> รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาใน ๕ อำเภอ (๑) อำเภอฆ้องชัย (๒) อำเภอห้วยเม็ก (๓) อำเภอหนองกุงศรี และ (๔) อำเภอท่าคันโท ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๕๓ คน ครูผู้สอน จำนวน ๘๓๙ คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๙๕๕ คน นักเรียน จำนวน ๒๐,๕๓๐ คน โรงเรียน จำนวน ๑๗๑ แห่ง ห้องเรียน จำนวน ๑,๖๐๖ ห้อง^{๗๓}

^{๗๓} สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, กลุ่มบริหารงานบุคคล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.kalasin2.go.th/en> [๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๑].

ที่ตั้งอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าคันโท และอำเภอหนองกุงศรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอยางตลาด

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอยางตลาด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม และอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตความรับผิดชอบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ มีพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการ ๕ อำเภอ พื้นที่ทั้งหมด ๒๐๖๐.๘๙ ตร.ม

(๑) อำเภอยางตลาด มี ๑๕ ตำบล พื้นที่ ๖๒๑.๐๘๔ ตร.ม ประชากร ๘๒,๒๘๑ คน โรงเรียนในสังกัด ๖๒ โรงเรียน

(๒) อำเภอฆ้องชัย มี ๕ ตำบล พื้นที่ ๑๒๘.๓ ตร.ม ประชากร ๒๗,๑๓๐ คน โรงเรียนในสังกัด ๑๗ โรงเรียน

(๓) อำเภอห้วยเม็ก มี ๙ ตำบล พื้นที่ ๒๙๑.๐๑ ตร.ม ประชากร ๔๐,๔๐๖ คน โรงเรียนในสังกัด ๓๒ โรงเรียน

(๔) อำเภอหนองกุงศรี มี ๙ ตำบล พื้นที่ ๖๒๙.๙ ตร.ม ประชากร ๕๒,๐๖๕ คน โรงเรียนในสังกัด ๔๐ โรงเรียน

(๕) อำเภอท่าคันโท มี ๖ ตำบล พื้นที่ ๓๙๓.๖ ตร.ม ประชากร ๒๘,๗๗๖ คน โรงเรียนในสังกัด ๒๐ โรงเรียน

จุดเน้นปีการศึกษา ๒๕๖๑

“ยกระดับผลสัมฤทธิ์ เนรมิตลีลัน ยึดมั่นในคุณธรรม ก้าวนำสู่ความเป็นหนึ่ง” ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการอ่าน โดยประกาศให้ปีการศึกษา ๒๕๖๑ “เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่าน” นักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ต้องอ่านออกเขียนได้ทุกคน

(๒) เตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(๓) จัดการเรียนรู้การสอนเน้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ได้

(๔) ปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผล

(๕) ใช้ในการ Coaching ในการนิเทศ

ทิศทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑

วิสัยทัศน์ (Vision)

เป็นองค์กรขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พร้อมก้าวสู่สากล บนพื้นฐานความเป็นไทย

พันธกิจ (Mission)

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
๒. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
๔. พัฒนาระบบบริหารจัดการ ที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษา
๕. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการต่อต้านการทุจริต

เป้าประสงค์

๑. ผู้เรียนระดับประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย และมีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
๒. ประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่บริการทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค
๓. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสมรรถนะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
๔. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ และสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล

๕. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัด มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลเน้นการทำงานแบบบูรณาการ มีเครือข่ายการบริหารจัดการ บริหารแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

๖. หน่วยงานทุกระดับ มีงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ ๔.๐

๑. จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
๒. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

๓. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
๔. ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
๕. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๖. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ค่านิยม KALASIN ๒

ความรู้คู่ความดี สามัคคี รักษ์วัฒนธรรมถิ่นไทย

ความรู้ = Knowledge

ความดี = Moral

สามัคคี = Harmony

วัฒนธรรม = Cultural

K = Knowledge ความรู้

A = Awareness ความตระหนัก, Attitude เจตคติ

L = Learning การเรียนรู้

A = Agreement ความเห็นพ้องต้องกัน

S = Smart สว่างาม

I = Intelligent ฉลาดเฉลียว

N = Network เครือข่าย, Nature ธรรมชาติ

2 = Harmony, Collaboration = สามัคคี มีวัฒนธรรม, สามัคคี

วัฒนธรรมองค์กร

“ยิ้มงาม ถามไถ่ ใส่ใจบริการ” เบญจลักษณ์นักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ปี ๒๕๖๑

- (๑) มีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย
- (๒) อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น
- (๓) คติวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดเชิงบวก
- (๔) พื้นฐานภาษาอังกฤษได้ ใช้ ICT เป็น
- (๕) มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่าสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ผ่านการ
ประเมิน ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต
๒ จึงได้ดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมเข้ามาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนา
คุณธรรม จริยธรรม ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทุกคน ได้จัด
กิจกรรมและพัฒนาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้อัตลักษณ์ ๒๙
ประการ เป็นเกณฑ์ตัวชี้วัด และดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธดีเด่น เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ
ชมเชยให้คนทำดีได้รับรางวัล ยกย่องโรงเรียนวิถีพุทธด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็น
แบบอย่างให้สถานศึกษาอื่นต่อไป^{๗๔}

^{๗๔}ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม, “การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ ๘ ฉบับที่
๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙): ๑๙.

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่าง ๆ ประเทศ มีผู้วิจัยไว้หลายท่าน จึงนำเสนอโดยย่อ ดังต่อไปนี้

๑. งานวิจัยในประเทศ

พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า^{๗๕}๑) การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมฤติตา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักกรุณา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอุpekha ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา ๒) การเปรียบเทียบระดับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ ผู้บริหารควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของบุคลากรให้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ควรพิจารณาจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน บริหารบุคลากร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการพัฒนาบุคลากรเพื่อผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงของการพัฒนาบุคลากร และควรวางแผนบุคลากรด้วยความเป็นธรรม ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้าน

^{๗๕} พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์), “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

พระอธิการบุญมี ปณฺญาสาโร (วิละพาบ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า^{๗๖}การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมูทิตา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักกรุณา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอุเปกขา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเมตตา การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว จำแนกตามสถานภาพและเขตการปกครอง (เมือง) โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว มีดังนี้ ผู้บริหารควรช่วยเหลือแนะนำเมื่อเพื่อนร่วมงานมีทุกข์อย่างเต็มที่ และเต็มความสามารถที่จะช่วยได้ ผู้บริหารต้องใส่ใจในความทุกข์ของผู้ใต้บังคับบัญชา และเห็นใจในยามเจ็บไข้ได้ป่วย ผู้บริหารควรให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดีสามารถนำไปใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารควรแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างรวดเร็วและเด็ดขาด และที่สำคัญควรชี้แนะแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น

พระชวลิต ธีรธมฺโม (ชัยสุวรรณ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า^{๗๗}๑) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือด้านนิติธรรม รองลงมาคือด้านความโปร่งใส และด้านคุณธรรม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ๒) ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันมาก ๓) แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหาร

^{๗๖} พระอธิการบุญมี ปณฺญาสาโร (วิละพาบ), “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา นครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๗๗} พระชวลิต ธีรธมฺโม (ชัยสุวรรณ), “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

ตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑ ผู้บริหารควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของบุคลากรให้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ควรพิจารณาจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน บริหารบุคลากร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการพัฒนาบุคลากรเพื่อผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงของการพัฒนาบุคลากร และควรวางแผนบุคลากรด้วยความเป็นธรรม ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด

พระมหาบุญญวัฑฒ์ ปณฺญาวุฑฺโฒ (อ่อนดี) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๘} “บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ตามลำดับ แนวทางการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีเมตตาที่เป็น การแสดงถึงความรักความปรารถนาดีต่อบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง, ด้านกรุณา ผู้บริหารควรให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน, ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ดีต่อบุคลากร ยินดีในความสำเร็จของบุคลากรอย่างจริงใจ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางในทุก ๆ สถานการณ์ สอบถามถึงความจริงจากหลายๆฝ่ายก่อนตัดสินใจว่าฝ่ายนั้นถูกหรือผิด

ยุคนันท์ หวานฉ่ำ ได้ทำการวิจัยว่า “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า^{๗๙} ๑) การบริหารสถานศึกษา และ ๒) ประสิทธิผลของโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และ ๓) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา เขต ๑ พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑

^{๗๘} พระมหาบุญญวัฑฒ์ ปณฺญาวุฑฺโฒ (อ่อนดี), “การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

^{๗๙} ยุคนันท์ หวานฉ่ำ, “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา เขต ๑”, หน้า ก.

ณัชชา อมราภรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๐}การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.555) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบุคลากรทางการศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านมุทิตา ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.613) ด้านเมตตา ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.681) ด้านอุเบกขา ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.680) และด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.640)

พระอดิศักดิ์ สารโท (เตือนสันเทียะ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า^{๔๑}ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนกำลังบุคคล ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบำรุงรักษาบุคลากร ตามลำดับ และการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของบุคลากรให้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ควรพิจารณาจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน บริหารบุคลากร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการพัฒนา

^{๔๐} ณัชชา อมราภรณ์, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๔๑} พระอดิศักดิ์ สารโท (เตือนสันเทียะ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

บุคลากรเพื่อผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงของการพัฒนาบุคลากร และควรวางแผนบุคลากรด้วยความเป็นธรรม ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้าน

พระมหาจีระศักดิ์ จิรสกุโก ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า^{๘๒} ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับ ๑ ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ส่วนด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในภาพรวมระดับมาก ครูผู้สอนมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ครูมีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ครูมีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า^{๘๓} การศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามประเด็นกรอบแนวคิดการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ปกครองในพื้นที่สถานศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน ๓๙๕ โรงเรียน และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีศึกษากรณีเชิงลึกสถานศึกษาแบบเจาะจง จำนวน ๘ แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของต่างประเทศ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์และสร้างรูปแบบผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการบริหารจัดการทั้งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ด้านความพร้อมของสถานศึกษายังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กในชนบท ทั้งด้านครูและบุคลากร เงินและงบประมาณ

^{๘๒} พระมหาจีระศักดิ์ จิรสกุโก, “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗๓ – ๗๖.

^{๘๓} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, ฐานข้อมูลวิจัยทางการศึกษา, (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, ๒๕๕๗), หน้า ก.

๒. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับขนาดและความพร้อม แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม มีจำนวน ๑๐ รูปแบบ

๓. นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม

ณัฐพัทธ์ หินไชยศรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า^{๘๔} ๑) การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมุทิตา รองลงมาคือ ด้านกรุณา ด้านเมตตาและลำดับสุดท้ายคือ ด้านอุเบกขา ๒) ครูโรงเรียนศรีวิกรม์และครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารแตกต่างกัน โดยครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สูงกว่าครูโรงเรียนศรีวิกรม์

พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๘๕} การวิจัยครั้งนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ เขตพื้นที่การศึกษา และขนาด สถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี จำนวน ๓๒๗ คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่าง ของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการบริหารตามหลักธรร

^{๘๔} ณัฐพัทธ์ หินไชยศรี, “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๗), หน้า ก.

^{๘๕} พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง), “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘), หน้า ก.

มาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตาม หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ และเขตพื้นที่การศึกษา โดยรวม แตกต่าง กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระแสง ปกสุสโร (วงษ์พันธุ์เสือ)^{๘๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

พระจักรพันธ์ ปญญารโ (แช่เตียว)^{๘๗} ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาก็คือ การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะ จุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมี คุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ และความสำเร็จของโรงเรียน ความสำคัญ ของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึง ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน การบริหารด้านวิชาการจึงเป็น งานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมี ประสิทธิภาพ

^{๘๖} พระแสง ปกสุสโร (วงษ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

^{๘๗} พระจักรพันธ์ ปญญารโ (แช่เตียว), “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก.

เสรี พุทธรปวน^{๘๘} ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกันว่าการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปรับระบบราชการ และมีการจัดปฏิรูปการศึกษา ซึ่งบุคลากรยังไม่มีความพร้อมส่งผลให้ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความเข้าใจและความพร้อม

ทิพยาพัศ คลังแสง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า “ระดับความคิดเห็นของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๔.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า พนักงานครูเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านมุทิตาและอุpekha อยู่ในระดับมาก ๔.๑๒ รองลงมาคือด้านกรุณา อยู่ในระดับมาก ๔.๐๓ และด้านเมตตา อยู่ในระดับ ๓.๙๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

ดาวรุ่ง สวัสดิ์รักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริหรกับการจัดการทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔” ผลการวิจัยพบว่า “ผู้บริหรสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา อายุระหว่าง ๔๐ – ๔๙ ปี มากที่สุด เป็นจำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๑ รองลงมาคืออายุ ๕๐ – ๕๙ ปี มีจำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑ ระหว่างอายุ ๓๑ – ๓๙ ปี จำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๒ และอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี มีจำนวน ๑๑ คน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖.๖ ด้านวุฒิการศึกษาพบว่า ผู้บริหรสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา มีวุฒิการศึกษา

^{๘๘} เสรี พุทธรปวน, “การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ก.

^{๘๙} ทิพยาพัศ คลังแสง, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๙๐} ดาวรุ่ง สวัสดิ์รักษ์, “ผู้บริหรกับการจัดการทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

ระดับปริญญาตรี มากที่สุด เป็นจำนวน ๑๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๖ รองลงมา คือ วุฒิการศึกษา
ระดับปริญญาโท เป็นจำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก
เป็นจำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๖

พิชญากร ดินโส ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า^{๙๑}
๑. พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด
กาญจนบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีพฤติกรรม อยู่
ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การประนีประนอม การร่วมมือ และการยอมให้สำหรับ
พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางคือการหลีกเลี่ยงและการเอาชนะ ๒. ผลการเปรียบเทียบระดับ
พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
กาญจนบุรีตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓. ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดย
ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ด้านการเอาชนะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ นั่นคือครูที่มีวุฒิ
ปริญญาตรี มีความคิดเห็นน้อยกว่าครูที่มีวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี ๔. ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติ
กรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
กาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการหลีกเลี่ยงมีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒. งานวิจัยต่างประเทศ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในต่างประเทศมีผู้
ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องข้างต้น ผู้วิจัยนำเสนอบางเรื่อง พอสรุปได้ดังนี้

^{๙๑} พิชญากร ดินโส, “พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน
มัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี, ๒๕๕๔), หน้า ก.

เฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol)^{๙๒} กล่าวเอาไว้ว่า การบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง และเป็นหลักสากลที่ใช้ได้กับการบริหารทุกประเภท โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๖ กลุ่มกิจกรรม ได้แก่ ๑) กิจกรรมทางเทคนิค ๒) กิจกรรมด้านการขาย ๓) กิจกรรมด้านการเงิน ๔) กิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัย ๕) กิจกรรมด้านการบัญชี และ ๖) กิจกรรมด้านการบริหารจัดการ ฟาโยล์ ได้กล่าวต่อไปว่า กิจกรรมทั้ง ๖ กลุ่มนี้ เป็นกิจกรรมสำคัญ และจำเป็นสำหรับองค์กรธุรกิจโดยทั่วไป ฟาโยล์ ได้นำเอา กิจกรรมข้อที่ ๖ คือ กิจกรรมด้านการบริหารจัดการมาแสดงให้เห็นของส่วนสำคัญพื้นฐานของการบริหาร ที่เรียกว่า **Elements of Management** ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม ๕ ประการ คือ ๑) การวางแผน ๒) การจัดองค์กร ๓) การบังคับบัญชา ๔) การประสานงาน ๕) การควบคุม การประสานงานทั้ง ๕ ประการนี้เป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการให้ธุรกิจงานที่สำเร็จตามเป้าหมาย

กู๊ด^{๙๓} (Goode) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนรัฐบาล ความท้าทายต่อวิกฤตการเปลี่ยนแปลง (**Site – Based Management in Public Education : A Challenge for Critical pragmatism**) ผลการวิจัยพบว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนทำการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารแบบ **SBM** ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน ขบวนการถ่ายโอนอำนาจโรงเรียน ทั้งด้านงบประมาณบุคลากร และวิชาการ ได้รับความร่วมมือในการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้องปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความสำพันธ์ของบุคลากร การกำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติชัดเจน

Peterson^{๙๔} ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิสัยทัศน์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน และพฤติกรรมการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ชัดเจน หากเข้าไปอยู่ในโรงเรียนที่มีปัญหาน้อย จะมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาแบบผู้เลือกปัญหา ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ไม่ชัดเจน หากเข้าไปอยู่ในโรงเรียนที่มีปัญหาน้อยจะมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาแบบผู้ดูแล และหากเข้าไปอยู่ในโรงเรียนที่มีปัญหามากจะมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาแบบนักสู้ ซึ่งผลการวิจัยสรุปให้เห็นว่า

^{๙๒} เฮนรี ฟาโยล์ (Henry Fayol), อ้างใน พระครูนวมการสุนทร (สุนทร ญาณสุนทร) “การบริหารงาน บุคคลหลักสังคหวัด ๔ ของโรงเรียนเสสสะเวชวิทยา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘ – ๙.

^{๙๓} Eileen Goode, “Site – Based Management in Public Education: A Challenge for Critical pragmatism”, **Dissertation Abstracts International**, 1775, p. 816.

^{๙๔} Peterson, K.D. “Vision and problem finding in principals work: Values and cognition in administration”, **Joumal of Education**, 63 (1), 2003: 105 A.

สภาพโรงเรียนเป็นปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน และการแก้ปัญหาของโรงเรียน โดยที่วิสัยทัศน์ ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนก็ถูกกำหนดโดยสภาพของโรงเรียนด้วย

Donal S. Lopez^{๙๕} ได้กล่าวไว้ในผลงานเรื่อง *The Encyclopedai of Buddhism* ว่า หลักธรรมสำหรับการดำรงชีวิตอยู่อย่างราบรื่นระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้การปกครอง อาทิ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งหลักธรรมนี้มีความสอดคล้องกับหลักธรรมเรื่อง ทิศา ๖ เพราะเป็นหลักการที่สอดรับระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม การมีหลักพรหมวิหาร ถือว่าเป็นการมีหลักประกันเรื่องสันติภาพภายในและภายนอกของผู้บริหารที่จะต้องให้ความเป็นธรรมกับผู้ใต้การปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

Nyanatiloka^{๙๖} ได้กล่าวไว้ในผลงาน *Buddhist Dictionary : Manual of Buddhist Terms and Doctrines* ว่า หลักธรรมข้อนี้มีไว้สำหรับการบริหารจัดการหรือการปกครององค์กรหรือหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานไหนหรือองค์กรไหนก็ตาม เมื่อมีการดำเนินการบริหารจัดการแล้ว ย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องนำหลักการหรือหลักธรรมนี้ไปปรับประยุกต์ใช้เพราะถือว่าเป็นหลักธรรมสำคัญสำหรับการจัดองค์กรทางด้านจิตใจกล่าวคือ การกระทำของผู้บริหารจะสามารถยึดโยงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ จะต้องเป็นหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขานี้เท่านั้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านกรุณา รองลงมา คือ ด้านเมตตา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ดังนี้ สถานศึกษาควรมีการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรมีหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารจัดการ และมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ ที่จัดการศึกษา และครูผู้สอนควรเน้นความสัมพันธ์เรื่องกระบวนการ

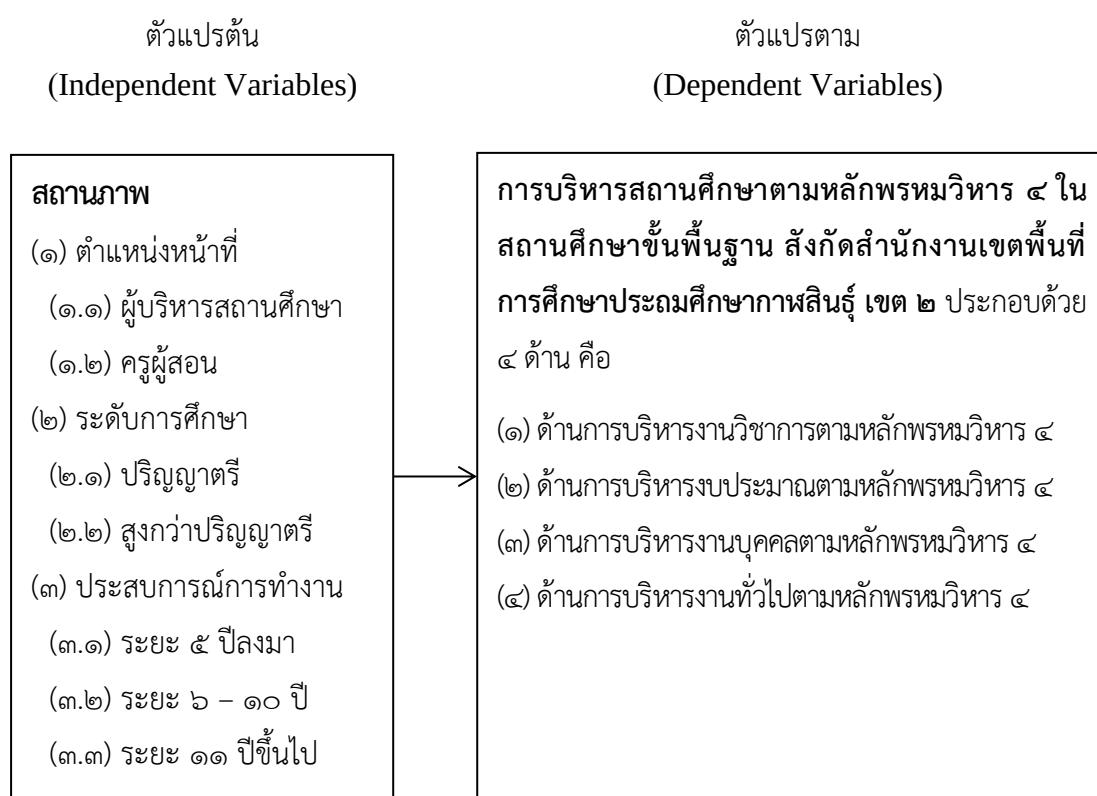
^{๙๕} Donal S. Lopez. *The Encyclopedai of Buddhism*, [Carifoornia U.S.A: Mcmillan, 2001], pp. 45 – 52.

^{๙๖} Nyanatiloka. *Buddhist Dictionary: Manual of Buddhist Terms and Doctrines Fourth Revised Edition*, [Sri Lanka: Buddhist Publication Society 1988], pp. 52 – 62.

เรียนรู้ และเทคนิควิธีการบริหารงานตามแนวพุทธ โดยเฉพาะหลักพรหมวิหาร ๔ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒” ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ๔ ด้าน^{๙๗}คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป โดยบูรณาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ประกอบด้วย ๔ ด้าน^{๙๘}คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมฤตา และด้านอุเบกขา โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังแผนภาพที่ ๒.๑

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๙๗} กระทรวงศึกษาธิการ, กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐, หน้า ๑ - ๔.

^{๙๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๑.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม^๑ (Mixed Research Methodology) เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับการวิจัยวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยการผสมในระดับข้อมูล ด้วยการศึกษาวเคราะห์ตัวแปร ประชากรกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย และกรอบแนวคิดในเชิงคุณภาพ และนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis) ในเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In - Depth Interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

^๑ ผ่องพรรณ ตรียมงคล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, การออกแบบการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๒๔.

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๕๓ คน และ ครูผู้สอน จำนวน ๘๓๙ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๙๙๒ คน^๒ จำแนกตามตัวแปรต้นได้ดังนี้

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน และ ครูผู้สอน จำนวน ๑๙๘ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๒๗๘ คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน^๓ โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตัวแปรตำแหน่งหน้าที่และนำไปเทียบสัดส่วนจากประชากรตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากจำนวนประชากร^๔ และกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ ๑

^๒ ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑, (อัดสำเนา).

^๓ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุริยาสาน, ๒๕๕๔), หน้า ๔๓.

^๔ ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑, (อัดสำเนา).

ตารางที่ ๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร ๑ ตัวแปร ๒ - ๓	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
๑. ตำแหน่ง						
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๕๓	-	๑๕๓	๘๐	-	๘๐
๑.๒ ครูสอน	-	๘๓๙	๘๓๙	-	๑๙๘	๑๙๘
รวม	๑๕๓	๘๓๙	๙๙๒	๘๐	๑๙๘	๒๗๘
๒. ระดับการศึกษา						
๒.๑ ปริญญาตรี	-	๖๑๒	๖๑๒	-	๒๐๔	๒๐๔
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑๕๓	๒๒๗	๓๘๐	๗๔	-	๗๔
รวม	๑๕๓	๘๓๙	๙๙๒	๑๒๗	๒๐๔	๒๗๘
๓. ประสบการณ์การทำงาน						
๓.๑ ระยะ ๕ ปีลงมา	-	๔๓๖	๔๓๖	-	๙๓	๙๓
๓.๒ ระยะ ๖ - ๑๐ ปี	-	๓๘๙	๓๘๙	-	๑๒๑	๑๒๑
๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๑๕๓	๑๔	๑๖๗	๕๓	๑๑	๑๑
รวม	๑๕๓	๘๓๙	๙๙๒	๕๓	๒๒๕	๒๗๘

๓.๒.๓ กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖ คน และ ครูผู้สอนจำนวน ๖ คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ รวมทั้งสิ้น ๑๒ คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open - ended)

๓.๓.๑ ประเภทของเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยมี ๒ ประเภท คือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ แบบสอบถาม มี ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒ โดยจำแนกเป็นจำนวน ๔ ด้าน (๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ (๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ (๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และ (๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต^๕ (Likert) ๕ ระดับ ดังนี้

๕ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก

๓ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย

๑ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยสุด

ตอนที่ ๓ เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒

๓.๓.๑.๒ แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๒ คน สัมภาษณ์ ๔ ด้าน แบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒ จำนวน ๔ ด้าน

(๑) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

^๕ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, หน้า ๘๒ – ๘๓.

(๒) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

(๓) ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

(๔) ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถามดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒

๒. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามจากแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด^๖

๓. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามข้อ (๑) และ (๒) มี ๓ ตอน ตามข้อ

๓.๓.๑.๑

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ (ผู้เชี่ยวชาญ ๕ คน ประกอบด้วย (๑) พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร. ด้านการบริหาร ตำแหน่ง ประธานหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy), รป.ม. (บริหารรัฐกิจ), ปร.ด. (การบริหารการศึกษา), Ph.D. (Social Science) (๒) ดร.สังวาลย์ เพ็ญยะ ด้านการบริหารสถานศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วุฒิการศึกษา คบ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) (๓) ผศ. ดร.รัชนิ จรุงศิริวัฒน์ ด้านการวิจัยหรือการวัดแบบประเมินผล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา วุฒิการศึกษา ศษ.บ. (ประถมศึกษา), คม. (การประถมศึกษา), Ed.D. (Research Study) (๔) พระครูสุธีคัมภีรญาณ, วิ., ผศ. ดร. ด้านพระพุทธศาสนา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ภาษาไทย), M.A. (Linguistic), M.A. (Pali & Buddhist Studies), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies) (๕) ผศ. ดร.ประยูร แสงใส ด้านภาษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๔, พธ.บ. (สังคมศึกษา),

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

M.A. (Education), Ph.D. (Education) โดยหาค่า (IOC: Index of Objective Congruence) และประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า ๕๐ ขึ้นไป

๕. นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้มีค่าตามเกณฑ์ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์จำนวน ๓๐ ชุด

๖. นำแบบสอบถามตามข้อ (๕) ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน

๗. นำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หา

๗.๑ ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ มีค่าไม่น้อยกว่า .๓๐ ขึ้นไป

๗.๒ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าไม่น้อยกว่า .๗๐ ขึ้นไป โดยวิธีการของครอนบาค^๗ (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๘๘

๘. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่มีค่าคุณภาพตามเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๓.๓.๓ การสร้างเนื้อหาแบบสัมภาษณ์

การสร้างและการหาคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการดังนี้

๑. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒

๒. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ จากแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด^๘

๓. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามข้อ (๑) และ (๒) มี ๒ ตอน ตามข้อ ๓.๓.๑.๒

^๗ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทฐานพัลลขซึ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

^๘ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, หน้า ๗๔.

๔. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ประกอบด้วย (๑) พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร. ด้านการบริหาร ตำแหน่ง ประธานหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy), รป.ม. (บริหารรัฐกิจ), ประ.ด. (การบริหารการศึกษา), Ph.D. (Social Science) (๒) ดร.สังวาลย์ เพ็ญยระ ด้านการบริหารสถานศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วุฒิการศึกษา คบ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), ประ.ด. (การบริหารการศึกษา) (๓) ผศ. ดร.รัชนี้ จรุงศิริวัฒน์ ด้านการวิจัยหรือการวัดแบบประเมินผล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา วุฒิการศึกษา ศษ.บ. (ประถมศึกษา), คม. (การประถมศึกษา), Ed.D. (Research Study) (๔) พระครูสุธีคัมภีรญาณ, วิ., ผศ. ดร. ด้านพระพุทธศาสนา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ภาษาไทย), M.A. (Linguistic), M.A. (Pali & Buddhist Studies), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies) (๕) ผศ. ดร.ประยูร แสงใส ด้านภาษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๔, พธ.บ. (สังคมศึกษา), M.A. (Education), Ph.D. (Education) โดยหาค่า (IOC: Index of Objective Congruence)^๔ ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑ หมายถึง เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ได้

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจ เป็นข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออก

-๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ไม่ได้ และประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ต้องมีค่าไม่น้อยกว่า ๐.๕๐ ขึ้นไป นำแบบสัมภาษณ์ จาก ผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้มีค่าตามเกณฑ์นำมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์

๕. นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินหรือ ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีจำนวนข้อและเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับ เรื่องที่วิจัย

๖. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ใช้เป็นกลุ่ม ตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลตามโปรแกรม SPSS ต่อไป

^๔ พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘ - ๑๓๙.

๗. นำผลจากการทดลองใช้ไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment coefficient) หรือวิธี (Item total correlation) นำข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวกไปเทียบกับค่าวิกฤติ ($X = .05$) โดยใช้เกณฑ์มีค่าตั้งแต่ .๒๐ - ๑.๐๐ เป็นข้อที่นำไปใช้ได้ ซึ่งมีค่าระหว่าง .๕๕๖ - .๙๒๒

๘. นำแบบสอบถามในข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้าน และโดยภาพรวมตามวิธีการของครอนบาค^{๑๐} (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ .๗๕ ขึ้นไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .๙๘

๙. นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ และพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำการวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(๑) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒

(๒) ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๒๗๘ ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง

(๓) เก็บรวบรวมข้อมูลคืนมาให้ครบทั้ง ๒๗๘ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ตามเกณฑ์ แล้วนำมาจัดกระทำข้อมูลให้มีฉบับสมบูรณ์ทุกฉบับ

(๔) นำข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลตามโปรแกรม SPSS ต่อไป

(๕) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๒ คน และรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงบูรณาการต่อไป

^{๑๐} สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๙๑.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

๓.๕.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการหาจำนวนและค่าร้อยละ

๓.๕.๒ วิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อและนำมาเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ท^{๑๑} และแปลผล ดังนี้

๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยมาก

๓.๕.๓ วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยการทดสอบ ที่ (t – test แบบ Independent Samples)

๓.๕.๔ วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการทดสอบ ที่ (t – test แบบ Independent Samples)

๓.๕.๕ วิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอยู่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe Analysis)

^{๑๑} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, หน้า ๑๒๑.

๓.๕.๖ วิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ โดยการหาความถี่และร้อยละโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

๓.๕.๗ วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In - Depth Interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

๑) ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหา

$\sum R$ คือ ผลรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่

$R = ๑$ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

$R = ๐$ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นไม่แน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

$R = -๑$ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นแน่ใจว่าเนื้อหาไม่ตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาไม่มีความเหมาะสม

๒) หาค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation)

๓) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient)

๓.๖.๒ สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis)

- ๑) การหาค่าความถี่ (Frequency)
- ๒) การหาค่าร้อยละ (Percentage)
- ๓) การหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$
- ๔) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

๓.๖.๓ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

๓.๖.๓.๑ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สถิติที่ใช้ คือ (t – test แบบ Independent Samples) และการหาค่าเฉลี่ย (F – test^{๑๒}แบบ One Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe Analysis)

^{๑๒} ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร: บิสนิเสนอาร์แอนด์ ดี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๗๒.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอได้ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒.๑ สถานภาพ

๔.๒.๒ สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๔.๒.๓ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตามสถานภาพ

๔.๒.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๔.๒.๕ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และตัวอักษรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
(%)	แทน	ค่าร้อยละ

$(\bar{X})$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
n	แทน	จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสอง (Sum of squares)
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean of squares)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test)
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบที (t-test)
Sig.	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒.๑ สถานภาพ

สถานภาพ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพ

(n = ๒๗๘)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ตำแหน่งหน้าที่		
๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา	๘๐	๒๘.๗๘
๑.๒ ครูผู้สอน	๑๙๘	๗๑.๒๒
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐
๒. ระดับการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๒๐๔	๗๓.๓๘
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๗๔	๒๖.๖๒
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐

๓. ประสิทธิภาพการทำงาน		
๓.๑ ระยะ ๕ ปีลงมา	๙๓	๓๓.๔๕
๓.๒ ระยะ ๖ – ๑๐ ปี	๑๒๑	๔๓.๕๓
๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๖๔	๒๓.๐๒
รวม	๒๗๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๒ รองลงมาคือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๘ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๒๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๘ รองลงมาคือระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๗๔ คน เป็นร้อยละ ๒๖.๖๒ เมื่อจำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๓ รองลงมาคือประสิทธิภาพการทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๔๕ และประสิทธิภาพการทำงาน ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๒ ตามลำดับ

๔.๒.๒ สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๘)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ			
	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๓	.๒๔	มาก	๓
๒. ด้านการบริหารงบประมาณหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๑๐	.๒๔	มาก	๑
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๖	.๒๓	มาก	๒
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	๓.๙๙	.๒๕	มาก	๔
รวมเฉลี่ย	๔.๐๕	.๑๔	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D. = .๑๔) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๔) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = .๒๕)

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๘)

ข้อ	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความปรารถนาดีที่มีต่อองค์กร	๓.๙๙	.๔๔	มาก	๘
๒	การพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และตามความต้องการของสถานศึกษา ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๔.๐๕	.๗๒	มาก	๕
๓	การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และตามบริบทของสถานศึกษา ด้วยความปรารถนาดีเสมอ	๔.๒๒	.๗๘	มาก	๑
๔	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๔.๑๐	.๗๘	มาก	๓
๕	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่	๓.๖๓	.๔๘	มาก	๑๐

หลากหลายคลอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ด้วยความทุ่มเท เสียสละ					
๖	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย และนำผลการประเมินไปใช้ ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นกลาง และเที่ยงตรงเสมอ	๓.๙๙	.๗๓	มาก	๙
๗	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกัน คุณภาพการศึกษา ด้วยความเที่ยงตรงโปร่งใส	๔.๐๘	.๗๕	มาก	๔
๘	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้บุคลากรในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทำวิจัยและนำ ผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ การศึกษา ด้วยความยินดี เที่ยงตรงโปร่งใสอย่าง สม่ำเสมอ	๔.๐๕	.๗๓	มาก	๖
๙	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๔.๑๕	.๗๗	มาก	๒
๑๐	การบริหารงานให้ได้รับความเป็นธรรม ต่อบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในรูปแบบเครือข่าย ด้วยความเป็นธรรม อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๔.๐๔	.๖๖	มาก	๗
รวมเฉลี่ย		๔.๐๓	.๖๔	มาก	

จากตารางที่ ๔.๓ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๖๔) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมการ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑ และตามบริบทของสถานศึกษา ด้วยความปรารถนาดีเสมอ ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = .๗๘)
รองลงมา คือ มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .๗๗) และมีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .๔๘)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๘)

ข้อ	ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	การส่งเสริม การขอจัดตั้ง จัดสรร และโอนเงิน งบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา	4.14	.55	มาก	๓
๒	การวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/ กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม	4.00	.89	มาก	๙
๓	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรมเสมอ	4.10	.53	มาก	๕
๔	การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้ งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	4.08	.71	มาก	๗
๕	การส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบ การใช้งบประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส	3.85	.84	มาก	๑๐
๖	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำ การปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา เป็นอย่างดี ด้วยความยุติธรรม	4.34	.55	มาก	๑
๗	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ ในการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณแก่	4.04	.46	มาก	๘

สถานศึกษา และมีความยินดีต่อผู้ปฏิบัติงาน ด้วย ความยุติธรรม					
๘	การส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๔.๒๖	.๗๙	มาก	๒
๙	จัดทำเอกสารการรายงานผลการดำเนินงานทางด้าน งบประมาณประจำปีอย่างเป็นระบบ ด้วยความ เที่ยงตรงโปร่งใส	๔.๑๑	.๗๘	มาก	๔
๑๐	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมิน ความเสี่ยงด้านการเงิน การบัญชี และพัสดุของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ด้วย ความเป็นธรรมเสมอ	๔.๐๙	.๗๕	มาก	๖
รวมเฉลี่ย		๔.๑๐	.๒๔	มาก	

จากตารางที่ ๔.๔ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๔) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีใจเป็นกลาง ในการ
ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ด้วย
ความยุติธรรม ($\bar{X} = ๔.๓๔$, S.D. = .๕๕) รองลงมา คือ การส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม
เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = .๗๙) และการ
ส่งเสริม การขอจัดตั้ง จัดสรร และโอนเงินงบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = ๔.๑๔$, S.D.
= .๕๕) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบ
การใช้งบประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = .๘๔)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๘)

ข้อ	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย สภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ	๔.๐๐	.๗๘	มาก	๙
๒	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน	๔.๑๐	.๘๑	มาก	๕
๓	การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน รวมทั้งการออกจากราชการของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ด้วยความรักความเมตตา	๔.๐๖	.๘๖	มาก	๖
๔	การจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน	๓.๕๐	.๕๐	ปานกลาง	๑๐
๕	สถานศึกษามีมาตรการในการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย มีการดำเนินการให้ความรู้ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ ตามควรแก่กรณีอย่างสม่ำเสมอ โดยวางตัวเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ	๔.๓๐	.๗๙	มาก	๒
๖	สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า เมื่อมีกรณีอันมีมูลที่กล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากระทำผิดวินัย	๔.๐๒	.๗๘	มาก	๘

๗	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วย การเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้ได้รับความ เป็นธรรมจากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน	๔.๑๗	.๗๙	มาก	๓
๘	การเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	๔.๓๖	.๕๗	มาก	๑
๙	การวางใจเป็นกลางต่อสภาวะอันไม่น่าพอใจของคน อื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการ ทำงานในสถานศึกษา	๔.๑๐	.๕๙	มาก	๔
๑๐	การยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงาน อย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๔	.๘๒	มาก	๗
รวมเฉลี่ย		๔.๐๖	.๒๓	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเสริมสร้างวินัย
คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย
($\bar{X} = ๔.๓๖$, S.D. = .๕๗) รองลงมา คือ สถานศึกษามีมาตรการในการเสริมสร้างและการป้องกัน
การกระทำผิดวินัย มีการดำเนินการให้ความรู้ ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ ตามควรแก่กรณี
อย่างสม่ำเสมอ โดยวางตัวเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D.
= .๗๙) และการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วย การเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้ได้รับความเป็นธรรมจากการ
ปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = ๔.๑๗$, S.D. = .๗๙) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ
การจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุก
กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน ($\bar{X} = ๓.๕๐$, S.D. = .๕๐)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๗๘)

ข้อ	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้งานสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๔.๐๖	.๗๒	มาก	๒
๒	มีการอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง	๔.๐๑	.๘๔	มาก	๖
๓	ช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันหลายช่องทาง	๔.๐๗	.๗๐	มาก	๑
๔	ให้บริการการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	๓.๙๖	.๘๑	มาก	๗
๕	ให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๔.๐๓	.๗๘	มาก	๔
๖	สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความพอใจเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม	๔.๐๑	.๗๗	มาก	๕
๗	การส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน	๓.๙๕	.๗๙	มาก	๘
๘	การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรม และโปร่งใส	๔.๐๖	.๘๑	มาก	๓

๙	ให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ	๓.๙๕	.๘๒	มาก	๙
๑๐	มีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาร่วมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๓.๘๒	.๖๒	มาก	๑๐
รวมเฉลี่ย		๓.๙๙	.๒๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = .๒๕) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่องทางในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D. = .๗๐) รองลงมา คือ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้งานสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๗๒) และการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๘๑) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาร่วมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๒$, S.D. = .๖๒)

๔.๒.๓ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตาม
สถานภาพ

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๘)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาตาม หลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ตำแหน่งหน้าที่				t	Sig.
		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการบริหารงานวิชาการตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๑๓	.๒๔	๓.๙๙	.๒๓	๔.๗๙	.๐๐**
๒	ด้านการบริหารงบประมาณตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๓๑	.๑๖	๔.๐๒	.๒๒	๑๐.๗๕	.๐๐**
๓	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลัก พรหมวิหาร ๔	๔.๒๐	.๒๑	๔.๐๑	.๒๒	๖.๘๑	.๐๐**
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลัก พรหมวิหาร ๔	๔.๐๘	.๒๑	๓.๙๖	.๒๖	๓.๖๑	.๐๐**
รวมเฉลี่ย		๔.๑๘	.๑๑	๔.๐๐	.๑๒	๑๒.๓๖	.๐๐**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่ง
หน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไป
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๘)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาตาม หลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการศึกษา				t	Sig.
		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑	ด้านการบริหารงานวิชาการตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๑	.๒๔	๔.๐๗	.๒๒	-๑.๘๔	.๐๗
๒	ด้านการบริหารงบประมาณตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๗	.๒๔	๔.๒๐	.๒๑	-๔.๑๖	.๐๐**
๓	ด้านการบริหารงานบุคคลตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๔	.๒๒	๔.๑๕	.๒๕	-๓.๖๐	.๐๐**
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตาม หลักพรหมวิหาร ๔	๓.๙๗	.๒๕	๔.๐๖	.๒๔	-๒.๘๗	.๐๐**
รวมเฉลี่ย		๔.๐๒	.๑๓	๔.๑๒	.๑๔	-๕.๔๑	.๐๐**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๘)

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ประสบการณ์การทำงาน					
		ระยะ ๕ ปีลงมา		ระยะ ๖-๑๐ ปี		ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
๑	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	๓.๙๖ (๓)	.๒๔	๔.๐๓ (๓)	.๒๔	๔.๑๓ (๓)	.๑๙
๒	ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๙ (๑)	.๒๓	๔.๐๕ (๒)	.๒๔	๔.๒๑ (๑)	.๒๒
๓	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	๔.๐๑ (๒)	.๒๐	๔.๐๖ (๑)	.๒๓	๔.๑๖ (๒)	.๒๕
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	๓.๙๕ (๔)	.๒๖	๓.๙๗ (๔)	.๒๕	๔.๑๐ (๔)	.๒๑
รวมเฉลี่ย		๔.๐๐	.๑๓	๔.๐๓	.๑๓	๔.๑๕	.๑๓

จากตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$, S.D. = .๑๓) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = .๒๓) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = .๒๐) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = .๒๖)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๑๓) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D. = .๒๔) และ

ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D. = .๒๕)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D. = .๑๓) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๒๒) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = .๒๕) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = .๑๙) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๑)

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๗๘)

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑	ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๐	๒.๐๐	.๕๕	๑๐.๓๘	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๑๔.๕๔	๒๗๕.๐๐	.๐๕		
		รวม	๑๕.๖๓	๒๗๗.๐๐			
๒	ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๓	๒.๐๐	.๕๗	๑๐.๖๐	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๑๔.๗๐	๒๗๕.๐๐	.๐๕		
		รวม	๑๕.๘๓	๒๗๗.๐๐			
๓	ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	.๘๙	๒.๐๐	.๔๕	๘.๘๐	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๑๓.๙๔	๒๗๕.๐๐	.๐๕		
		รวม	๑๔.๘๓	๒๗๗.๐๐			
๔	ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๖	๒.๐๐	.๕๓	๘.๙๓	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๑๖.๓๔	๒๗๕.๐๐	.๐๖		
		รวม	๑๗.๔๐	๒๗๗.๐๐			
รวมเฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	.๙๔	๒.๐๐	.๔๗	๒๘.๒๓	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๔.๕๗	๒๗๕.๐๐	.๐๒		
		รวม	๕.๕๐	๒๗๗.๐๐			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดย ภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe) ปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๑๑ - ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๑ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลัก พรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๒๗๘)

ประสบการณ์การทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๕ ปีลงมา	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๐	๔.๐๓	๔.๑๕
ระยะ ๕ ปีลงมา	๔.๐๐	-	-๐.๐๓	-๐.๑๕**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๔.๐๓	-	-	-๐.๑๒**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๕	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นรายคู่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี และระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๒ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๒๗๘)

ประสบการณ์การทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๕ ปีลงมา	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๙๖	๔.๐๓	๔.๑๓
ระยะ ๕ ปีลงมา	๓.๙๖	-	-๐.๐๗	-๐.๑๗**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๔.๐๓	-	-	๐.๑๐*
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๓	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายคู่ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และระยะ ๖ - ๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๓ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๒๗๘)

ประสบการณ์การทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๕ ปีลงมา	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๙	๔.๐๕	๔.๒๑
ระยะ ๕ ปีลงมา	๔.๐๙	-	๐.๐๔	-๐.๑๒**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๔.๐๕	-	-	-๐.๑๖**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๒๑	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายคู่ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี และระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๔ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๒๗๘)

ประสบการณ์การทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๕ ปีลงมา	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๔.๐๑	๔.๐๖	๔.๑๖
ระยะ ๕ ปีลงมา	๔.๐๑	-	-๐.๐๕	-๐.๑๕**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๔.๐๖	-	-	-๐.๑๐*
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๖	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายคู่ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และระยะ ๖ - ๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๕ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๒๗๘)

ประสบการณ์การทำงาน	$\bar{X}$	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๕ ปีลงมา	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๙๕	๓.๙๗	๔.๑๐
ระยะ ๕ ปีลงมา	๓.๙๕	-	-๐.๐๒	-๐.๑๖**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๓.๙๗	-	-	-๐.๑๔**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๐	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เป็นรายคู่ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี และระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนระยะ ๕ ปีลงมา กับระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

๔.๒.๔ ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๔.๑๖ - ๔.๑๙ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

ข้อ	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานวิชาการ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง แนะนำและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น	๓๒	๒๓.๐๒
๒	ผู้บริหารควรมีความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงานทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ	๒๕	๑๗.๙๘
๓	สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง และเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน	๒๑	๑๕.๑๐
๔	บุคลากรทุกคนควรให้ข้อเสนอแนะ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑๕	๑๐.๗๙
๕	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑๓	๙.๓๕
๖	ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นกลาง และเที่ยงตรงเสมอ	๑๐	๗.๑๙
๗	ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยความเที่ยงตรงโปร่งใส	๙	๖.๕๗
๘	ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนด้วยความเมตตา และกรุณา โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก	๘	๕.๗๕
๙	บุคลากรทุกคนควรมีความเมตตาต่อกันให้มาก เพื่อผลประโยชน์ในสถานศึกษา ในการทำงานที่ดี และมีประสิทธิภาพ	๓	๒.๑๕

๑๐	ผู้บริหารควรบริหารงานให้ได้รับความเป็นธรรม ต่อบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเป็น แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบเครือข่าย ด้วย ความเป็นธรรม อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๓	๒.๑๕
โดยภาพรวม		๑๓๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๖ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง แนะนำและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๐๒) ผู้บริหารควรมีความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงานทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ (ร้อยละ ๑๗.๙๘) และสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง และเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ ๑๕.๑๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

ข้อ	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงบประมาณ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/ กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม	๒๕	๒๕.๒๕
๒	ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรมเสมอ	๓๒	๓๒.๓๒
๓	ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้งบ ประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑๗	๑๗.๑๗
๔	ผู้บริหารควรส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบการใช้งบ ประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส	๑๕	๑๕.๑๕
๕	ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการ พัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑๐	๑๐.๑๐
โดยภาพรวม		๙๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๗ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรมเสมอ (ร้อยละ ๓๒.๓๒) ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม (ร้อยละ ๒๕.๒๕) และผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ (ร้อยละ ๑๗.๑๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

ข้อ	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน โดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก	๕	๕.๐๐
๒	ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน	๑๘	๑๘.๐๐
๓	ผู้บริหารควรเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	๑๗	๑๗.๐๐
๔	ผู้บริหารควรวางใจเป็นกลางต่อสถานะอันไม่น่าพอใจของคนอื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษา	๒๒	๒๒.๐๐
๕	ผู้บริหารควรยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน	๓๘	๓๘.๐๐
โดยภาพรวม		๑๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๘ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงาน

อย่างเสมอหน้ากัน (ร้อยละ ๓๘.๐๐) ผู้บริหารควรวางใจเป็นกลางต่อสภาวะอันไม่น่าพอใจของคนอื่น หรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษา (ร้อยละ ๒๒.๐๐) และผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน (ร้อยละ ๑๘.๐๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

ข้อ	แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง	๑๘	๒๐.๙๓
๒	สถานศึกษาควรมีช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง	๑๙	๒๒.๐๙
๓	คณะครูผู้สอนควรช่วยกันให้บริการการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	๔	๔.๖๕
๔	ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบ สาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูก สุขลักษณะในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๕	๕.๘๑
๕	ผู้บริหารควรสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความวางใจ เป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม	๓	๓.๔๘
๖	ผู้บริหารควรส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน	๕	๕.๘๑
๗	ผู้บริหารควรจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากร ทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและ ความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส	๔	๔.๖๕
๘	ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่าง สม่ำเสมอ	๒๘	๓๒.๕๘
โดยภาพรวม		๘๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๙ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ ๓๒.๕๘) สถานศึกษาควรมีช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง (ร้อยละ ๒๒.๐๙) และผู้บริหารควรอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ ๒๐.๙๓) ตามลำดับ

๔.๒.๕ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒” ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๒ ท่าน เพื่อนำผลสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และสรุปสังเคราะห์เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๔.๒.๕.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการได้ การบริหารงานที่ดีจะต้องมีความรัก ความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา^๑ การบริหารงานด้วยความเมตตาธรรมก็จะทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข และเป็นที่น่ายินดี เป็นที่ยอมรับกันมาก เพราะหลักเมตตา คือ การมีความรัก ความปรารถนาดีอยากให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความสุข^๒ ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยการให้คำปรึกษา เรื่องของการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชามาโดยตลอด และมีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอีก

^๑ สัมภาษณ์ สุรเชษฐ์ พละเอ็น, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ อนันต์ ทิพย์อาสน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

ด้วย^๓ การบริหารงานของท่านผู้บริหาร ท่านให้ความรักกับครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึง กรรมการการศึกษาทุกท่าน โดยมีการประชุมครั้งใด ท่านผู้บริหารท่านก็จะให้ความสำคัญกับ คณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมรับรู้และตัดสินใจด้วยเสมอ ท่านให้เกียรติและเอาใจใส่ในการ บริหารงาน^๔ ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรรมการเลขาธิการสถานศึกษา การบริหารงานนั้นได้มีการนำ หลักของพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยได้ให้ปรารถนาดี ความเอาใจใส่ ความเป็น ธรรม และที่สำคัญท่านผู้บริหารมีการเสียสละอย่างปราศจากการเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์ของ สถานศึกษา^๕ ท่านผู้บริหารก็ได้อบรมนักเรียนด้วยตัวท่านเองทุกวัน ในช่วงเช้าก็สอนนักเรียนที่หน้า เสาธงก่อนเข้าห้องเรียน โดยท่านผู้บริหารท่านได้จัด Home Room นักเรียนทุกวัน^๖

๔.๒.๕.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น หากมีครูหรือบุคลากรใน สถานศึกษาทุกคนมีเรื่องเดือดร้อน ผู้บริหารท่านก็จะหาแนวทางในการช่วยแก้ปัญหา ไม่ทางตรงก็ ทางอ้อม หาทางออกที่เหมาะสมให้^๗ ควบบริหารงานโดยได้มีการช่วยเหลือผู้อยู่ได้บังคับบัญชาด้วย ความสงสาร และให้คำปรึกษาที่ดีเสมอ^๘ ควรวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/ กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม และสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้าน การวางแผนการใช้งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ^๙ ผู้บริหารควรส่งเสริม

^๓ สัมภาษณ์ ธนาตุล พาสี, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ประชานิติกุล, หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ มะลิจันทร์ บัณฑิต, ผู้อำนวยการโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ เพ็ญฟ้า ภูคาบเพ็ชร, รองผู้อำนวยการโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์ น้อมจิตร ไชแสง, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ ดร.วิโรจน์ ค้อไผ่, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม, อำเภอยายแม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ อุมพร นามบุรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม, อำเภอยายแม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ^{๑๐} ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน การบัญชี และพัสดุของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ด้วยความเป็นธรรมเสมอ^{๑๑} ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา และช่วยแนะนำให้คำปรึกษาต่าง ๆ^{๑๒} ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา

๔.๒.๕.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและนักเรียน ท่านไม่เคยแสดงความอิจฉาริษยาเมื่อ ผู้อื่นได้เลื่อนตำแหน่ง มีแต่คอยแสดงความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี และเมื่อนักเรียนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แล้วได้รับรางวัลท่านก็ปลื้มปิติกับนักเรียนไปด้วย^{๑๓} ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจในบทเรียน^{๑๔} ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน^{๑๕} ผู้บริหารควรเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย^{๑๖} ผู้บริหารควรไว้วางใจเป็นกลางต่อสภาวะอันไม่น่าพอใจของคนอื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานใน

^{๑๐} สัมภาษณ์ สุนทรา กุลาสา, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาค้อวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ จุมทอง นาสถิตย์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนนาค้อวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ธนาตุล พาสี, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ อนันต์ ทิพย์อาสน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ เพ็ญฟ้า ภูกาบเพชร, รองผู้อำนวยการโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พิพัฒน์ ปารมีชัย, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนสามัคคีราษฎร์บำรุง, อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ประชานิติกุล, หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สถานศึกษา และให้การยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน^{๑๗}

๔.๒.๕.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น ผู้บริหารควรจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ^{๑๘} ควรมีการอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และช่องทางในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง^{๑๙} ควรให้บริการการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา^{๒๐} ควรสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความวางใจเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม^{๒๑} ควรให้การส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน และการจัดสวัสดิการ และสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส^{๒๒} ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ และมีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่าย

^{๑๗} สัมภาษณ์ สวัสดิ์ เวียงอินทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกุ้งศรีวิทยาคม, อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ สวัสดิ์ เวียงอินทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกุ้งศรีวิทยาคม, อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ สุมาลี หอมพิกุล, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองกุ้งศรีวิทยาคม, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์ อุมพร นามบุรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พิจิตร ชินมาตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนสามัคคีราษฎร์บำรุง, อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ประชานติกุล, หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

ความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เทียบตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ^{๒๓}

ดังนั้น สิ่งที่เหมาะสมที่สุดก็คือ การสนับสนุนและส่งเสริมในการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ที่กล่าวมานั้น ควรให้เกิดขึ้นภายในหน่วยงานสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการวางแผนการบริหารงานในอนาคตได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มีการบริหารงานบุคคลให้ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน มีการบริหารการวางแผนด้วยความเที่ยงธรรม ปราศจากอคติ เมื่อผู้บริหารใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ผู้บริหารงานและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะมีความเข้าใจที่ดี อันก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ก่อให้เกิดการบริหารงาน และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๒๓} สัมภาษณ์ น้อมจิตร ไชแสง, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

๔.๓ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ สามารถสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ พบว่า การที่ได้นำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการประยุกต์ใช้ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ด้านเมตตา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ด้านกรุณา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ด้านมุทิตา คือ ผู้บริหารเอาใจใส่ ช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ครูผู้สอน และบุคลากรในสถานศึกษา ด้านอุเบกขา คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครูผู้สอนทุกคน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อันประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายที่สำคัญอันดับหนึ่ง คือ การแนะนำความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้กับทุกฝ่าย และหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องทำ คือ ชี้นำหน่วยงานสถานศึกษาให้มุ่งไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ สรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การจัดหาพัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนาสนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงหลักการในการบริหารงานบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการ และขอบข่ายในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง มีการกำหนดตำแหน่งสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รักษาระเบียบวินัยข้าราชการ และการออกจากราชการต้องมีระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงานบุคคล

ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์รวมถึงการ จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้าง ขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางใน การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้ กระบวนการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกัน ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถ ยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยวิธีวิทยาการแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ในครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

๕.๑.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .14) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .14) รองลงมา คือ การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .13) และด้าน

การบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = .๒๕) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และตามบริบทของสถานศึกษา ด้วยความปรารถนาดีเสมอ ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = .๗๘) รองลงมา คือ มีความปรารถนาดีในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D. = .๗๗) และมีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๗๘) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = .๔๘)

๕.๑.๒.๒ ด้านการบริหารงบประมาณหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๔) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ด้วยความยุติธรรม ($\bar{X} = ๔.๓๔$, S.D. = .๕๕) รองลงมา คือ การส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = .๗๙) และการส่งเสริม การขอจัดตั้ง จัดสรร และโอนเงินงบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = ๔.๑๔$, S.D. = .๕๕) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = .๘๔)

๕.๑.๒.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = ๔.๓๖$, S.D. = .๕๗) รองลงมา คือ สถานศึกษามีมาตรการในการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย มีการดำเนินการให้ความรู้ ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ ตามควรแก่กรณีอย่างสม่ำเสมอ โดยวางตัวเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๔.๓๐$, S.D. = .๗๙) และการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วย การเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้ได้รับความเป็นธรรม

จากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = ๔.๑๗$, $S.D. = .๗๙$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน ($\bar{X} = ๓.๕๐$, $S.D. = .๕๐$)

๕.๑.๒.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$, $S.D. = .๒๕$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง ($\bar{X} = ๔.๐๗$, $S.D. = .๗๐$) รองลงมา คือ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษา และส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้งานสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, $S.D. = .๗๒$) และการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส ($\bar{X} = ๔.๐๖$, $S.D. = .๘๑$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาร่วมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๒$, $S.D. = .๖๒$)

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำแนกตาม
สถานภาพ มีดังนี้

๕.๑.๓.๑ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๓.๒ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การ บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตาม หลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการบริหารงาน วิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๓.๓ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๕ ปีลงมา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๐$, $S.D. = .๑๓$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหาร

งบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = .๒๓) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๑$, S.D. = .๒๐) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = .๒๖)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๑๓) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = .๒๓) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D. = .๒๔) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๐๓$, S.D. = .๒๔) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D. = .๒๕)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D. = .๑๓) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๒๒) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = .๒๕) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๓$, S.D. = .๑๙) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = .๒๑)

๕.๑.๔ แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๕.๑.๔.๑ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ๑) ผู้บริหารควรส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง แนะนำและช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ร้อยละ ๒๓.๐๒) ๒) ผู้บริหารควรมีความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงานทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติ (ร้อยละ ๑๗.๙๘) และ ๓) สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง และเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน (ร้อยละ ๑๕.๑๐) ตามลำดับ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการได้ การบริหารงานที่ดีจะต้องมีความรัก ความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา การบริหารงานด้วยความเมตตาธรรมก็จะทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข และเป็นที่น่ายินดี เป็นที่ยอมรับกันมาก เพราะหลักเมตตา คือ การมีความรัก ความ

ปรารถนาดีอยากให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา โดยการให้คำปรึกษาเรื่องของการปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามาโดยตลอด และมีความจริงใจต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอีกด้วย การบริหารงานของท่านผู้บริหาร ท่านให้ความรักกับครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงกรรมการการศึกษาทุกท่าน โดยมีการประชุมครั้งใด ท่านผู้บริหารท่านก็จะให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมรับรู้และตัดสินใจด้วยเสมอ ท่านให้เกียรติและเอาใจใส่ในการบริหารงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรรมการเลขานุการสถานศึกษา การบริหารงานนั้นได้มีการนำหลักของพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยได้ให้ปรารถนาดี ความเอาใจใส่ ความเป็นธรรม และที่สำคัญท่านผู้บริหารมีการเสียสละอย่างปราศจากการเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์ของสถานศึกษา ท่านผู้บริหารก็ได้อบรมนักเรียนด้วยตัวท่านเองทุกวัน ในช่วงเช้าก็สอนนักเรียนที่หน้าเสาธงก่อนเข้าห้องเรียน โดยท่านผู้บริหารท่านได้จัด Home Room นักเรียนทุกวัน

๕.๑.๔.๒ ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ๑) ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรมเสมอ (ร้อยละ ๓๒.๓๒) ๒) ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม (ร้อยละ ๒๕.๒๕) และ ๓) ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ (ร้อยละ ๑๗.๑๗) ตามลำดับ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น หากมีครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนมีเรื่องเดือดร้อน ผู้บริหารท่านก็จะหาแนวทางในการช่วยแก้ปัญหา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม หาทางออกที่เหมาะสมให้ ควรบริหารงานโดยได้มีการช่วยเหลือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยความสงสาร และให้คำปรึกษาที่ดีเสมอ ควรวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความยุติธรรม และสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานด้วยความทุ่มเทเสียสละ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน การบัญชี และพัสดุของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ด้วยความเป็นธรรมเสมอ ผู้บริหารควรยอมรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา และช่วยแนะนำให้คำปรึกษาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายต่าง ๆ ของสถานศึกษา

๕.๑.๔.๓ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ๑) ผู้บริหารควรยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน (ร้อยละ ๓๘.๐๐) ๒) ผู้บริหารควรวางใจเป็นกลางต่อสภาวะอันไม่น่าพอใจของคน

อื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษา (ร้อยละ ๒๒.๐๐) และ ๓) ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน (ร้อยละ ๑๘.๐๐) ตามลำดับ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและนักเรียน ท่านไม่เคยแสดงความอิจฉาริษยาเมื่อผู้อื่นได้เลื่อนตำแหน่ง มีแต่คอยแสดงความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี และเมื่อนักเรียนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แล้วได้รับรางวัลท่านก็ปลื้มปิติกับนักเรียนไปด้วย ครูผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน ผู้บริหารควรเสริมสร้างวินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหารควรไว้วางใจเป็นกลางต่อสถานะอันไม่น่าพอใจของคนอื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษา และให้การยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน

๕.๑.๔.๔ ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า ๑) ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ (ร้อยละ ๓๒.๕๘) ๒) สถานศึกษาควรมีช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง (ร้อยละ ๒๒.๐๙) และ ๓) ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ ๒๐.๙๓) ตามลำดับ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ นั้น ผู้บริหารควรจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ ควรมีการอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง ควรให้บริการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความวางใจเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม ควรให้การ

ส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน และการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ และมีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามา ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ

จากปัญหา อุปสรรคที่พบ และแนวทางในการส่งเสริม ในการบูรณาการ ประยุกต์ใช้ หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ควรคำนึงถึงหลักพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ทั้ง ๔ ด้านนี้สามารถนำมาประยุกต์ ใช้เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของหน่วยงานสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่มี ความสำคัญ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา ทุกคนที่อยู่ในองค์การ ของท่านล้วนมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านคุณวุฒิ และวัยวุฒิ รวมไปถึงการทำงานที่แตกต่างกัน แต่สิ่ง หนึ่งซึ่งผู้บริหารและข้าราชการครู ทุกคนต่างคาดหวังไว้ก็คือ การได้บริหารงานในองค์การที่ดี และมี หลักในการบริหารร่วมกันเป็นแบบอย่างผู้นำในสถานศึกษา ซึ่งสิ่งนี้อาจเกิดขึ้นได้หากผู้บริหาร สถานศึกษาขาดการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปบูรณาการใช้จริงในการบริหารงาน ดังนั้น สิ่งที่เหมาะสม ที่สุดก็คือ การสนับสนุน และส่งเสริมในการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ที่กล่าวมานั้นควรให้เกิดขึ้น ภายในหน่วยงานสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการวางแผนการบริหารงานในอนาคตได้ สอดคล้องกับการศึกษายุค ๔.๐ หรือ การเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มีการบริหารงานบุคลากรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการ ปฏิบัติงานอย่างเท่า เทียมกัน มีการบริหารงาน ในการวางแผนด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ และมีการบริหารงาน โดยยึดหลักการ และความถูกต้องในการบริหารงาน เมื่อผู้บริหาร ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ผู้บริหาร งาน และผู้ร่วมงานจะมีความเข้าใจที่ดีอันก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ก่อให้เกิดการ บริหารงาน และทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีเมตตา คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ไม่สร้างความแตกแยก ช่วยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงาน มีความ เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน กรุณา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนัก สร้างจิตสำนึกการให้ การช่วยเหลืองานแก่ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ชุมชน สังคม อย่างจริงจัง จริงใจ ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ให้กำลังใจต่อเพื่อนร่วมงานด้วยใจบริสุทธิ์ และยุติธรรม มุทิตา คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ไม่พูดจาว่ำร้ายให้ผู้อื่นเสียหาย และอุเบกขา คือผู้บริหาร สถานศึกษาประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเอง

ตามศักยภาพ ไม่มีอคติต่อเพื่อนร่วมงาน วางตัวเป็นกลาง ควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา มีเหตุผล ถูกต้องและเที่ยงธรรมไม่เอนเอียง ให้ความยุติธรรมแก่ผู้ได้บังคับบัญชาเท่าๆ กันทุกคน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งของตนและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ในขณะเดียวกันนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องนำเอาหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านอุเบกขา มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพราะด้านอุเบกขา เป็นหลักสำคัญที่สุดในการบริหารงานในองค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เพื่อปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานทุกคนเสมอภาคกัน ด้วยความยุติธรรม อีกอย่างหนึ่ง ผู้บริหารต้องรู้เท่าทันของผู้ร่วมงานทุกคน และในบางสถานการณ์ จำเป็นต้องวางเฉยเป็นกลางอย่างรู้เท่าทัน ดังนั้น เพื่อให้สามารถครองใจคนในการปฏิบัติงานใด ๆ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาอย่างครบถ้วน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๕.๑.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การสร้างเครือข่ายและการบริการทางวิชาการสถานศึกษาให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐานบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน การตรวจสอบติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การวางแผนพัสดุ การ

จัดหาวัสดุ การควบคุมดูแล และพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวิเคราะห์วางแผนอัตรากำลัง การประเมินผลการปฏิบัติงาน การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การออกจากราชการ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบ มีการส่งเสริมพัฒนาสนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการบริหาร การศึกษาในสถานศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และนโยบายของสถานศึกษาใด ๆ ก็ตามจะ ขึ้นอยู่กับการบริหารทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึง หลักการในการบริหารงานบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักการ และขอช่วยในการบริหารงาน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรโดยตรง ตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง มีการกำหนดตำแหน่ง สรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ รักษาระเบียบวินัยข้าราชการ และการออกจากราชการต้องมีระบบการบริหารจัดการงานบุคคลที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหามูลึกกร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้กระบวนการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทาง

การศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ คือ กระบวนการบริหารงาน เกี่ยวกับการวางแผนจัดระบบการบริหาร การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การดำเนินงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล ข่าวสาร ประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ดูแลอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์รวมถึงการ จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง ๔ ด้าน ในสถานศึกษา เพื่อให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาด้วยการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาบูรณาการ โดยเริ่มจากผู้บริหารมีความปรารถนาดี ต่อบุคลากรอย่างจริงใจ ให้การช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาบุคลากร สร้างความรัก ความศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารและสถานศึกษา สร้าง ขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรด้วยการชื่นชมยินดีในความสำเร็จของบุคลากร และมีใจ ที่เป็นกลางใน การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรทุกฝ่าย และรักษาระเบียบวินัยในการบริหารงาน จะทำให้ กระบวนการบริหารงานทั่วไป ในสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมาย บุคลากรเกิดการร่วมแรงร่วมใจกัน ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สามารถร่วมกันพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และสถานศึกษาสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถ ยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และมีชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอประเด็น ที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการ บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนมีการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาประยุกต์หรือบูรณาการใช้ให้การปฏิบัติงาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการปฏิบัติในด้านการ บริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ สูงกว่าทุกด้าน โดยเฉพาะการให้บริการด้านอาคารสถานที่

ของสถานศึกษาและชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนอยู่อย่างสม่ำเสมอ และมีการอำนวยความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานไว้ให้อย่างครบถ้วนอยู่เสมอ และมีการอำนวยความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานไว้ให้อย่างครบถ้วนอยู่เสมอ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานวางแผนงาน โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงามอยู่อย่างสม่ำเสมอ และด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ มีการปฏิบัติในระดับรองลงมา โดยที่มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการ สอดคล้องกับการพัฒนาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยความยินดี แนะนำให้คำปรึกษาด้วยความที่สุภาพ ใช้วาจาอ่อนหวาน และปฏิบัติตามวาจาที่ได้ให้ไว้ต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษาเสมอ รวมทั้งมีความรับผิดชอบ เสียสละ แบ่งปันด้วยใจที่อบอ้อมอารี ช่วยเหลือในโอกาสอันควรอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ให้การช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน วางแผนหลักสูตรอยู่เสมอ และยังมีการสนับสนุนงบประมาณให้บุคลากรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ เช่น เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ จัดกิจกรรมให้บุคลากรไปศึกษาดูงาน สถานศึกษายังมีนโยบายมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า^{๑)} การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒ โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน)**^{๒)} ทรงเรียบเรียงหนังสือชุดธรรมะ ตอนที่ว่าด้วยพรหมวิหาร ๔ สามารถสรุปความได้ว่า พรหมวิหาร ๔ เป็นคุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม คือผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ เป็นธรรมเป็นที่อยู่ซึ่งมีทั้งความดีและความสุข โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ ดังนี้ ขั้นแรกให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลแผ่ออกไปในสัตว์บุคคลทั้งหลาย คือ เมตตา ซึ่งมีอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้นเมื่อได้เห็นหรือได้ยินหรือได้คิดว่าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ปฏิบัติช่วยบำบัดทุกข์ให้ คือ กรุณา ซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์ จากนั้น

^{๑)} พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์), “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

^{๒)} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน), *รวมธรรมะ*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๕ – ๑๙๖.

ครั้งนี้ได้เห็นเขามีความสุข ไม่ทุกข์ ก็พลอยยินดีบันเทิงใจ คือ มุทิตา ซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจควรจะทำต่อไป ก็อุเบกขา คือ อยู่วิเศษ ๆ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด และการบูรณาการตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านอุเบกขา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้เพราะว่า ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง ครูผู้สอนหลายท่านได้ระบุไว้ชัดเจนในแบบสอบถามว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยมีความเป็นธรรม ยังเลือกที่ชอบมากกว่าซึ่งอยู่ ให้ความสำคัญแก่เด็กนักเรียนได้อย่างไม่ทั่วถึง และผู้วิจัยก็ได้ลองสัมภาษณ์นักเรียนเป็นบางราย นักเรียนหลายคนก็ได้ให้สัมภาษณ์ว่าคุณครูผู้สอนให้ความสำคัญแก่เด็กนักเรียนได้อย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)** ได้กล่าวถึง หลักอุเบกขา ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ นักปกครองหรือผู้บริหาร^๓ ไว้ว่า หลักอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความสำเร็จของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐพัทธ์ หินไชยศรี** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู ภาคราชการโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า^๔ ๑) การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูภาควรรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมุทิตารองลงมาคือ ด้านกรุณา ด้านเมตตาและลำดับสุดท้ายคือ ด้านอุเบกขา ๒) ครูโรงเรียนศรีวิกรม์และครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารแตกต่างกัน โดยครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สูงกว่าครูโรงเรียนศรีวิกรม์ จาก

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๑.

^๔ ณัฐพัทธ์ หินไชยศรี, “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู ภาคราชการโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๗), หน้า ก.

ข้อเสนอแนะการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ นี้จำเป็นต้องมีประจำอยู่ในจิตใจของทุกคน จึงจะสร้างความสุข ความปลอดภัยให้กับเพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง หากขาดหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านอุเบกขา ข้อนี้แล้วจะเป็นอันตรายต่อทุก ๆ คน

ส่วนการไม่ใช้คำพูดประชดประชันผู้ร่วมงานในที่ประชุมของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังคงมีการประพฤติปฏิบัติอยู่บ้างนั้นแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดที่นำเอาอำนาจเป็นเครื่องมือในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยเชื่อว่าถ้าปราศจากพลังอำนาจหรืออิทธิพลแล้ว จะไม่สามารถปรุงแต่งพฤติกรรมคนหรือครองใจคนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธารักใคร่ชนะใจผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **Welsch, Glenn A.**^๕ กล่าวไว้ว่า ความล้มเหลวนั้นเกิดจากการไม่มีแนวทางการบริหารที่ดี ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษายังต้องการที่จะทำงานให้สำเร็จจะต้องคำนึงถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลแต่ละคนในที่ทำงาน สร้างบรรยากาศที่ดีนำทำงานขึ้นในหน่วยงานและรู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองให้ได้ แม้ยามที่มีปัญหาขัดแย้งในระหว่างการประชุมทำนองเดียวกัน

๕.๒.๒ การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการนำหลักพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งสูง หรือตำแหน่งต่ำ ย่อมมีความรู้ความสามารถในการบริหารหรือบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ที่ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การปฏิบัติงานของผู้บริหารในสถานศึกษามีระเบียบในการปฏิบัติงานที่ดี จึงทำให้เป็นยอมรับของผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาบุญญวิทย์ ปญญาวุฑโฒ (อ่อนดี)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษาทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านเมตตาอยู่ในระดับมาก ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา ตามลำดับ แนวทางการบริหารงาน

^๕ Welsch, Glenn A, **Budgeting: Profit, Planning and Control.** [Japan: Prentice – Hall, 1957], pp. 46.

^๖ พระมหาบุญญวิทย์ ปญญาวุฑโฒ (อ่อนดี), “การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ก.

บุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีเมตตาที่เป็น การแสดงถึงความรักความปรารถนาดีต่อบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง, ด้านกรุณา ผู้บริหารควรให้ความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน, ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีทัศนคติที่ดีต่อบุคลากร ยินดีในความสำเร็จของบุคลากรอย่างจริงใจ และด้านอุpekขา ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางในทุก ๆ สถานการณ์ สอบถามถึงความจริงจากหลายๆฝ่ายก่อนตัดสินว่าฝ่ายนั้นถูกหรือผิด และสอดคล้องกับ **ทิพยาพัศ คลังแสง** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการ สถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า “ระดับความคิดเห็นของการ บริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๔.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปน้อย พบว่า พนักงานครูเทศบาลมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานด้านมุทิตาและอุpekขา อยู่ใน ระดับมาก ๔.๑๒ รองลงมาคือด้านกรุณา อยู่ในระดับมาก ๔.๐๓ และด้านเมตตา อยู่ในระดับ ๓.๙๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ และด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหม วิหาร ๔ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ใช้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และใช้คุณวุฒิทางการศึกษามาใช้ในการพัฒนาแตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **Nyanatiloka**^๙ ได้กล่าวไว้ในผลงาน **Buddhist Dictionary : Manual of Buddhist Terms and Doctrines** ว่า หลักธรรมข้อนี้มีไว้สำหรับการบริหารจัดการหรือการ ปกครององค์กรหรือหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานไหนหรือองค์กรไหนก็ตาม เมื่อมีการดำเนินการ บริหารการจัดการแล้วย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องนำหลักการหรือหลักธรรมนี้ไปปรับประยุกต์ใช้เพราะ

^๙ ทิพยาพัศ คลังแสง, “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

^๙ Nyanatiloka. **Buddhist Dictionary : Manual of Buddhist Terms and Doctrines Fourth Revised Edition**, [Sri Lanka: Buddhist Publication Society 1988], pp. 52 – 62.

ถือว่าเป็นหลักธรรมสำคัญสำหรับการจัดองค์กรทางด้านจิตใจกล่าวคือ การกระทำของผู้บริหารจะสามารถยึดโยงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ กรณ มุทิตา และอุเบกขานี้เท่านั้น

จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการปรับตำแหน่ง หรือเลื่อนตำแหน่งต่าง ๆ และการดำรงตำแหน่ง ตามระดับการศึกษา เป็นเพราะว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงาน อาจเป็นเพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง และเกิดกระบวนการเรียนรู้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง พบเห็นปัญหาอุปสรรค และแก้ปัญหาพัฒนางานด้วยตนเองจนก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์หรือเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า “ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนกำลัง บุคคล ส่วนด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบำรุงรักษาบุคลากรตามลำดับ และการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารควรเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของบุคลากรให้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ควรพิจารณาจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม ต่อหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานบริหารบุคลากร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงานในการพัฒนาบุคลากรเพื่อผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงของการพัฒนาบุคลากร และควรวางแผนบุคลากรด้วยความเป็นธรรม ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทุก ๆ ด้าน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระ**

๔ พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ), “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก.

เส็ง ปภสฺสโร (วงษ์พันธุ์เสือ)^{๑๐} ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาวิจัยได้แนวทางในการส่งเสริมที่ใช้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) สถานศึกษา ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

๒) สถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาศักยภาพในตัวบุคคลนั้น ๆ ร่วมกันอย่างทั่วถึง

๓) ผู้บริหารควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีความเมตตาอารีต่อบุคลากรในสำนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

๔) ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษา ในแต่ละด้านให้มีการปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้น และหาแนวทางปรับปรุงด้านที่มีการนำไปใช้ต่ำกว่าด้านอื่นให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานด้านการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

๑) ควรนำผลการศึกษาวิจัย ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน เป็นข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

^{๑๐} พระเส็ง ปภสฺสโร (วงษ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑-๒.

๒) ควรนำผลการศึกษาวิจัย ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำการปฏิบัติงาน ด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาเป็นอย่างดี ด้วยความยุติธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะ ดังนี้

๑) ควรทำการศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

๒) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

๓) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุค ๔.๐ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กมล ฉายาวัดนะ. การบริหารการศึกษาคนและงานด้วยวิธีการของพระพุทธเจ้า ฉบับปรับปรุง.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพชรประกาย จำกัด, ๒๕๕๔.

กระทรวงศึกษาธิการ. กระทรวงศึกษาธิการกับการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๒.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

_____. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖.

_____. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๕๓.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓ พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ., ๒๕๕๓.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ**. กรุงเทพมหานคร: ปิสิกส์เอนอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.

นิตย สัมมาพันธ์. **การบริหารเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุริยาสาน์, ๒๕๕๔.

ปัญญานันท์ภิกขุ (ปิ่น ปญฺญานนฺโท). **หน้าที่ของคน (ฉบับสมบูรณ์)**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๑.

ประยุทธ์ หลงสมบูรณ์. **พจนานุกรม มคอ – ไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖.

ผ่องพรรณ ตรียมงคล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. **การออกแบบการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕.

พิสนุ พงศ์ศรี. **วิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เทียมฝ่ายการพิมพ์, ๒๕๔๙.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: ดุสิต กราฟิค ดีไซน์, ๒๕๔๖.

พระมหาจุฑิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). **คนสำราญงานสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร). **โพธิธรรมที่ป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕.

พะยอม วงศ์สารศรี. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒.

พุทธทาสภิกขุ. **ธรรมทัศน์ของพุทธทาสอยู่อย่างพุทธ**. เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๔.

ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ ไทวณะบุตร. **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

ราชบัณฑิตสถาน. **พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๔.

รุ่ง แก้วแดง. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๔.

สมคิด บางโม. **การบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๔.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน). **รวมธรรมะ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน, ๒๕๔๓.

สมเดช สีแสง. **คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ**. ชัยนาท: อมรการพิมพ์, ๒๕๔๔.

สิน พันธุ์พินิจ. **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจุฬนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุรัฐ ศิลปะอนันต์. **นักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ.๒๕๕๓**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ), ๒๕๔๕.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. **การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อคุณภาพการศึกษา เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **การวิจัยการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖.

เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๕.

อุทัย บุญประเสริฐ. **เทคนิคการบริหาร สำหรับนักบริหารมืออาชีพ เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บ. วีพริ้นท์ (๑๙๙๑) จำกัด, ๒๕๕๓.

(๒) **ดุชนิพนธ์/วิทยานิพนธ์:**

ณัชชา อมราภรณ์. “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ณัฐพัสส์ หินไชยศรี. “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๗.

ดาวรุ่ง สวัสดิ์รักษ์. “ผู้บริหารกับการจัดการทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสุรชัย ปนณภาโร (สารสิน). “การบริหารการจัดการโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

ทิพยาพัศ คลังแสง. “การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

นิคม แก้วสา. “การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนบ้านเพชรละคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๘.

บุญจันทร์ จันทรเจียม. “การบริหารสถานศึกษาแบบกระจายอำนาจของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๘.

บุญส่ง เจริญศรี. “การศึกษาการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของรองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต ๑ - ๗”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนครราชสีมา, ๒๕๕๐.

ปกรณกฤษ อินทร์มงคล. “ความพร้อมของข้าราชการครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๐.

พระครูศรีปริยัติโพธิคุณ (สมควร หนตาจาโร). “การบริหารการศึกษากับประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษา ในเขตอำเภอยางตลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๕.

พระจักรพันธ์ ปญญาธโร (แช่เตียว). “การบริหารการเรียนการสอนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระขวลิต ธีธมโม (ชัยสุวรรณ). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระมหาจีระศักดิ์ จิรสโก. “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาบุญญวัฒน์ ปญญาวุฑโฒ (อ่อนดี). “การศึกษาการบริหารงานบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสุเทพ สุภาจาโร (บุญหยง). “การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.

พระมหาสุรชัย ปนณภาโร (สารสิน). “การบริหารการจัดการโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: โรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาสมภาร สารทโร (วรรณพราหมณ์). “การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระเส็ง ปภสฺสโร (วงศ์พันธุ์เสือ), “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระอดิศักดิ์ สารท (เดือนสั้นเทียะ). “การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔ โรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระอธิการบุญมี ปณฺญาสาโร (วิละพา). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในโรงเรียน มัธยมศึกษานครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พิชญากร ดินิโส. “พฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๕๔.

พุทธา โพธิ์มะฮาด. “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๘.

มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับ มัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. “การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๕.

ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. “การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

เสรี พุทธรพูน. “การบริหารงานโดยใช้นักเรียนเป็นฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖.

อุบล เพียรพิทักษ์. “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๕๘.

(๓) บทความ:

สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว. “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. **วารสารสถาบันวิจัยฟิลิปปินส์**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑๑๒.

ธีระศักดิ์ บึงมูม. “การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙): ๑๙.

วรภาส ประสมสุข. “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”. **วารสารศึกษาศาสตร์**. ปีที่ ๑๘. ฉบับที่ ๒. (พฤศจิกายน ๒๕๔๙ – มีนาคม ๒๕๕๐): ๘๐.

(๔) รายงานวิจัย:

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”. **ฐานข้อมูลวิจัยทางการศึกษา**. สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, ๒๕๕๗.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

พระมหาสมัย ผาสุโก. “พุทธศาสนากับการบริหารการศึกษา”. **เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน**, ๒๕๕๖, (อัดสำเนา).

ทำเนียบบุคลากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต ๒, ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑, (อัดสำเนา).

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

กระทรวงศึกษาธิการ. “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐”. **ราชกิจจานุเบกษา** ๑๒๔. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lertchaimaster.com/forum/index.php?topic=829.0> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

คณะอง วิ่งฝายแก้ว. **รัฐศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.vitheeabuddha.com> [๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

ลูเธอร์ กุลิก (Luther Gulick). **หลักการและแนวคิดของ POSDCoRB**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://adisony.blogspot.com/2012/10/luther-gulick.html> [๙ สิงหาคม ๒๕๖๑].

(๗) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ จุมทอง นาสถิตย์, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนนาค้อวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ดร.วิโรจน์ ค้อไผ่, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ ธนาตุล พาลี, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ น้อมจิตร ไชแสง, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พิจิตร ชินมาตร, ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนสามัคคีราษฎร์บำรุง, อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ พิพัฒน์ ปารมีชัย, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนสามัคคีราษฎร์บำรุง, อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ เฟื่องฟ้า ภูคาบเพ็ชร, รองผู้อำนวยการโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ มะลิจันทร์ บัณฑิต, ผู้อำนวยการโรงเรียนพินิจราษฎร์บำรุง, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุนทรา กุลาสา, ผู้อำนวยการโรงเรียนนาค้อวิทยาคม, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สวัสดิ์ เวียงอินทร์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม, อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุมาลี หอมพิกุล, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองกุ้งศรีวิทยาคม, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ สุรเชษฐ์ พลเย็น, รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อนันต์ ทิพย์อาสน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อุบลรัตน์ ประชานิติกุล, หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนโคกค่ายโคกใหญ่วิทยา, อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์ อุมพร นามบุรี, ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนชุมชนกุดโดนวิทยา, อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Donal S. Lopez. **The Encyclopedai of Buddhism**. Carifoornia U.S.A: Mcmillan, 2001.

Gulick L. and Urwick J. **Papers on the Science of Administration**. New York: Institute of Public Administration, 1973.

Nyanatiloka. **Buddhist Dictionary: Manual of Buddhist Terms and Doctrines Fourth Revised Edition**. Sri Lanka: Buddhist Publication Society, 1988.

Welsch, Glenn A. **Budgeting: Profit, Planning and Control**. Japan: Prentice – Hall, 1957.

William Ouchi. **Organization and Management**. Eaglewood Cliffs: Prentice Hill, 1971.

(II) Articles:

Peterson. K.D. “Vision and problem finding in principals work: Values and cognition in Administration”. **Joumal of Education**. 63 (1), 2003.

(III) Report of the Research:

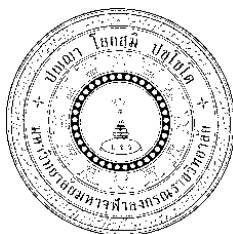
Eileen Goode. “Site – Based Management in Public Education: A Challenge for Critical Pragmatism”. **Dissertation Abstracts International**, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

๑. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒
๓. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open - ended)

๒. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

๓. ข้อมูลที่ได้จากท่านในครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่าน โดยจะนำผลมาใช้ในการวิจัยเท่านั้น

๔. การตอบแบบสอบถามของท่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จ

พระใบฎิการณกิจ นริสโร (เทือกทอง)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ : แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามการดำเนินงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน

การบริหารงานวิชาการ จำนวน ๑๐ ข้อ

การบริหารงานงบประมาณ จำนวน ๑๐ ข้อ

การบริหารงานบุคคล จำนวน ๑๐ ข้อ

การบริหารงานทั่วไป จำนวน ๑๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ : แบบคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาจำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๑ : สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ☐ หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริง เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

๑. ตำแหน่งหน้าที่

- ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ)
☐ ครูผู้สอน

๒. ระดับการศึกษา

- ☐ ระดับปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. ประสบการณ์การทำงาน

- ☐ ระยะ ๕ ปีลงมา
☐ ระยะ ๖ - ๑๐ ปี
☐ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพียงช่องเดียว
 ซึ่งในแต่ละช่องมีระดับการปฏิบัติ ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
 ๓ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
 ๑ หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔		๕	๔	๓	๒	๑
๑	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความปรารถนาดีที่มีต่อองค์กร					
๒	การพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และตามความต้องการของสถานศึกษา ด้วยความทุ่มเทเสียสละ					
๓	การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และตามบริบทของสถานศึกษา ด้วยความปรารถนาดีเสมอ					
๔	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
๕	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ ด้วยความทุ่มเทเสียสละ					
๖	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการวัดผล ประเมินผลที่หลากหลาย และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นกลาง และเที่ยงตรงเสมอ					
๗	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยความเที่ยงตรงโปร่งใส					
๘	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	การศึกษา ด้วยความยินดี เที่ยงตรงโปร่งใสอย่าง สม่ำเสมอ					
๙	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ					
๑๐	บริหารงานให้ได้รับความเป็นธรรม ต่อบุคคล องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในรูปแบบเครือข่าย ด้วยความเป็นธรรม อย่าง เท่าเทียมกันเสมอ					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔		๕	๔	๓	๒	๑
๑	การส่งเสริม การขอจัดตั้ง จัดสรร และโอนเงิน งบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา					
๒	การวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ/ กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย ด้วยความ ยุติธรรม					
๓	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการบริหาร การเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วยความเป็นธรรม เสมอ					
๔	การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้ งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเท เสียสละ					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๕	การส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบ การใช้งบประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและ โปร่งใส					
๖	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือแนะนำการ ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษาเป็น อย่างดี ด้วยความยุติธรรม					
๗	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ ใน การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณแก่สถานศึกษา และมีความยินดีต่อผู้ปฏิบัติงาน ด้วยความยุติธรรม					
๘	การส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมา ใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ					
๙	จัดทำเอกสารการรายงานผลการดำเนินงานทางด้าน งบประมาณประจำปีอย่างเป็นระบบ ด้วยความเที่ยงตรง โปร่งใส					
๑๐	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมินความ เสี่ยงด้านการเงิน การบัญชี และพัสดุของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เสมอ					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔		๕	๔	๓	๒	๑
๑	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบาย สภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา ด้วยความเสียสละ					
๒	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน					

๓	การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน รวมทั้งการออกจาก ราชการของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกต้องตาม ระเบียบ โปรงใส ตรวจสอบได้ ด้วยความรักความเมตตา					
๔	การจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อ เป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุก กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมี ความสุขกับการทำงาน					
๕	สถานศึกษามีมาตรการในการเสริมสร้างและการป้องกัน การกระทำผิดวินัย มีการดำเนินการให้ความรู้ ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ ตามควรแก่กรณีอย่าง สม่ำเสมอ โดยวางตัวเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรมอยู่ อย่างสม่ำเสมอ					
๖	สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ เพื่อดำเนินการสอบสวนให้得其ความจริง และความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า เมื่อมีกรณีอันมีมูลที่ กล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษากระทำความผิดวินัย					
๗	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วย การเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้ได้รับความเป็นธรรม จากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน					
๘	การเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุก กลุ่มเป้าหมาย					
๙	การวางใจเป็นกลางต่อสถานะอันไม่น่าพอใจของคนอื่น หรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานใน สถานศึกษา					
๑๐	การยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการ ปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงาน อย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔		๕	๔	๓	๒	๑
๑	จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้งานสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเท เสียสละ					
๒	มีการอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง					
๓	ช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง					
๔	ให้บริการการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
๕	ให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา					
๖	สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความวางใจเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม					
๗	การส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน					
๘	การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็น อย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส					
๙	ให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	สภาพการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑๐	มีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการ ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความ ร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่าง เท่าเทียมกันเสมอ					

ตอนที่ ๓ : แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

คำชี้แจง : ขอความกรุณาจากท่านให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำนวน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการบริหารงบประมาณ มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการบริหารงานบุคคล มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา

.....

.....

.....

.....

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนา

.....

.....

.....

ขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

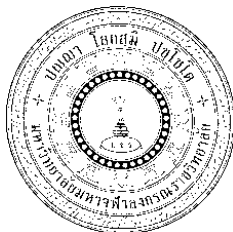
พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง)

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

๑. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำนวน ๔ ด้าน อย่างไร และบูรณา
การใช้ในสถานศึกษาของท่านอย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต ๒

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ : สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อมูลและเขียนเครื่องหมาย (□) ลงใน □ หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริง
 เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูล (จดบันทึก, บันทึกเสียง)

วันสัมภาษณ์

เวลาสัมภาษณ์

สถานที่

๑. ตำแหน่งหน้าที่

- ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ)
☐ ครูผู้สอน

๒. ระดับการศึกษา

- ☐ ระดับปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. ประสบการณ์การทำงาน

- ☐ ระยะ ๕ ปีลงมา
☐ ระยะ ๖ - ๑๐ ปี
☐ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : ท่านมีแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒ จำนวน ๔ ด้าน อย่างไร
และบูรณาการใช้ในสถานศึกษาของท่านอย่างไรบ้าง

๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔

๑.๑ ด้านเมตตา (ความปรารถนาดี).....

.....

.....

๑.๒ ด้านกรุณา (ความสงสาร).....

.....

.....

๑.๓ ด้านมุทิตา (ความพลอยยินดี).....

.....

.....

๑.๔ ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง).....

.....

.....

๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔

๒.๑ ด้านเมตตา (ความปรารถนาดี).....

.....

.....

๒.๒ ด้านกรุณา (ความสงสาร).....

.....

.....

๒.๓ ด้านมุทิตา (ความพลอยยินดี).....

.....

.....

๒.๔ ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง).....

๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

๓.๑ ด้านเมตตา (ความปรารถนาดี).....

๓.๒ ด้านกรุณา (ความสงสาร).....

๓.๓ ด้านมุทิตา (ความพลอยยินดี).....

๓.๔ ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง).....

๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔

๔.๑ ด้านเมตตา (ความปรารถนาดี).....

๔.๒ ด้านกรุณา (ความสงสาร).....

๔.๓ ด้านมูทิตา (ความพลอยยินดี).....

.....

.....

๔.๔ ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง).....

.....

.....

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

- ๑. พระครูสโธธานเขตคณารักษ์, ดร. (ด้านการบริหาร)**

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy),
รป.ม. (บริหารรัฐกิจ), Ph.D. (Social Science),
ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
- ๒. ดร.สังวาลย์ เพ็ญยระ (ด้านการบริหารสถานศึกษา)**

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎฐิ
บัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

วุฒิการศึกษา คบ. (สังคมศึกษา), ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา),
ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
- ๓. ผศ. ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์ (ด้านการวิจัยหรือการวัดแบบประเมินผล)**

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

วุฒิการศึกษา ศษ.บ. (ประถมศึกษา), คม. (การประถมศึกษา),
Ed.D. (Research Study)

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
- ๔. พระครูสุธีคัมภีรญาณ, วิ., ผศ. ดร. (ด้านพระพุทธศาสนา)**

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต/ดุขฎฐิ
บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

วุฒิการศึกษา ป.ธ. ๖, พธ.บ. (ภาษาไทย),
M.A. (Linguistic),
M.A. (Pali & Buddhist Studies),
Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
๕. ผศ. ดร.ประยูร แสงใส	(ด้านภาษา)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
วุฒิการศึกษา	พธ.บ. (การสอนสังคมศึกษา), M.A. (Education), Ph.D. (Education)
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศร ๖๑๓๒.๑/๖ ๔๖

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

นมัสการ พระครูสโมธานเขตคณารักษ์,ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสฺสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาศาสนา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
ร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

Jim Fowler

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ทรงกรม
- ๗๕๖๖ สอน ก.ล.ว.
วิบูลย์ ๒๕๖๖
๖ ก.๑.๖๕๖๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ดร.สังวาล เพี้ยยุระ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
ร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

13 กย 61

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

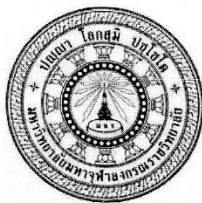
ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ ว ๔๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.รัชณี จรุงศิริวัฒน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

6 ne - 6

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๔๖

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระครูสุธีศัมปโน, ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความ
ร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

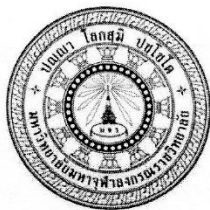
ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศร ๖๑๓๒.๑/ ๖ ๕๖

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณนกิง นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสิ่งห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงขอความร่วมมือท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
 อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ตามเครื่องใช้แล้ว
มีของเก่าๆ แล้ว สิบปี
แล้ว รื้อมา

(พระโสม)
รองอธิการบดี

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

ໂທ. ໐໙໔ ໒໒໔ ໐໙໙໖

ภาคผนวก จ

ผลการหาค่า (IOC: Index of Consistency)

ตารางค่าเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)

เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม									
๑	ตำแหน่งหน้าที่ - ผู้บริหารสถานศึกษา - ครูผู้สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๒	ระดับการศึกษา - ปริญญาตรี - สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้
๓	ประสบการณ์การทำงาน - ระยะเวลา ๕ ปีลงมา - ระยะเวลา ๖ - ๑๐ ปี - ระยะเวลา ๑๑ ปีขึ้นไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	นำไปใช้ได้

ข้อ	การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้เชี่ยวชาญที่					สรุปและผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา โดยคำนึงถึงความปรารถนาดีที่มีต่อ องค์กร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การพัฒนากรอบหลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ และตามความต้องการ ของสถานศึกษา ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และตามบริบทของสถานศึกษา ด้วยความปรารถนาดีเสมอ								
๔	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิตพัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มสาระด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	การส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นกลาง และเที่ยงตรงเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน นิเทศ ติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยความเที่ยงตรงโปร่งใส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนให้บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยความยินดี เที่ยงตรงโปร่งใสอย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	มีความปรารถนาดี ในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	บริหารงานให้ได้รับความเป็นธรรม ต่อบุคคลองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรูปแบบเครือข่าย ด้วยความเป็นธรรม อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๒. ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑	การส่งเสริม การขอจัดตั้ง จัดสรร และโอนเงิน งบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	การวางแผนการใช้งบประมาณถูกต้องตาม ระเบียบ/กฎหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับ นโยบาย ด้วยความยุติธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดระบบการ บริหารการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ด้วย ความเป็นธรรมเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวางแผนการใช้งบประมาณให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	การส่งเสริม การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ตรวจสอบการใช้งบประมาณของสถานศึกษา อย่างเที่ยงตรงและโปร่งใส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของ สถานศึกษาเป็นอย่างดี ด้วยความยุติธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	มีใจเป็นกลาง ในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือ แนะนำ ในการรายงานผลการเบิกจ่าย งบประมาณแก่สถานศึกษา และมีความยินดีต่อ ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยความยุติธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	การส่งเสริม สนับสนุน ในการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ด้วยความ ทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	จัดทำเอกสารการรายงานผลการดำเนินงาน ทางด้านงบประมาณประจำปีอย่างเป็นระบบ ด้วยความเที่ยงตรงโปร่งใส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการประเมิน ความเสี่ยงด้านการเงิน การบัญชี และพัสดุของ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ด้วยความเป็นธรรมเสมอ								
๓. ด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศอัตรากำลังครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายสภาพปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาด้วยความเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	การสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน รวมทั้งการออกจากราชการของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ด้วยความรักความเมตตา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	การจัดทำแผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมืออาชีพโดยวิธีการที่หลากหลาย ทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	สถานศึกษามีมาตรการในการเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย มีการดำเนินการให้ความรู้ ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจตามควรแก่กรณีอย่างสม่ำเสมอ โดยวางตัวเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า เมื่อมีกรณีอันมีมูลที่กล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากระทำผิดวินัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วย การเลื่อน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	ขึ้นเงินเดือน ให้ได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน								
๘	การเสริมสร้าง วินัย คุณธรรมจริยธรรม และ จรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	การวางใจเป็นกลางต่อสภาวะอันไม่น่าพอใจของคนอื่นหรือผู้ร่วมงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำงานในสถานศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	การยกย่อง สรรเสริญ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔. ด้านการบริหารงานทั่วไปตามหลักพรหมวิหาร ๔									
๑	จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลางอย่างเป็นระบบ ใช้งานสะดวกและรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเทเสียสละ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการอำนวยความสะดวก ในการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ ต่อสถานศึกษา และสาธารณะอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	ช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหลายช่องทาง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	ให้บริการการจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ และป้ายประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	ให้ความช่วยเหลือ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีความวางใจเป็นกลาง ด้วยความเป็นธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๗	การส่งเสริม วางระบบควบคุมภายในที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามภารกิจของหน่วยงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับระเบียบที่กำหนดและความต้องการจำเป็นอย่างเที่ยงธรรมและโปร่งใส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	ให้ความช่วยเหลือ ในการรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	มีความปรารถนาดี ยินดีให้ความช่วยเหลือ ในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์การภาครัฐ และเอกชน เข้ามาร่วมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยความเป็นธรรม เที่ยงตรงโปร่งใส อย่างเท่าเทียมกันเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

จากตาราง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ ๑.๐๐

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ ๖ ๒๐

เลขรับที่ 286/2561
วันที่ 14. ก.พ.
เวลา 9.00

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๕๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๗ ชุด

๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นอุบลราชธานี เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ซาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึง
ต้องการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้
อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะเป็น
ผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนเสนอ ผู้อำนวยการโรงเรียน

- โรงเรียนวัดบ้านหนองกุ่ม

วัดหนองกุ่ม หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

นิสิต จาก ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรียนเสนอ ผู้อำนวยการโรงเรียน

วัดหนองกุ่ม (Try out)

เจริญพร

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

เจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

- ☒ ทราบ
☐ ขอบ
☐ อนุมัติ
☒ ดำเนินการ

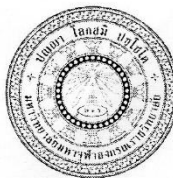
โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

14/02/2561

เจริญพร

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๖๐

โรงเรียนโลกศรีวิทยา	
เลขที่รับ	439
วันที่	15 ก.ย. 61
เวลา	18.00 น.

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

15 กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนโลกศรีวิทยา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๗ ชุด
๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

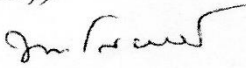
การนี้ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ดังกล่าวถูกต้องตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงต้องมีการทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย (Try out) ดังนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตได้แจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ(Try out)ในหน่วยงานที่ท่านดูแล โดยนิสิตจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

บน ผู้อำนวยการโรงเรียนโลกศรีวิทยา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
ตาม ที่ออกโดยอธิการบดี (Try out)

เจริญพร

- ☐ เพื่อทราบ
☒ เพื่อพิจารณา
☐ เพื่อส่งการ
☒ เห็นควร.....

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ลงชื่อ.....
บัณฑิตศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ภาคผนวก ข

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.978	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	92.63	591.757	.620	.978
a2	93.47	597.637	.583	.978
a3	92.60	593.903	.661	.977
a4	92.43	588.185	.668	.977
a5	91.40	574.386	.687	.978
a6	92.77	600.323	.565	.978
a7	92.50	590.121	.698	.977
a8	92.73	598.892	.603	.978
a9	92.67	578.437	.922	.977
a10	92.63	592.930	.684	.977
a11	93.40	593.559	.756	.977
a12	92.77	582.116	.880	.977
a13	93.13	598.257	.556	.978
a14	93.27	587.651	.624	.978
a15	93.40	593.559	.756	.977
a16	93.27	589.720	.743	.977
a17	92.83	581.385	.869	.977
a18	92.97	591.344	.836	.977
a19	92.67	578.437	.922	.977
a20	93.00	586.621	.791	.977
a21	92.83	586.902	.814	.977
a22	92.87	593.913	.723	.977
a23	92.20	597.752	.603	.978
a24	92.53	590.326	.723	.977
a25	92.90	597.266	.639	.978
a26	92.73	593.582	.709	.977
a27	92.90	587.679	.811	.977
a28	93.07	591.995	.723	.977
a29	92.77	588.668	.800	.977
a30	92.80	587.683	.788	.977
a31	92.73	585.582	.832	.977
a32	92.43	588.185	.668	.977
a33	92.07	595.926	.560	.978
a34	93.40	593.559	.756	.977
a35	92.77	590.806	.744	.977
a36	92.70	587.183	.832	.977
a37	92.53	590.326	.723	.977
a38	92.90	597.266	.639	.978
a39	93.07	600.754	.563	.978
a40	92.77	588.668	.800	.977

ภาคผนวก ซ
หนังสือออกในการดำเนินการวิจัย

พป.ภาพสินธุ์ เขต 2
ที่รับ..... 17 ก.ย. 2561
วันที่.....

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๑ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๒

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๒๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๒” โดยมี ดร.สมพงษ์ ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมู เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลหลักที่ถูกต้องในการทำวิจัยเรื่องนี้ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานของท่านแก่นิสิตเพื่อนำไปประกอบการทำวิจัย

จึงเจริญพราหมเพื่อพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนา
ขอคุณมา ณ โอกาสนี้

- ตัวบ่งชี้ในบัญชีการบันทึก หนังสือใส่ (หน้าปกทอง)

ขอเจริญพร

นิสิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 ศึกษาชั้นปีที่ ๑ รศ. ความหมายและหน้าที่ของงานศิลปะ
 (พระโสมภพพัฒน์บัณฑิต, รศ. ดร.)
 ภาควิชาศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

[illegible]

- เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้าสัตว์
บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

ໂທ. ໐໔໔ ໒໒໕ ໐໓໓໖

(นางสาวธัญลักษณ์ ภูสง่า)
นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

17 n.v. 61

1905

(นายธนาตุล พงษ์)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รักษาราชการ
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

เลขที่รับ ๖๓๗
 บัณฑิตศึกษา วิชาการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๒ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒๐ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
 สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการ
 ควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน
 มาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่
 ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
 คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม
 - วิชาการศึกษา ๗๐๐๕๒๐๕๐๒๐
 - ภาควิชาพุทธบริหารการศึกษา
 - บัณฑิตศึกษา
 - วิทยาเขตขอนแก่น

- ☒ เพื่อทราบ
☒ เพื่อพิจารณา
☒ เพื่อส่งการ
☐ เห็นด้วย

(ลงชื่อ) ๑๘ ก.ย. ๖๑
 บัณฑิตศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

๑. ลายจ. ๑

๒. ลายจ. ๒

๓. ลายจ. ๓

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

๔. ลายจ. ๔

๕. ลายจ. ๕

๖. ลายจ. ๖

- นำแบบสอบถามมาพบในห้วงหน้าสัปดาห์

แจกและเก็บข้อมูลฝ่ายธุรการ

ตามจำนวนของบุคลากรในแต่ละสาขา

- ครูพี่เลี้ยงรวบรวมแบบสอบถามที่

คณะครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา

มีลักษณะดังนี้

ที่ ๑๕๖๖๖๖๖๖

๑๘ ก.ย. ๖๑

๗. ลายจ. ๗

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกคำโคกใหญ่วิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

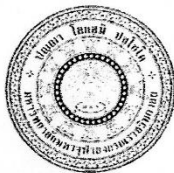
โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

- ททท
- อ.สุวิทย์ วัฒนกิจ
นร/ด

18 ก.ย. 61.

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

สขร.บ-ส่ง	๕๗. / ๒๕๖
วันที่	๒๕ ๑๒ ๖๕
เวลา	๑๖.๐๐

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลราชวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๖๐ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษ ภาควิชา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

- ททท.
 - อนุสารถ ด่านแก้ว

(นายสวัสดิ์ เวียงอินทร์)

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

523 / 61
25 / กย / 61
บันทึกศึกษา 1400

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนสามัคคีราษฎร์วิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด
๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหาร
สถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาภาคพื้นดินเขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการ
ควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียน
มาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่
ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผอ. รย.

๙. จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอเจริญพร

11จาก11แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์

รศ.ดร.นริสโร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รศ.ดร.นริสโร

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

25 ก.ย 61

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

๒๕ ก.ย ๖๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

เลขที่ ๗๕๖๕๔/๙๙๓๗๓๐ (๗๕๖๕๔/๙๙๓๗๓๐)

๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ขอเจริญพร

№ 1122 ឯកសារ ចំណាត់ថ្នាក់

☒ เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ ☐ งบประมาณ รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

○ เพื่อโปรดพิจารณาสั่งการ ○ บุคคล

○ เพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ ○ ~~บริหารทั่วไป~~

(ลงชื่อ)
 บัณฑิตศึกษา มจร. วิทยาเขตขอนแก่น

25 ผบ. เลขา. บัญการ บ. ม. ท. ๖!

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

ព្រះ. ០៩៤ ២៦៨ ០៣៣៦

ทราบ

แจ้งให้

08.24.77 14.07/14.08.77

(นายสุนทร กุลาสา)

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ๖ ๖๑

โรงเรียนโคกคำวิทยา
รับที่..... ๖๒๐

วันที่ 18 เดือน ..ก.ย.. พ.ศ. ๖1..

บัณฑิตศึกษา เวลา..... 13.00

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เจริญพร
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๔ ชุด

งานที่มอบหมาย
☒ บริหารวิชาการ
☐ บริหารงบประมาณ
☐ บริหารงานบุคคล
☐ บริหารงานทั่วไป

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เพื่อกกอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
 ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 กาฬสินธุ์ เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
 วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
 พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
 ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
 คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียน ท่าน ผอ.-ธธ

ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ขอเจริญพร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

แจกแบบสอบถามเพื่อการศึกษา

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

จึงเรียน มาเพื่อทราบ

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

สว. ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

1๙ ก.ย. ๖1

บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขาธิการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

- ทนาย

- อ.สมศักดิ์ วัฒนศิริ
 18 ก.ย. 61

บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เจริญพร ...ผู้รักษาการโรงเรียนบ้านโคกวิภาตคาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๗ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๒๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออณโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

John Hancock

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

[illegible]

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

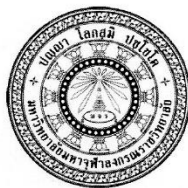
พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

18 ก.ย. 61.

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ดำเนินการโรงเรียนโพนสัณจนุเคราะห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๔๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ...ผู้ดำเนินการวิจัยเรื่องบ้านหนองหมื่นหมื่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

14 c.c. b1

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร คุณผอ.ดร.โรจน์ ภาณุวิชาพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

18 ๐ ๔. ๖1

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

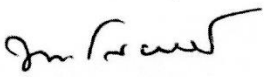
เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ผู้ดำเนินการวิจัยโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๖
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
 ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
 วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
 พรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
 ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
 คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

 (พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

18 ก.ย. ๖1

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

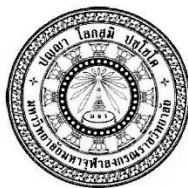
ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๔๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

- ททท

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

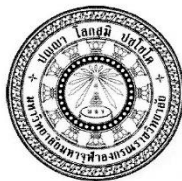
ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๔๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๔๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๐ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เพื่อกอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

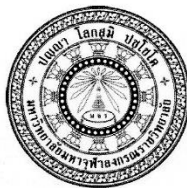
พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

- ผอ.วิทยาเขตขอนแก่น
- ผอ.บัณฑิตศึกษา
- ผอ.หลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สมพงษ์ วัฒโน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมพงษ์ ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญ
พรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงาน
ที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.
(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ดร.สมพงษ์ วัฒโน
18/9/61

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ดำเนินการเรื่องเรียนภาษาอังกฤษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๔ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๒๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษา
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม เป็นคณะกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออณโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

Jim Foxworth

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น - (อ.ว.)
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

- ၇၁၁

- วิจารณ์ตามข้อเท็จจริง
ข้อ ๑/๒๒

0
A4.

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๘ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้บัณฑิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

๐๓๓๖
๐๔๓๓๓

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุเมธรรามวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๑๕ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสิงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

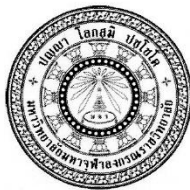
ผช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๒

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าวังผาวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสอบถาม จำนวน ๕๕ ชุด
 ๒. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ซาส์หังแก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต, รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผ.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ...ผู้อำนวยการโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ขาสึงห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒน์บัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

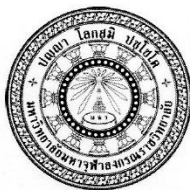
ผ.ช.เลขานุการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑ / ว ๖๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ลงนามในนาม อำเภอนิพนธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๕ ชุด

ด้วย พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (เทือกทอง) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๒๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาคปกติ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต ๒” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว และ ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมูม เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุมัติขอขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

ผช.เลขาธิการบัณฑิตศึกษา

พระใบฎีกาธนกิจ นริสสุโร (นิสิต)

โทร. ๐๙๒ ๕๕๒ ๖๔๒๖

โทร. ๐๙๔ ๒๖๘ ๐๓๓๖

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระใบฎีกาณกิจ นริสโร (เทือกทอง)
- วัน เดือน ปีเกิด : วันเสาร์ที่ ๑๓ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๖
- ภูมิลำเนาที่เกิด : โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เลขที่ ๕๔ ถนนศรีจันทร์
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
- การศึกษา : พุทธศักราช ๒๕๕๕ สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๖
จากโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์
พุทธศักราช ๒๕๖๐ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี
หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
พร.บ. (ปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท : วันที่ ๑๙ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ วัดราชิ บ้านขามป้อม
ตำบลขัวเรียง อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
- สังกัด : มหานิกาย
- ตำแหน่ง : เลขานุการเจ้าคณะตำบลยางตลาด
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๒
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดโพธิ์ชัยโคกใหญ่ บ้านเลขที่ ๑๒๔ หมู่ ๔ ตำบลหัวนาคำ
อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์